

**RAPORT
z działań
Państwowej Inspekcji Sanitarnej
województwa podlaskiego
w zakresie zdrowia publicznego
za 2025 rok**

**CHRONIMY ZDROWIE
Z MYŚLĄ O PRZYSZŁOŚCI**

© Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Białymstoku, kwiecień 2026 rok.
Wszelkie prawa zastrzeżone.

Opracowano pod kierunkiem: *Podlaskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Białymstoku – dr n. med. Marii Siewko oraz Zastępcy Podlaskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Białymstoku – dr n. biol. Izabeli Katarzyny Szamrej.*

Zespół redakcyjny – materiały opracowali kierownicy wraz z pracownikami WSSE w Białymstoku: *Iwona Sienkiewicz, Małgorzata Kruszewska, Urszula Czyżewska, Ewelina Stefania Chojnowska, Elżbieta Kamińska, Anna Sawicka, Agnieszka Bajguz, Urszula Glińska, Ewa Maliszewska, Marta Krahel.*

Koordinator raportu: *Artur Żamojda*

Redakcja językowa i graficzna: *Urszula Glińska*

Raport zawiera dane na dzień 31 grudnia 2025 roku.

Wydawca:

Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Białymstoku
ul. Legionowa 8
15-099 Białystok
tel. +48 85 740 85 40, +48 85 740 85 41
e-mail: wsse.bialystok@sanepid.gov.pl
<https://www.gov.pl/web/wsse-bialystok>

**CHRONIMY ZDROWIE
Z MYŚLĄ O PRZYSZŁOŚCI**

SPIS TREŚCI

EPIDEMIOLOGIA

OCENA STANU SANITARNEGO W ZAKRESIE EPIDEMIOLOGII.....	8
Stan sanitarny obiektów prowadzących działalność leczniczą.....	8
Sytuacja epidemiologiczna wybranych chorób zakaźnych.....	9
Choroby zakaźne objęte przez Światową Organizację Zdrowia programami eradykacji i eliminacji: odra, różyczka, poliomyelitis	15
Choroby przenoszone drogą krwi	16
Choroby przenoszone drogą pokarmową	17
Choroby przenoszone przez kleszcze	20
Choroby zakaźne wywoływane przez bakterie otoczkowe.....	21
Zakażenia szpitalne	22
Szczepienia ochronne	23
Podsumowanie.....	24

HIGIENA PRACY

ODDZIAŁ HIGIENY PRACY I NADZORU NAD CHEMIKALIAMI	28
Działalność kontrolna w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego w zakładach pracy	28
Postępowanie administracyjne w sprawie chorób zawodowych	33
Działalność kontrolna w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego w obszarze chemikaliów	34
Podsumowanie.....	37

BEZPIECZEŃSTWO ŻYWNOŚCI I ŻYWIENIA

OCENA STANU SANITARNEGO W ZAKRESIE BEZPIECZEŃSTWA ŻYWNOŚCI I ŻYWIENIA ORAZ MATERIAŁÓW I WYROBÓW PRZEZNACZONYCH DO KONTAKTU Z ŻYWNOŚCIĄ.....	39
Urzędowa kontrola żywności.....	39
Bezpieczeństwo żywności, materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością.....	40
Urzędowa kontrola w zakresie bezpieczeństwa żywności oraz sposobu i jakości żywienia w zakładach żywienia zbiorowego oraz usług cateringowych.....	43
Urzędowa kontrola materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością	43
Działania w zakresie egzekwowania przestrzegania prawa żywnościowego	44
Nadzór nad importem i eksportem żywności oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością w ramach granicznych kontroli sanitarnych	44
Nadzór nad żywnością prozdrowotną.....	45
Działania w ramach europejskiej sieci powiadamiania i współpracy (ACN), w tym w systemie wczesnego ostrzegania o niebezpiecznej żywności i paszach (RASFF) oraz w systemie współpracy i pomocy administracyjnej (AAC)	46
Bezpieczeństwo grzybów i przetworów grzybowych.....	47

Działalność edukacyjno-informacyjna pionu nadzoru nad bezpieczeństwem żywności i żywienia	48
Podsumowanie.....	49
HIGIENA KOMUNALNA	
OCENA STANU SANITARNEGO W ZAKRESIE HIGIENY KOMUNALNEJ	51
Woda przeznaczona do spożycia przez ludzi.....	51
Nadzór nad jakością wody ciepłej pochodzącej z instalacji wewnętrznej budynków użyteczności publicznej.....	53
Stan sanitarny obiektów użyteczności publicznej oraz środków zbiorowego transportu publicznego	56
Nadzór nad przejściami granicznymi	57
Podsumowanie.....	57
HIGIENA DZIECI I MŁODZIEŻY	
OCENA STANU SANITARNEGO W ZAKRESIE HIGIENY DZIECI I MŁODZIEŻY.....	59
Nadzór nad placówkami higieny dzieci i młodzieży w 2025 roku	59
Organizacja procesów nauczania	60
Obciążenie uczniów ciężarem tornistrów szkolnych	62
Ocena warunków wypoczynku dzieci i młodzieży	62
Akcje dodatkowe zainicjowane przez Wojewódzką Stację Sanitarno-Epidemiologiczną w Białymstoku w 2025 roku	63
Podsumowanie.....	64
ZAPOBIEGAWCZY NADZÓR SANITARNY	
OCENA STANU SANITARNEGO W ZAKRESIE ZAPOBIEGAWCZEGO NADZORU SANITARNEGO	66
Podsumowanie.....	69
HIGIENA RADIACYJNA	
OCENA STANU SANITARNEGO W ZAKRESIE HIGIENY RADIACYJNEJ	72
Ochrona przed promieniowaniem jonizującym.....	72
Badanie skażeń promieniotwórczych żywności i wody pitnej	75
Zdarzenia radiacyjne	76
Ochrona przed promieniowaniem niejonizującym	76
Podsumowanie.....	78
PROMOCJA ZDROWIA I KOMUNIKACJA SPOŁECZNA	
REALIZACJA INTERWENCJI W ZAKRESIE PROMOCJI ZDROWIA ORAZ KOMUNIKOWANIE SPOŁECZNE	80
Profilaktyka palenia tytoniu i wyrobów nikotynowych	80
Profilaktyka chorób zakaźnych.....	82
Promocja szczepień ochronnych.....	84

Promocja szczepień przeciw zakażeniom wirusem HPV	84
Profilaktyka uzależnień.....	84
Program edukacyjny „ARS, czyli jak dbać o miłość?”	85
Konferencja „Ciało i umysł uwięzieni w klatce”	85
Profilaktyka chorób nowotworowych.....	85
Program profilaktyki czerniaka „Znamię! Znam je?”	86
Program profilaktyki raka szyjki macicy „Wybierz Życie – Pierwszy Krok”	86
Promocja zdrowego stylu życia	86
„Skąd się biorą produkty ekologiczne”	86
„Konkurs Zroluj zdrowie – siła wyborów”	87
Interwencje nieprogramowe – Zimowa i Letnia Szkoła Bezpieczeństwa	87
Podsumowanie.....	89

DZIAŁALNOŚĆ LABORATORYJNA

oraz MEDYCZNE LABORATORIA DIAGNOSTYCZNE

DZIAŁALNOŚĆ LABORATORYJNA	91
Badania środków spożywczych, materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością, przedmiotów kosmetycznych oraz próbek sanitarnych	91
Badania żywności genetycznie zmodyfikowanej	92
Badania wody	93
Badania powietrza i pomiary hałasu w budynkach mieszkalnych, zamieszkania zbiorowego i użyteczności publicznej.....	93
Posumowanie	95
DZIAŁALNOŚĆ MEDYCZNYCH LABORATORIÓW DIAGNOSTYCZNYCH	96
Sekcja Badań Epidemiologiczno-Klinicznych MLD Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Białymstoku.....	96
Sekcja Diagnostyki Medycznej MLD Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Łomży	97
Sekcja Badań Mikrobiologicznych MLD Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Suwałkach.....	98
Podsumowanie.....	98

**CHRONIMY ZDROWIE
Z MYŚLĄ O PRZYSZŁOŚCI**

Szanowni Państwo

Przedstawiam Państwu „Raport z działań Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego z zakresu zdrowia publicznego za 2025 rok”. Opracowanie jest podsumowaniem działań inspekcji sanitarnej szczebla powiatowego i wojewódzkiego.

W 2025 roku kontynuowaliśmy realizację zadań z zakresu zdrowia publicznego, m.in.: nadzór nad podmiotami leczniczymi, warunkami pracy w zakładach pracy, obiektami użytku publicznego oraz placówkami oświatowymi. Przeciwdziałaliśmy rozprzestrzenianiu się chorób zakaźnych, uwagę kierowaliśmy na bezpieczeństwo żywności, a także na jakość wody do spożycia. W sytuacji zagrożenia, podejmowaliśmy natychmiastowe działania zapobiegawcze, eliminując ryzyko.

Nasze działania skupiały się na zapewnieniu odpowiednich warunków higieniczno-sanitarnych całej populacji województwa, ze szczególnym uwzględnieniem bezpieczeństwa zdrowotnego w przedszkolach, szkołach, zakładach pracy, a także w innych obiektach użyteczności publicznej.

Dzięki zaangażowaniu pracowników akredytowanych laboratoriów działających w strukturze Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego, uzyskiwaliśmy rzetelne i wiarygodne wyniki badań i pomiarów.

Państwowa Inspekcja Sanitarna to nie tylko gromadzenie danych, nadzór i kontrole. Popularyzowaliśmy wśród mieszkańców Podlasia zdrowy styl życia. Promowaliśmy szczepienia ochronne jako jedno z najbardziej skutecznych działań profilaktycznych w zapobieganiu i zwalczaniu chorób zakaźnych. Działania ukierunkowaliśmy na eliminowanie czynników odpowiedzialnych za powstawanie chorób zakaźnych, niezakaźnych, a także nowotworowych. Eliminacja i ograniczanie tych czynników wpłynęło na zmniejszenie chorób wśród mieszkańców województwa podlaskiego. Nasze działania oparte są o najwyższe standardy zgodne z normami, dzięki czemu uzyskaliśmy wiarygodne i odtwarzalne wyniki kontroli.

Szczegóły dotyczące powyższych działań, ich skalę i efekty, znajdą Państwo w sporządzonym Raporcie.

Podlaski Państwowy
Wojewódzki Inspektor Sanitarny
w Białymstoku
dr n. med. Maria Siewko

**CHRONIMY ZDROWIE
Z MYŚLĄ O PRZYSZŁOŚCI**

EPIDEMIOLOGIA

Opracował Kierownik Oddziału Epidemiologii
WSSE w Białymstoku:
Iwona Sienkiewicz

**CHRONIMY ZDROWIE
Z MYŚLĄ O PRZYSZŁOŚCI**

OCENA STANU SANITARNEGO W ZAKRESIE EPIDEMIOLOGII

Stan sanitarny obiektów prowadzących działalność leczniczą

Państwowa Inspekcja Sanitarna województwa podlaskiego w 2025 roku sprawowała nadzór bieżący nad stanem higieniczno-sanitarnym, jaki powinien spełniać personel medyczny, sprzęt oraz pomieszczenia, w których udzielane są świadczenia zdrowotne. Powyższe ma na celu ochronę zdrowia ludzkiego przed niekorzystnym wpływem szkodliwości i uciążliwości środowiskowych, a także zapobieganie powstawaniu chorób, w tym chorób zakaźnych i zawodowych. Podczas pełnionego nadzoru epidemiologicznego uwzględniane są zagadnienia dotyczące m.in.:

- szczepień ochronnych,
- zapobiegania oraz zwalczania zakażeń szpitalnych,
- oceny procedur dezynfekcyjnych i sterylizacyjnych, sprzątnięcia i czystości bieżącej pomieszczeń oraz postępowania z odpadami medycznymi w miejscu ich powstawania,
- wymagań, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia i urządzenia podmiotu wykonującego działalność leczniczą.

Tabela 1. Nadzorowane podmioty wykonujące działalność leczniczą w 2025 roku.

Wyszczególnienie				Liczba urządzeń i obiektów						
				Według ewidencji na dzień 31 XII 2025	Skontrolowanych					
					Ogółem	% kontrolowanych	Ze stwierdzonym złym stanem			
							Higieniczno-sanitarnym i technicznym	Tylko higieniczno-sanitarnym	Tylko technicznym	
Ogółem		1	1 117	632	56,6	9	12	11		
Działalność lecznicza wykonywana przez podmioty lecznicze	Stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne	Szpitaln	Szpitalne ogółem	2	42	37	88,1	2	1	5
			w tym szpitale jednodniowe	3	6	6	100	0	0	0
			w tym szpitale uzdrowiskowe	4	1	1	100	0	0	0
		Inne niż szpitalne	Zakłady opiekuńczo-lecznicze	5	10	5	50	0	0	0
			Zakłady pielęgnacyjno-opiekuńcze	6	4	2	50	1	0	0
			Zakłady rehabilitacji leczniczej	7	0	0	-	0	0	0
			Sanatoria	8	3	3	100	1	1	0
			Hospicja	9	3	3	100	0	0	0
			Inne	10	4	2	50	0	0	0
			Ambulatoryjne świadczenia zdrowotne	Przychodnie, ośrodki zdrowia, poradnie, ambulatoria z izbą chorych, lecznice	11	838	479	57,2	5	9
Zakłady badań diagnostycznych i medyczne laboratoria diagnostyczne	12	46		27	58,7	0	0	1		
Zakłady rehabilitacji leczniczej	13	46		25	54,3	0	0	1		
Inne ogółem	14	121		49	40,5	0	1	1		
w tym uzdrowiskowe	15	0		0	-	0	0	0		

Źródło: Dane z MZ-46 – Dział 4. Stan sanitarny pomieszczeń i urządzeń wykorzystywanych przy udzielaniu świadczeń zdrowotnych przez podmioty wykonujące działalność leczniczą.

Tabela 2. Nadzorowane praktyki zawodowe wykonujące działalność leczniczą w 2025 roku.

Wyszczególnienie		Liczba urządzeń i obiektów						
		Według ewidencji na dzień 31 XII 2025	Skontrolowanych					
			Ogółem	% kontrolowanych	Ze stwierdzonym złym stanem			
					Higieniczno-sanitarnym i technicznym	Tylko higieniczno-sanitarnym	Tylko technicznym	
Działalność lecznicza wykonywana przez praktykę zawodową	Ogółem	1	894	288	32,2	2	0	3
	Indywidualne praktyki lekarskie ogółem	2	467	126	27	1	0	1
	w tym indywidualne praktyki lekarzy dentystów	3	349	114	28,9	1	0	0
	Indywidualne specjalistyczne praktyki lekarskie ogółem	4	348	134	32,7	1	0	2
	w tym indywidualne specjalistyczne praktyki lekarzy dentystów	5	174	79	45,4	1	0	0
	Grupowe praktyki lekarskie ogółem	6	28	9	32,1	0	0	0
	w tym grupowe praktyki lekarzy dentystów	7	16	6	37,5	0	0	0
	Indywidualne praktyki pielęgniarek	8	2	0	-	0	0	0
	Indywidualne specjalistyczne praktyki pielęgniarek	9	3	2	66,7	0	0	0
	Grupowe praktyki pielęgniarek	10	7	5	71,4	0	0	0
	Inne	11	39	12	30,8	0	0	0

Źródło: Dane z MZ-46 – Dział 4. Stan sanitarny pomieszczeń i urządzeń wykorzystywanych przy udzielaniu świadczeń zdrowotnych przez podmioty wykonujące działalność leczniczą.

W 2025 roku na 2011 podmiotów leczniczych i praktyk zawodowych będących w ewidencji skontrolowano 920 obiektów wykonujących działalność leczniczą, co stanowi 45,75%:

- stan sanitarny skontrolowanych obiektów (920) wykonujących działalność leczniczą oceniono negatywnie w 37 obiektach, co stanowi 4,02%,
- wydano 177 decyzji merytorycznych, 133 decyzji płatniczych,
- wystawiono 552 postanowienia, 124 tytuły wykonawcze,
- nałożono 14 mandatów karnych na kwotę 3 200,00 zł.

Tabela 3. Obiekty, w których wykonywano działalność leczniczą ze stwierdzonym złym stanem sanitarnym i technicznym wg kontroli PIS.

Obiekty	Rok	Liczba obiektów skontrolowanych	Liczba obiektów ze złym stanem sanitarnym i technicznym	% obiektów ze złym stanem sanitarnym i technicznym
Podmioty lecznicze	2025	632	9	1,42
	2024	628	9	1,43
	2023	612	17	2,78
Praktyki zawodowe	2025	288	2	0,69
	2024	373	1	0,27
	2023	402	1	0,25

Źródło: Dane z MZ-46 – Dział 4. Stan sanitarny pomieszczeń i urządzeń wykorzystywanych przy udzielaniu świadczeń zdrowotnych przez podmioty wykonujące działalność leczniczą oraz opracowanie własne.

Sytuacja epidemiologiczna wybranych chorób zakaźnych

Sytuacja epidemiologiczna chorób zakaźnych w województwie podlaskim oceniana jest na podstawie danych z nadzoru epidemiologicznego oraz analizy i weryfikacji zgłoszonych chorób zakaźnych, zakażeń i zatruc. W 2025 roku obserwowano znaczny wzrost zachorowań na choroby układu oddechowego (grypa, RSV) oraz boreliozę. Odnotowano także wzrost zachorowań na salmonellozę, giardiozę, kiłę i rzeżączkę. Dane

epidemiologiczne dotyczące wybranych chorób zakaźnych na terenie województwa zostały przedstawione w formie tabelarycznej w oparciu o roczne sprawozdanie MZ-56 o zachorowaniach na choroby zakaźne, zakażeniach i zatruciach zgłoszonych w latach 2024-2025.

Tabela 4. Liczba zachorowań i współczynnik zapadalności w województwie podlaskim w latach 2024-2025 na podstawie sprawozdania MZ-56.

Jednostka chorobowa	2024		2025	
	Liczba zachorowań	Współczynnik zapadalności na 100 tys. mieszkańców	Liczba zachorowań	Współczynnik zapadalności na 100 tys. mieszkańców
Salmonelloza - zatrucia pokarmowe	194	17,0	332	29,2
Salmonelloza - posocznica	5	0,4	10	0,9
Salmonelloza - inne zakażenia pozajelitowe	3	0,3	4	0,4
Czerwonka bakteryjna (szigelozą)	1	0,1	0	0,0
Inne bakteryjne zakażenia jelitowe wywołane przez <i>E. coli</i> biegunkotwórczą	3	0,3	2	0,2
Inne bakteryjne zakażenia jelitowe wywołane przez <i>E. coli</i> enterokrwotoczną (werotoksyczną)	11	1,0	5	0,4
Inne bakteryjne zakażenia jelitowe wywołane przez <i>E. coli</i> inną i BNO	2	0,2	1	0,1
Inne bakteryjne zakażenia jelitowe wywołane przez <i>Campylobacter</i>	9	0,8	27	2,4
Inne bakteryjne zakażenia jelitowe wywołane przez <i>Yersinia enterocolitica</i> lub <i>pseudotuberculosis</i>	7	0,6	10	0,9
Inne bakteryjne zakażenia jelitowe wywołane przez <i>Clostridium difficile</i>	782	68,4	710	62,4
Inne bakteryjne zakażenia jelitowe - inne określone	42	3,7	25	2,2
Inne bakteryjne zakażenia jelitowe - nieokreślone	76	6,6	136	11,9
Inne bakteryjne zakażenia jelitowe u dzieci do lat 2	29	2,5	32	2,8
Inne bakteryjne zatrucia pokarmowe gronkowce	1	0,1	0	0,0
Giardioza (lamblioza)	93	8,1	205	18
Wirusowe zakażenia jelitowe - wywołane przez rotawirusy	515	45,0	409	35,9
Wirusowe zakażenia jelitowe - wywołane przez norowirusy	419	36,6	397	34,9
Wirusowe zakażenia jelitowe - inne określone	208	18,2	134	11,8
Wirusowe zakażenia jelitowe - nieokreślone	444	38,8	630	55,3
Wirusowe zakażenia jelitowe u dzieci do lat 2	573	50,1	503	44,2
Biegunka i zapalenie żołądkowo-jelitowe BNO, o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu - ogółem	1072	93,8	1522	133,7
Biegunka i zapalenie żołądkowo-jelitowe BNO, o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu - dzieci do lat 2	202	17,7	224	19,7
Tularemia	4	0,3	8	0,7
Listerioza	12	1,0	9	0,8

Jednostka chorobowa	2024		2025	
	Liczba zachorowań	Współczynnik zapadalności na 100 tys. mieszkańców	Liczba zachorowań	Współczynnik zapadalności na 100 tys. mieszkańców
Krztusiec	1 012	88,5	360	31,6
Płonica (szkarlatyna)	1 332	116,5	529	46,5
Choroba meningokokowa inwazyjna - ogółem	6	0,5	5	0,4
Choroba meningokokowa inwazyjna - zapalenie opon mózgowych	4	0,3	3	0,3
Choroba meningokokowa inwazyjna - posocznica	3	0,3	4	0,4
Choroba wywołana przez <i>Streptococcus pyogenes</i> , inwazyjna - ogółem	122	10,7	167	14,7
Choroba wywołana przez <i>Streptococcus pyogenes</i> , inwazyjna - róża	104	9,1	155	13,6
Choroba wywołana przez <i>Streptococcus pyogenes</i> , inwazyjna - inna określona i nieokreślona	17	1,5	12	1,1
Kiła - wczesna	21	1,8	27	2,4
Kiła późna	4	0,3	2	0,2
Kiła - inne postacie kiły i kiła nieokreślona	25	2,2	34	3,0
Rzeżączka	10	0,9	42	3,7
Inne choroby przenoszone drogą płciową przez Chlamydie	38	3,3	30	2,6
Borelioza z Lyme - ogółem	1 524	133,3	2352	206,6
Borelioza z Lyme - neuroborelioza	22	1,9	26	2,3
Ostre porażenie wiotkie u dzieci w wieku 0-14 lat	0	0,0	0	0,0
Styczność i narażenie na wściekliznę/potrzeba szczepień	437	38,2	486	42,7
Kleszczowe zapalenie mózgu	207	18,1	228	20,0
Inne wirusowe zapalenie mózgu - określone	4	0,3	0	0,0
Inne wirusowe zapalenie mózgu - nieokreślone	3	0,3	4	4,0
Wirusowe zapalenie opon mózgowych - enterowirusowe	83	7,3	18	1,6
Wirusowe zapalenie opon mózgowych - inne określone i nieokreślone	27	2,4	27	2,5
Ospa wietrzna	4 186	366,1	2653	233,1
Różyczka	3	0,3	0	0,0
Wirusowe zapalenie wątroby typu A	6	0,5	14	1,2
Wirusowe zapalenie wątroby typu B - ostre	2	0,2	1	0,1
Wirusowe zapalenie wątroby typu B - przewlekłe i BNO	119	10,4	106	9,3
Wirusowe zapalenie wątroby typu C - przewlekłe i BNO	103	9,0	119	10,5
Wirusowe zapalenie wątroby inne i nieokreślone	8	0,7	7	0,6

Jednostka chorobowa	2024		2025	
	Liczba zachorowań	Współczynnik zapadalności na 100 tys. mieszkańców	Liczba zachorowań	Współczynnik zapadalności na 100 tys. mieszkańców
AIDS – Zespół nabytego upośledzenia odporności	5	0,4	2	0,2
Nowo wykryte zakażenia HIV	35	3,1	36	3,2
Świnka (nagminne zapalenie przyusznicy)	27	2,4	19	1,7
Bąblowica (echinokokoza)	2	0,2	6	0,5
<i>Streptococcus pneumoniae</i> , inwazyjna – ogółem	123	10,8	143	12,6
<i>Streptococcus pneumoniae</i> , inwazyjna – zapalenie opon mózgowych i/lub mózgu	8	0,7	9	0,8
<i>Streptococcus pneumoniae</i> inwazyjna – posocznica	76	6,6	134	11,8
<i>Streptococcus pneumoniae</i> inwazyjna - inna określona i nieokreślona	52	4,5	31	2,7
<i>Haemophilus influenzae</i> , inwazyjna – ogółem	12	1,0	8	0,7
<i>Haemophilus influenzae</i> inwazyjna – posocznica	11	1,0	8	0,7
<i>Haemophilus influenzae</i> , inwazyjna – inna określona i nieokreślona	3	0,3	0	0,0
Bakteryjne zapalenie opon mózgowych i/lub mózgu inne określone	1	0,1	3	0,3
Bakteryjne zapalenie opon mózgowych i/lub mózgu inne, nieokreślone	4	0,3	7	0,6
Zapalenie opon mózgowych inne i nieokreślone	35	3,1	24	2,1
Zapalenie mózgu inne i nieokreślone	4	0,3	24	2,1
Grypa – ogółem	285	24,9	644	56,6
Grypa u dzieci w wieku 0-14 lat	154	13,5	334	29,3
Grypa potwierdzona wynikiem szybkiego testu antygenowego	8 572	749,7	22106	1942,2
Inne wrodzone zakażenia i choroby pasożytnicze toksoplazmoza	1	0,1	1	0,1
Zatrucia naturalnie toksycznymi substancjami spożytymi jako pokarm – grzyby	3	0,3	0	0,0
Zakażenia SARS-CoV-2 (COVID-19)	11 610	1015,4	8116	713,0
Zakażenia wirusem RSV	1941	169,8	4837	425,0
Zakażenia wirusem RSV – dzieci do lat 2	820	71,7	1534	134,8

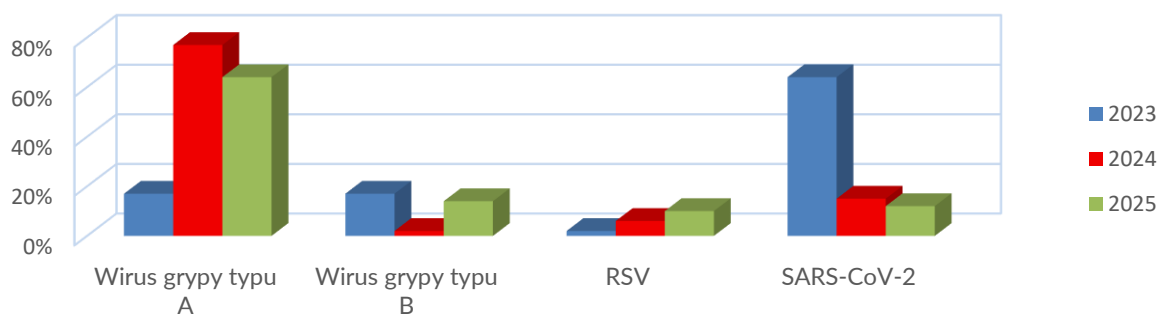
Zachorowania i podejrzenia zachorowań na grypę

W roku 2025 w województwie podlaskim najwięcej osób zachorowało na grypę.

Grypa jest ostrą chorobą zakaźną układu oddechowego, wywołaną zakażeniem wirusem grypy przenoszonym drogą kropelkową. Zachorowania wywołane przez wirusy grypy należące do rodziny *Orthomyxoviridae*, obejmują trzy typy A, B i C. Nieleczona grypa może doprowadzić do wielu powikłań, takich jak: zapalenie płuc, zapalenie ucha środkowego, zaostrzenie chorób przewlekłych, chorób serca, astmy, cukrzycy, a nawet śmierci. Grypa występuje przez cały rok, niemniej najwyższą zapadalność obserwuje się w miesiącach jesiennych i zimowych. Analiza zachorowań na grypę wskazuje ich systematyczny wzrost, a ze względu na dużą zmienność genetyczną wirusa i występowania dużej liczby powikłań, może stanowić globalne zagrożenie i wymaga globalnej koordynacji epidemiologicznej.

Odnotowano ponad dwukrotny wzrost zachorowań na grypę potwierdzoną testem molekularnym w stosunku do roku 2024. W 2025 roku zarejestrowano 644 przypadki zachorowań (współczynnik zapadalności: 56,6 na 100 tys. mieszkańców), w tym 334 u dzieci do 14 roku życia. Natomiast w roku 2024 – odnotowano 285 przypadków zachorowań na grypę potwierdzonych testem molekularnym (współczynnik zapadalności: 24,9 na 100 tys. mieszkańców), w tym 154 u dzieci do 14 roku życia. Ponad 2,5-krotny wzrost odnotowano także w przypadku grypy potwierdzonej wynikiem szybkiego testu antygenowego. Liczba przypadków grypy potwierdzonej wynikiem szybkiego testu antygenowego w 2025 roku wynosiła 22 106 (współczynnik zapadalności: 1942,2), a w 2024 roku – wyniosła 8 572 (współczynnik zapadalności: 749,7). Najwięcej zachorowań w 2025 roku zanotowano w styczniu, lutym, marcu oraz grudniu. Powiatami o najwyższych liczbach przypadków grypy potwierdzonej wynikiem szybkiego testu antygenowego, były: białostocki (11 933), suwalski (1 099) i sokólski (1 038).

W roku ubiegłym prowadzony był monitoring zachorowań i podejrzeń zachorowań w ramach programu SENTINEL, tj. systemu nadzoru wirusologicznego i epidemiologicznego nad grypą w Polsce. Biorą w nim udział wytypowani lekarze medycyny rodzinnej z całego województwa podlaskiego. Wirusologiczny nadzór SENTINEL polega na badaniu w Medycznym Laboratorium Diagnostycznym Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Białymstoku wymazów z nosogardła od pacjentów, u których wystąpiły objawy podejrzenia grypy. Obok grypy, wymazy są badane także w kierunku zakażeń wirusem RS oraz SARS-CoV-2. Od 2023 roku można zaobserwować zwiększone zainteresowanie pobieraniem prób do badań w ramach nadzoru SENTINEL wśród lekarzy. W 2022 roku pobrano 182 wymazy, w 2023 roku pobrano już 545 prób. W 2024 roku nastąpił niewielki spadek w liczby przebadanych pacjentów – 390 osób, natomiast w roku 2025 pobrano 576 wymazów od chorych (316 pochodziło od kobiet, a 260 od mężczyzn) w różnych grupach wiekowych. Najwięcej prób pobrano wśród kobiet (106 wymazów) oraz mężczyzn (77 wymazów) w grupie wiekowej 45-64 lata. Najwięcej próbek uzyskano w powiecie suwalskim (220) i augustowskim (178). Pozytywne wyniki w 2025 roku uzyskano u blisko połowy przebadanych pacjentów i stanowiły one 46% wszystkich próbek. Natomiast w 2024 roku spośród 390 próbek, u 31,8% stwierdzono zakażenie wirusami oddechowymi, a w roku 2023 wynik pozytywny uzyskano u 47,8% przebadanych osób. Poniższy wykres przedstawia trendy zachorowań na wirusy grypy typu A, grypy typu B, RSV i SARS-CoV-2 w latach 2023-2025 w województwie podlaskim.

Wykres 1. Liczba zachorowań w województwie podlaskim spowodowanych określonymi wirusami oddechowymi wykrytymi w ramach programu SENTINEL w latach 2023-2025.

Koronawirus SARS-CoV-2

COVID-19 jest zaliczany do grupy zoonoz. Przenoszenie patogenów zarówno między zwierzętami, jak i ludźmi odbywa się jako element naturalnego cyklu biologicznego.

Pierwsze symptomy zwykle pojawiają się 5–6 dni po ekspozycji i trwają 1–14 dni. Najczęściej występuje gorączka, kaszel, ogólne osłabienie lub zmęczenie, ból gardła czy ból głowy. Jest to choroba, której objawy mogą się różnić stopniem nasilenia od postaci bezobjawowej do poważnych powikłań potencjalnie zagrażających życiu. W chwili obecnej szczepionka przeciw COVID-19 to jeden z najważniejszych elementów, dzięki któremu możemy wirusa wyeliminować.

Z terenu województwa podlaskiego zebrano następujące dane statystyczne (stan na dzień 31.12.2025 r.):

- liczba przypadków potwierdzonych zakażeń SARS-CoV-2 wyniosła 8 116 i stanowi 30% spadek w stosunku do roku poprzedniego (11 610). Współczynnik zapadalności – 713 na 100 tys. osób. Spadek liczby zakażeń oraz liczby hospitalizacji zaobserwowano na terenie większości powiatów;
- liczba przypadków możliwych zakażeń SARS-CoV-2 wynosi 169, współczynnik zachorowalności – 14,8 na 100 tys. osób, nie zgłoszono żadnej hospitalizacji;
- największa liczba przypadków zakażeń wystąpiła na terenie powiatu białostockiego – 4 980, o 1 882 przypadki mniej w porównaniu z rokiem 2024, łomżyńskiego – 429, o 71 przypadki mniej w porównaniu z rokiem 2024, suwalskiego – 363, o 214 przypadki mniej w porównaniu z rokiem 2024, a najmniejsza w powiecie kolneńskim – 109.
- w 2025 roku, z powodu SARS-CoV-2 hospitalizowano 553 osób, prawie połowę mniej niż w roku poprzednim (1 011).

Podobnie jak inne wirusy oddechowe, COVID-19 charakteryzuje się sezonowością zachorowań. Wzrost liczby przypadków obserwowano w styczniu jako etap końcowy jesiennej fali zachorowań z roku 2024. Kolejna fala zachorowań rozpoczęła się w sierpniu 2025 roku, osiągając szczyt w październiku – z liczbą 2 497 zgłoszonych przypadków. W kolejnych miesiącach obserwowano trend spadkowy.

Zmniejszenie liczby zachorowań i hospitalizacji z powodu SARS-CoV-2 prawdopodobnie jest wypadkową kilku różnych przyczyn, m.in. stosunkowo wysokiego poziomu odporności populacyjnej nabytej zarówno poprzez szczepienia, jak też przebyte już zakażenia, pojawianie się nowych wariantów, z łagodniejszym przebiegiem choroby, silną falę wirusa grypy, który wypiera SARS-CoV-2. Dodatkowo, osoby z łagodnymi objawami choroby nie zgłaszają się do lekarza lub nie wykonują testów, co może wpływać na statystykę. SARS-CoV-2 nie budzi już powszechnego lęku, wpisał się w kanon powszechnych infekcji układu oddechowego populacji.

Wirusy nieustannie zmieniają się poprzez mutacje, a zmiany w wirusie SARS-CoV-2, wynikające z procesów ewolucji i adaptacji, są obserwowane na całym świecie. W 2025 roku kontynuowano, rozpoczęty w 2021 roku na terenie kraju, molekularny nadzór nad koronawirusem. W związku z dalszym spadkiem liczby badań wykonywanych metodą PCR, liczba próbek poddanych sekwencjonowaniu była podobna do tych z roku 2024 i wynosiła 33. Dominującą linią była JN.1 (łącznie z subliniami).

RSV

Wirus RS (ang. *Respiratory Syncytial Virus*) jest jedną z najczęstszych przyczyn ostrych infekcji dolnych dróg oddechowych na świecie. Powoduje szerokie spektrum chorób układu oddechowego: od łagodnych infekcji górnych dróg oddechowych (w większości przypadków), po zagrażające życiu infekcje dolnych dróg oddechowych. Niemowlęta, zwłaszcza te poniżej szóstego miesiąca życia, są najbardziej narażone na ciężką chorobę spowodowaną zakażeniem RSV i śmierć. Może on również powodować ciężką chorobę u osób starszych i osób z chorobami współistniejącymi.

W 2024 roku na terenie województwa podlaskiego zarejestrowano 1 941 przypadków (współczynnik zapadalności: 169,8), w tym 820 u dzieci do lat dwóch; 473 osoby wymagały hospitalizacji. W 2025 roku zanotowano 2,5-krotny wzrost liczby zachorowań (4 837 przypadków); współczynnik zapadalności wynosił 425 na 100 tys. mieszkańców. Liczba przypadków zakażenia wirusem RS u dzieci do lat 2, wyniosła 1 534 (w tym 480 hospitalizacji). Najwięcej osób zachorowało na terenie powiatu białostockiego – 2 732 (215 hospitalizacji), najmniej zaś w powiecie grajewskim – 64 przypadki (21 hospitalizacji). Wzrost przypadków może wynikać nie tylko z sezonowej aktywności samego wirusa, a także z upowszechnienia testów antygenowych typu COMBO, które znacząco poprawiły jego wykrywalność.

Krztusiec

Krztusiec jest bakteryjną chorobą zakaźną, wysoce zaraźliwą, wywoływaną przez pałeczkę krztuśca *Bordetella pertussis*. W 2024 roku nastąpił prawie 10-krotny wzrost zachorowań na krztusiec w porównaniu do roku 2023. W 2025 roku zaobserwowano silny trend spadkowy: w 2024 roku zachorowało 1 012 osób, a w 2025 roku – niemal 65% mniej – 360. W 2025 roku współczynnik zapadalności spadł z 88,5 na 100 tys. mieszkańców, do 31,6; hospitalizacji wymagało 117 osób. Ponad połowa zachorowań dotyczyła mieszkańców powiatu białostockiego – 192 (w tym 49 hospitalizacji). Trend spadkowy w zakresie liczby zgłoszonych przypadków chorych na krztusiec utrzymuje się także w całej Polsce. Pomimo tego, jednostka nadal podlega

wzmoczonemu monitorowaniu, ponieważ poziom zachorowań pozostaje wysoki w porównaniu do lat poprzednich.

W zwalczaniu krztuśca rekomenduje się, obok prowadzenia powszechnych szczepień u dzieci i młodzieży zgodnie z kalendarzem szczepień ochronnych, także szczepienia przypominające u osób dorosłych, wykonywane co 10 lat.

Gruźlica

Wywoływana jest przez *Mycobacterium tuberculosis*. Bakterie wywołujące gruźlicę atakują głównie układ oddechowy, jednak choroba może dotyczyć również innych tkanek i narządów (np. kości, ośrodkowego układu nerwowego).

W województwie podlaskim, podobnie jak w całym kraju, najczęściej występującą postacią kliniczną choroby jest gruźlica płuc. Na przestrzeni ostatnich lat liczba zachorowań na gruźlicę wzrasta.

W 2025 roku najwyższa zapadalność występowała wśród osób w wieku 45-64 lata, natomiast wśród młodzieży odnotowano jedno zachorowanie. W 2025 roku zarejestrowano 9 zgonów z powodu gruźlicy. Strukturę zachorowań w województwie podlaskim na przestrzeni lat 2016-2025 obrazuje poniższa tabela:

Tabela 5. Liczba zachorowań na gruźlicę wszystkich postaci w woj. podlaskim wg grup wieku w latach 2016-2025.

Lata	Ogółem	0-14 lat	15-19 lat	20-44 lata	45-64 lata	≥65 lat	Współczynnik zapadalności na 100 tys. mieszkańców
2016	121	0	0	25	53	43	10,2
2017	131	1	2	32	56	40	11,1
2018	86	2	0	26	34	24	7,3
2019	114	2	3	23	58	28	9,7
2020	65	6	2	17	29	11	5,5
2021	55	1	1	19	22	12	4,7
2022	68	1	1	21	24	21	5,8
2023	72	1	0	18	33	20	6,3
2024	83	0	0	27	34	22	7,5
2025*	91	0	1	30	32	28	8,0

*dane na podstawie zgłoszonych formularzy ZLK-2, ZLB-2, które po weryfikacji przez IGiChP mogą ulec zmianie.

Jedną z ważniejszych metod zapobiegania szerzeniu się gruźlicy w społeczeństwie, jest wczesne wykrycie choroby i natychmiastowe poddanie chorego leczeniu.

Choroby zakaźne objęte przez Światową Organizację Zdrowia programami eradykacji i eliminacji: odra, różyczka, poliomyelitis

Odra, różyczka

Odra i różyczka odpowiadają cechom chorób możliwych do eliminacji. Konieczność różnicowania zakażeń wywołanych obydwoma wirusami oraz ich podobieństwo w zakresie możliwości eliminacji, stały się podstawą włączenia obu tych wirusów do jednego programu Światowej Organizacji Zdrowia.

W Polsce, od 2001 roku realizowany jest program eliminacji odry i różyczki, koordynowany przez Światową Organizację Zdrowia. Zakłada on utrzymanie odsetka osób szczepionych przeciw odrze na poziomie 95% oraz raportowanie i potwierdzanie laboratoryjne wszystkich podejrzeń zachorowań na odrę. W latach 2024 i 2025 w województwie podlaskim nie odnotowano zachorowań na odrę.

Różyczka jest ostrą chorobą wirusową, przebiegającą z gorączką oraz wysypką. W województwie podlaskim w 2025 roku nie zanotowano żadnego przypadku zachorowania. W 2024 roku zgłoszono 3 przypadki zachorowań, 1 osoba była hospitalizowana.

Poliomyelitis (ostre nagminne porażenia wiotkie)

Poliomyelitis jest ostrą chorobą wirusową, która w przypadku wystąpienia postaci porażennej, powoduje trwałe upośledzenie narządu ruchu lub nawet zgon spowodowany porażeniem mięśni oddechowych.

W 2024 roku na świecie zgłoszono 99 przypadków poliomyelitis wywołanego dzikim wirusem polio typu 1

(WPV1); ¼ przypadków zachorowań wystąpiły w Pakistanie, a ¼ w Afganistanie. W 2025 roku odnotowano spadek zachorowań na *poliomyelitis*. Jak podaje WHO (stan na 04.03.2026), w roku 2025 na świecie zarejestrowano 40 przypadków zakażeń dzikim wirusem polio typu 1 – dziewięć w Afganistanie i 31 w Pakistanie. Z uwagi na sytuację epidemiologiczną *poliomyelitis* na świecie, konieczne jest prowadzenie intensywnego nadzoru w Polsce. Nadzór wirusologiczny jest realizowany poprzez badanie próbek kału w kierunku obecności wirusa polio u wszystkich dzieci, u których występują porażenia. Nadzór nad zgłaszalnością polega na comiesięcznych wizytach na oddziałach dziecięcych, ze szczególnym uwzględnieniem oddziałów neurologii dziecięcej oraz stałym kontakcie telefonicznym z wyżej wymienionymi oddziałami.

Tabela 6. Ostre porażenia wiotkie w województwie podlaskim i w Polsce w latach 2016-2026 na podstawie MZ-56.

ROK	Ostre porażenia wiotkie			
	Województwo podlaskie	Współczynnik zapadalności na 100 tys. mieszkańców	Polska	Współczynnik zapadalności na 100 tys. mieszkańców
2016	3	1,76	62	1,08
2017	2	1,17	53	0,91
2018	1	0,58	46	0,79
2019	2	0,2	41	0,70
2020	1	0,2	17	0,29
2021	2	0,2	37	0,63
2022	0	0	49	0,84
2023	2	0,2	69	1,20
2024	0	0	70	1,25
2025	0	0	57	1,06

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z MZ-56 - rocznych sprawozdań o zachorowaniach na choroby zakaźne, zakażeniach i zatruciach.

W województwie podlaskim w 2025 roku nie stwierdzono przypadków ostrego porażenia wiotkiego u dzieci w wieku 0-14 lat.

Choroby przenoszone drogą krwi

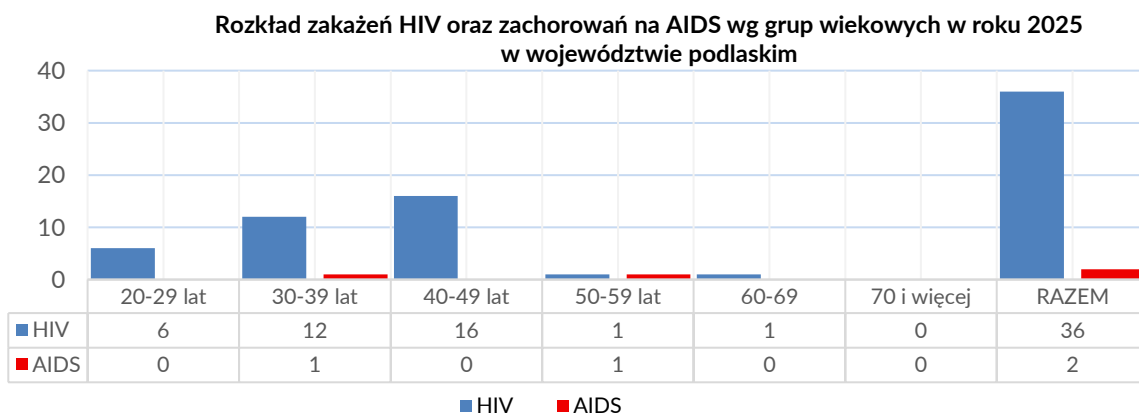
Wirusowe Zapalenia Wątroby typu C

Wirus HCV może powodować ostre i przewlekłe zapalenie wątroby, którego nasilenie waha się od łagodnej postaci, trwającej zaledwie kilka tygodni – do poważnej, trwającej całe życie choroby prowadzącej do marskości i raka wątroby. Wirus jest przenoszony głównie przez kontakt z uszkodzoną skórą i zakażoną krwią. Brak szczepionki przeciwko HCV powoduje, że szerzeniu się zachorowań na WZW C można zapobiec jedynie w drodze działań nieswoistych, polegających na wdrażaniu i utrzymywaniu wysokich standardów higieniczno-sanitarnych wykonywania świadczeń zdrowotnych oraz zabiegów o charakterze niemedyceznym przebiegających z naruszeniem ciągłości tkanek. Celowe są również działania o charakterze profilaktyczno-edukacyjnym. W latach 2023-2024 zachorowania na wirusowe zapalenia wątroby typu C na terenie województwa podlaskiego utrzymywały się w na podobnym poziomie jak w latach poprzednich: 105 zachorowań w 2023 roku, 103 zachorowania w roku 2024; współczynnik zapadalności, odpowiednio: 9,1 na 100 tys. mieszkańców oraz 9,0 na 100 tys. mieszkańców). W 2025 roku zarejestrowano nieznaczny wzrost zakażeń wirusem HCV – 119 przypadków (współczynnik zapadalności wynosi 10,5 na 100 tys. mieszkańców), z których 28 hospitalizowano.

Nowo wykryte zakażenia HIV i zachorowania na AIDS

Wirus HIV szerzy się za pośrednictwem kontaktów seksualnych, poprzez kontakt z zakażoną krwią lub drogą wertykalną (z matki na dziecko). Kontakty seksualne to obecnie główna droga zakażeń HIV w Polsce.

W województwie podlaskim zanotowano nieznaczny wzrost zakażeń wirusem HIV oraz spadek zachorowań na AIDS. W 2025 roku zarejestrowano 36 przypadków zakażeń HIV (w roku 2024 – 35 przypadków zakażeń HIV, a w roku 2023 – 30). Współczynnik zapadalności wyniósł 3,2 na 100 tys. mieszkańców (w 2024 roku: 3,1 na 100 tys. mieszkańców, a w roku 2023: 2,6 na 100 tys.). Liczba zachorowań na AIDS wynosiła 2 (dla porównania: w 2024 roku – 5, w 2023 – 3). Współczynnik zapadalności wyniósł 0,2 na 100 tys. mieszkańców. Jedna osoba w grupie wiekowej 40-49 lat oraz jedna osoba w grupie wiekowej 50-59 lat zmarły w wyniku choroby wywołanej przez HIV, której skutkiem są inne określone stany chorobowe. Rozkład zakażeń HIV oraz zachorowań na AIDS wg wieku mieszkańców województwa podlaskiego przedstawia wykres poniżej:

Wykres 2. Rozkład zakażeń HIV oraz zachorowań na AIDS wg grup wiekowych w roku 2025 na terenie województwa podlaskiego.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z MZ-56 – rocznych sprawozdań o zachorowaniach na choroby zakaźne, zakażeniach i zatruciach zgłoszonych w 2025 roku.

Choroby przenoszone drogą pokarmową

Do chorób przenoszonych drogą pokarmową zalicza się zarówno choroby odzwierzęce przenoszone poprzez żywność, które są najpowszechniejszą przyczyną zakażeń w tej grupie chorób, jak również choroby, które występują wyłącznie u człowieka takie jak, zakażenia rotawirusowe, norowirusowe.

Zakażenia bakteryjne

W województwie w 2025 roku zarejestrowano 332 przypadki zachorowań na salmonellozy – zatrucia pokarmowe (współczynnik zapadalności: 29,2 na 100 tys. mieszkańców). Natomiast w roku 2024 zarejestrowano 194 przypadki (współczynnik zapadalności: 17 na 100 tys. mieszkańców).

Głównym źródłem zakażeń pokarmowych spowodowanych odzwierzęcymi pałeczkami *Salmonella* były: mięso drobiowe lub wieprzowe, jajka, naleśniki, lody, tatar, surowe warzywa i owoce. W województwie podlaskim na dzień 31.12.2025 roku było zarejestrowanych 92 nosiciele pałeczek *Salmonella*, w tym 4 nosiciele *Salmonella typhi* oraz 4 nosiciele *paratyphi B*. Wzrost zakażeń *Salmonellą* może wynikać ze zwiększonej liczby ognisk i związanej z tym większej liczby wykonywanych badań i lepszej wykrywalności przypadków.

W 2025 roku zarejestrowano 9 przypadków listeriozy wywołanej przez bakterię *Listeria monocytogenes* (współczynnik zapadalności: 0,8 na 100 tys. mieszkańców). Natomiast w 2024 roku zarejestrowano 12 przypadków listeriozy (współczynnik zapadalności: 1,0 na 100 tys. mieszkańców).

Do zakażeń u człowieka dochodzi poprzez spożycie żywności zanieczyszczonej tym drobnoustrojem, głównie: wieprzowiny, drobiu, serów z niepasteryzowanego mleka krowiego. Najbardziej narażone na zakażenie pałeczkami *Listerii* są osoby z obniżoną odpornością, tj. dzieci, kobiety w ciąży, chorzy przyjmujący leki immunosupresyjne.

Szigelozą (czerwonka) zalicza się do chorób brudnych rąk. Do zakażeń nią u człowieka dochodzi poprzez przeniesienie bakterii na skórze rąk lub przedmiotach do jamy ustnej, skażony pokarm i wodę. Na szigelozę narażone są głównie osoby podróżujące do krajów strefy tropikalnej i rozwijających się. W 2025 roku w województwie podlaskim nie zarejestrowano czerwonki. W 2024 roku – zgłoszono 1 przypadek (współczynnik zapadalności: 0,1 na 100 tys. mieszkańców).

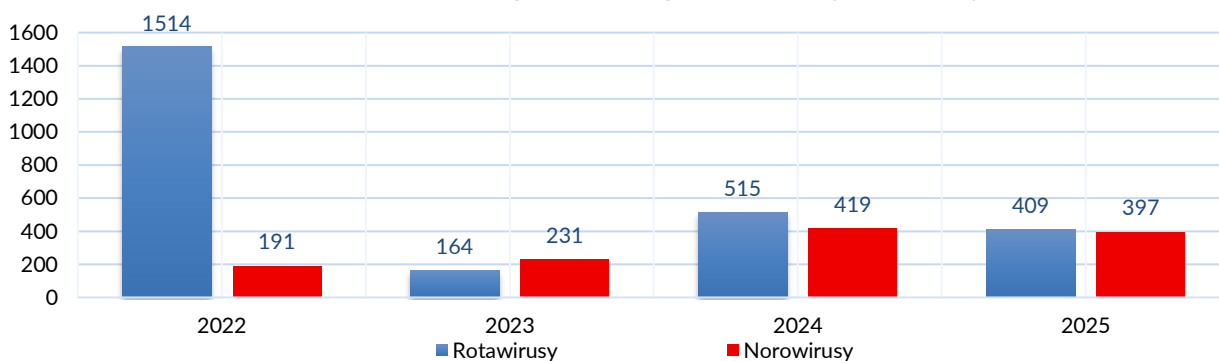
Kampylobakterioza jest jedną z głównych przyczyn występowania chorób biegunkowych na świecie. Przebieg zakażenia zwykle jest łagodny, jednak może ono stanowić zagrożenie dla małych dzieci, osób starszych lub osób z obniżoną odpornością. W 2025 roku zgłoszono 27 przypadków zachorowań (współczynnik zapadalności: 2,4 na 100 tys. mieszkańców), w 2024 roku zanotowano 9 przypadków (współczynnik zapadalności: 0,8 na 100 tys. mieszkańców). Wzrost zakażeń może wynikać z poprawy metod diagnostycznych. Istnieje jednak pewien margines niedoszacowania, związany z wykonywaniem testów antygenowych, które nie spełniają kryteriów definicji i nie podlegają zgłoszeniu w sprawozdaniach MZ-56.

Zakażenia wirusowe

W 2025 roku w województwie podlaskim spadła liczba zachorowań na wirusowe zakażenia jelitowe wywołane przez rotawirusy i norowirusy.

W 2025 roku zarejestrowano 409 przypadków wirusowego zakażenia jelitowego – wywołanych przez rotawirusy (współczynnik zapadalności: 35,9 na 100 tys. mieszkańców). Natomiast w 2024 roku zarejestrowano 515 zachorowań na rotawirusy (współczynnik zapadalności: 45 na 100 tys. mieszkańców). Przyczyną zakażeń pokarmowych o etiologii wirusowej są także zakażenia norowirusowe. W 2025 roku zanotowano niewielki spadek liczby zachorowań. W 2024 roku zgłoszono 419 przypadków (współczynnik zapadalności: 36,6 na 100 tys. mieszkańców), natomiast w roku 2025 zarejestrowano 397 przypadków zachorowań (współczynnik zapadalności: 34,9 na 100 tys. mieszkańców). Liczbę zachorowań spowodowanych przez rotawirusy i norowirusy w województwie podlaskim w ostatnich latach przedstawia wykres poniżej.

Zachorowania spowodowane przez rotawirusy i norowirusy

Wykres 3. Zachorowania spowodowane przez rotawirusy i norowirusy w województwie podlaskim w latach 2022-2025.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z MZ-56 – rocznych sprawozdań o zachorowaniach na choroby zakaźne, zakażeniach i zatruciach zgłoszonych w latach: 2022, 2023, 2024 oraz w 2025 roku.

Biegunki i zatrucia pokarmowe nadal są istotną przyczyną chorobowości u dzieci w wieku do lat 2. Należy zauważyć, że do zakażeń i zatruc pokarmowych u tych chorych dochodzi niemal wyłącznie w środowisku domowym. W 2025 roku zgłoszono 503 przypadki zachorowań (współczynnik zapadalności: 44,2, na 100 tys. dzieci do lat 2 na terenie województwa podlaskiego), co pokazuje niewielki trend spadkowy w porównaniu do roku 2024 – wówczas zarejestrowano 573 przypadki wirusowych zakażeń jelitowych u dzieci do lat 2. W zapobieganiu zbiorowym zakażeniom układu pokarmowego, występującym w środowisku domowym najważniejszą rolę odgrywa oświata zdrowotna, poprzez propagowanie szczepień ochronnych małych dzieci przeciw rotawirusom oraz kształtowanie zachowań prozdrowotnych na rzecz zwiększania higieny osobistej, otoczenia oraz higieny przygotowania posiłków.

Ogniska zakażeń pokarmowych

W 2025 roku w systemie Rejestracji Ognisk Epidemicznych zgłoszono 118 ognisk przenoszonych drogą pokarmową. Porównując lata: 2023, 2024 i rok 2025, liczba ognisk wzrosła z 43 (w 2023 r.), poprzez 99 (w 2024 r.) do 118 w roku 2025. Czynnikiem etiologicznym zatruc pokarmowych były: *Salmonella* – 47 ognisk, *Clostridioides difficile* – 17 ognisk, rotawirusy – 15 ognisk, norowirusy – 9, *Giardia lamblia* – 5 ognisk, *Campylobacter* – 2, adenowirusy – 1, *Clostridium botulinum* – 1. W 10 ogniskach nie ustalono przyczyny zachorowań. 4 ogniska zostały zgłoszone jako wirusowe zakażenia jelitowe nieokreślone, a 3 – jako

bakteryjne zakażenie jelitowe nieokreślone. W ogniskach salmonellozy, najczęściej – 35 było zachorowań spowodowanych zakażeniem *Salmonella enteritidis*, 7 – *Salmonella typhimurium*, 2 – *Salmonella derby*, i po 1: *Salmonella oranienburg*, *Salmonella agona* oraz *Salmonella spp.*

W 86 ogniskach, miejscem narażenia było środowisko domowe (36 ognisk dotyczyło tylko zachorowań wśród dzieci), w 21 przypadkach – szpital. Zarejestrowano 2 ogniska w żłobku i 3 wśród dzieci przedszkolnych. Pozostałe, pojedyncze ogniska dotyczyły: zakładu opiekuńczo-wychowawczego, placówki ZOL, pensjonariuszy, klientów restauracji, znajomych. W 36% przypadków, źródłem informacji o ognisku był lekarz (43). Najwięcej ognisk zarejestrowano w powiecie białostockim – 33 oraz suwalskim – 21. W powiatach grajewskim i sokólskim zgłoszono po jednym ognisku.

W każdym przypadku ogniska choroby przenoszonej drogą pokarmową, prowadzone były dochodzenia epidemiologiczne i podejmowano adekwatne do sytuacji działania przeciwepidemiczne. Liczbę ognisk zatruc pokarmowych na terenie województwa podlaskiego w latach 2016-2025 przedstawia poniższy wykres:

Wykres 4. Ogniska zatruc pokarmowych w latach 2016-2025 w województwie podlaskim.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z PSSE.

W październiku 2024 roku na terenie województwa podlaskiego zarejestrowano ognisko zakażeń wirusowym zapaleniem wątroby typu A. Objawy chorobowe u ostatniej zakażonej osoby wystąpiły na początku marca 2025 roku. Łączna liczba chorych wyniosła 12, w tym było 5 dzieci; 11 osób było hospitalizowanych, nie zgłoszono żadnych zgonów. Nadzorem sanitarnym objęto 94 osoby z kontaktu z chorymi. Ognisko wirusowego zapalenia wątroby typu A, z uwagi na długi okres wylegania choroby (15-50 dni) przy jednoczesnym długim okresie zakaźności (2 tygodnie przed wystąpieniem objawów i 1 tydzień po wystąpieniu objawów) wymaga szybkiego podjęcia wielopłaszczyznowych działań w celu przecięcia dróg szerzenia. W związku z powyższym, w przedstawionym ognisku zbierano dokładne wywiady epidemiologiczne, powołano Zespół do opracowania, nadzoru i monitorowania ogniska epidemicznego wirusowego zapalenia wątroby typu A na terenie miasta Białystok i powiatu białostockiego, prowadzono akcję informacyjno-edukacyjną, przygotowywano komunikaty do mediów, uruchomiono diagnostykę WZW typu A na terenie Medycznego Laboratorium Diagnostycznego WSSE w Białymstoku. Najskuteczniejszym sposobem eliminacji wtórnych źródeł zakażenia HAV i przerwania transmisji wirusa, było zastosowanie szczepień ochronnych w populacji narażonej. W tym celu zorganizowano punkt szczepień akcyjnych. Koordynowano wszystkie działania i zapewniono współpracę z personelem medycznym podstawowej opieki zdrowotnej, odpowiedzialnym za procedurę zaszczepienia zgłoszonych osób. Po analizie ogniska, wyciągnięto istotne wnioski dotyczące działań nadzorowych. Stwierdzono, że konieczne jest wdrażanie działań interdyscyplinarnych, angażujących wiele instytucji i podmiotów. Ponadto szczepienia ochronne w ogniskach zakażeń WZW typu A stanowią bardzo istotny element strategii ograniczającej rozprzestrzenianie kolejnych przypadków zachorowań. Zaangażowanie lokalnych mediów i prasy ułatwia przekaz społeczny i wszelkie działania informacyjne, podobnie, jak zamieszczanie komunikatów w mediach społecznościowych oraz na stronach internetowych. Mimo wygaszenia ogniska epidemicznego, sytuacja epidemiologiczna na nadzorowanym terenie jest w dalszym ciągu monitorowana.

Choroby przenoszone przez kleszcze

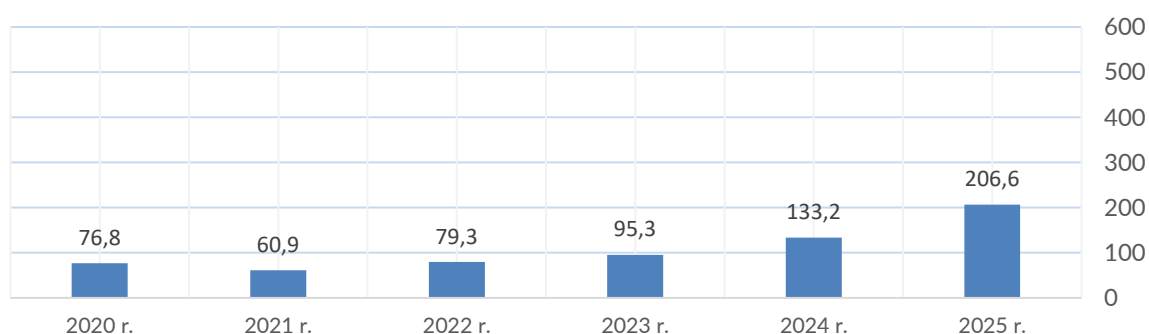
Borelioza z Lyme

Borelioza z Lyme jest wieloukładową chorobą zakaźną wywoływaną przez krętki *Borrelia burgdorferi sensu lato*, przenoszona przez kleszcze z rodzaju *Ixodes*. Borelioza może przyjmować różne postaci, takie jak: skórna, stawowa, neurologiczna, zaburzenia układu krążenia czy objawów neuropsychicznych.

Województwo podlaskie jest terenem endemicznego występowania chorób, których wektorem przenoszenia są kleszcze. Obecność na tym terenie wielu kompleksów leśnych, sprzyja zachorowaniom związanym z istnieniem ognisk w przyrodzie, w których patogeny krążą w biocenozie naturalnych gospodarzy – zwierząt i ich przenosicieli kleszczy.

Najwyższą zapadalność na boreliozę w 2025 roku zanotowano w powiatach: hajnowskim, siemiatyckim i sejneńskim (współczynnik zapadalności wyniósł odpowiednio: 533,3; 369,1; 359,3 na 100 tys. mieszkańców).

Zapadalność na boreliozę w powiatach województwa podlaskiego w latach 2020-2025 (zapadalność na 100 tys. mieszkańców)

Wykres 5. Zapadalność na boreliozę w województwie podlaskim w latach 2020-2025 na podstawie sprawozdania MZ-56.

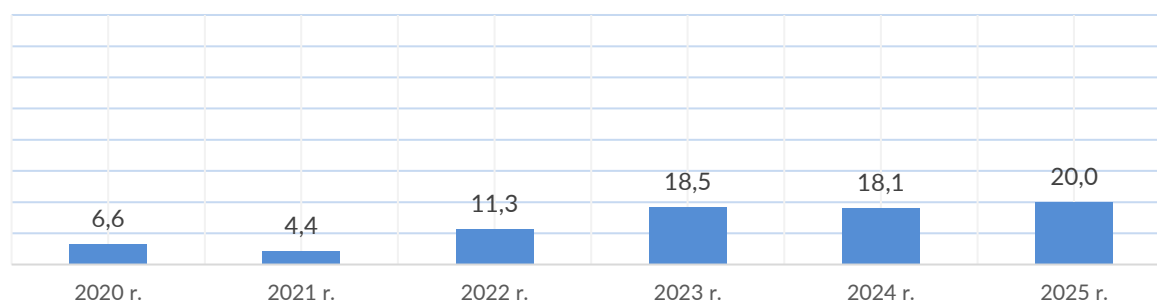
Kleszczowe Zapalenie Mózgu

Kleszczowe zapalenie mózgu (KZM) to ostra choroba wirusowa, która często wiąże się z powikłaniami neurologicznymi. Źródłem infekcji może być ukąszenie przez zakażonego kleszcza, spożycie niepasteryzowanego mleka zakażonego zwierzęcia lub znacznie rzadziej: transfuzja krwi lub przeszczep narządu od osoby w fazie wirerii.

KZM jest drugą pod względem częstości występowania chorobą przenoszoną przez kleszcze. W 2025 roku w województwie podlaskim zarejestrowano 228 zachorowań na KZM (współczynnik zapadalności: 20,0 na 100 tys. mieszkańców) i odnotowano wzrost w porównaniu do roku 2024 – o 21 zachorowań.

Najwyższą zapadalność na kleszczowe zapalenie mózgu zanotowano w powiatach: hajnowskim, sejneńskim i bielskim (współczynnik zapadalności wyniósł odpowiednio: 56,7; 37,5; 35,6 na 100 tys. mieszkańców).

Zapadalność na kleszczowe zapalenie mózgu w województwie podlaskim w latach 2020-2025 (zapadalność na 100 tys. mieszkańców)

Wykres 6. Zapadalność na kleszczowe zapalenie mózgu w województwie podlaskim w latach 2020-2025 na podstawie MZ-56.

Wieloletnie badania i obserwacje wykazały, że szczepienia są uznawane za najskuteczniejsze zabezpieczenie przed kleszczowym zapaleniem mózgu i jego następstwami.

Styczność i narażenie na wściekliznę

Wścieklizna to ostra wirusowa choroba ośrodkowego układu nerwowego ssaków, dla człowieka śmiertelna. Wirus wścieklizny przenoszony jest na ludzi ze śliną chorego zwierzęcia wskutek ugryzienia albo oślinienia uszkodzonej skóry lub błony śluzowej. Głównym rezerwuarem wirusa są zwierzęta dzikie i domowe (tj. psy, lisy, nietoperze, a także wiewiórki i koty). Do narażenia na zakażenie wścieklizną dochodzi w różnorodnych sytuacjach, np. wskutek pokąsania lub zadrapania przy głaskaniu zwierząt lub podczas prób uratowania zwierzęcia z opresji, a także podczas dokarmiania nieznanymi zwierzętami, także dzikich, np. wiewiórek. Jedynym sposobem zapobieżenia śmiertelnym skutkom zakażenia, jest jak najwcześniejsze wdrożenie szczepień p/wściekliznie.

Osoby podejrzane o narażenie na zakażenie wirusem wścieklizny, poddawane są szczepieniom poekspozycyjnym (cykl 5 szczepień p/wściekliznie). Powodem przerywania cyklu szczepień jest wykluczenie choroby u zwierzęcia poddanego obserwacji, będącego źródłem narażenia. W 2025 roku na terenie województwa podlaskiego wykryto jeden przypadek wścieklizny u nietoperza, który pogryzł 19-letniego mężczyznę. Zwierzę padło podczas obserwacji i wykonano badania w Zakładzie Higieny Weterynaryjnej w Białymstoku oraz w Państwowym Instytucie Weterynaryjnym w Puławach, podczas których stwierdzono zakażenie wirusem wścieklizny. Mężczyzna po kontakcie z nietoperzem zgłosił się do lekarza i został natychmiastowo poddany szczepieniom poekspozycyjnym oraz ukończył pełny 5-dawkowy schemat.

Choroby zakaźne wywołane przez bakterie otoczkowe

Inwazyjna choroba meningokokowa

Neisseria meningitidis jest chorobotwórczym drobnoustrojem, wywołującym m.in. ciężkie zakażenia inwazyjne takie, jak ZOMR (zapalenia opon mózgowo-rdzeniowych) i sepsę (posocnicę), określane łącznie jako inwazyjna choroba meningokokowa (IChM). Źródłem zakażenia jest człowiek – zarówno chorzy, jak i bezobjawowi nosiciele, którzy mogą stanowić od 2-25% populacji. Meningokoki kolonizują jamę nosowo-gardłową, a nosicielstwo może się utrzymywać przez wiele tygodni, a nawet miesięcy. Są przenoszone drogą kropelkową lub przez kontakt z wydzieliną z górnych dróg oddechowych. Jest to choroba niebezpieczna, a śmiertelność wynosi 10-13%, zaś w przypadku sepsy może sięgać nawet 80%.

W 2025 roku w województwie podlaskim zarejestrowano 5 przypadków zachorowań na inwazyjną chorobę meningokokową (współczynnik zapadalności: 0,4 na 100 tys. mieszkańców). W 2 przypadkach zgłoszono zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych i posocnicę, w 2 – posocnicę, a w 1 – zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych. U 3 osób potwierdzono szczep *Neisseria meningitidis* z grupy B, u 1 osoby wykryto serogrupę Y, u 1 osoby nie ustalono serogrupy. Wszystkie przypadki były zachorowaniami izolowanymi, pojedynczymi, nie miały charakteru epidemicznego. W 2024 roku liczba przypadków wyniosła 6, co pozwala stwierdzić, że sytuacja epidemiologiczna w województwie podlaskim w zakresie zakażeń *Neisseria meningitidis* jest stabilna. Mimo to powadzono skoordynowane działania zapobiegawcze. Z uwagi na to, że jest to choroba wysoce zakaźna i niebezpieczna, podlega ciągłemu monitorowaniu.

Inwazyjna choroba pneumokokowa

Szczepy *Streptococcus pneumoniae* są przyczyną zapalenia ucha środkowego, zapalenia gardła, zatok oraz zapalenia płuc często o ciężkim przebiegu z posocnicą i zapaleniem opon mózgowo-rdzeniowych. Zakażenia pneumokokami występują we wszystkich grupach wiekowych, ale najbardziej narażone są małe dzieci do 2 lat i osoby starsze powyżej 65 lat. Bezobjawowe nosicielstwo w jamie nosowo-gardłowej jest duże u niemowląt oraz u dzieci w wieku przedszkolnym i sięga 60%. Skuteczną metodą zapobiegania zakażeniom pneumokokowym są szczepienia ochronne.

W porównaniu do 2024 roku, w roku 2025 zanotowano wzrost zachorowań wywołanych przez *Streptococcus pneumoniae*: w roku sprawozdawczym zgłoszono 143 przypadki (współczynnik zapadalności: 12,6 na 100 tys. mieszkańców), a rok wcześniej – 123 przypadki (współczynnik zapadalności: 10,8 na 100 tys. mieszkańców).

Na zapalenie opon mózgowych i/lub mózgu zachorowało w 2025 roku 9 osób (w 2024 roku 8 przypadków). W 2025 roku zarejestrowano także wzrost zachorowań na posocznicę – odnotowano 134 przypadki, natomiast w 2024 roku – 76 przypadków. Dodatkowo, w 2025 roku, na inwazyjną chorobę pneumokokową inną określoną i nieokreśloną, zachorowało mniej osób niż w roku poprzednim. W 2025 roku zanotowano 31 przypadków, a w roku 2024 – 52 przypadki.

Zakażenia szpitalne

Zakażenia związane z opieką zdrowotną (HAI) są ważną przyczyną zachorowalności i umieralności hospitalizowanych pacjentów, zwłaszcza jeżeli czynnikiem etiologicznym są wielolekooporne drobnoustroje. W województwie podlaskim w roku 2023 został powołany Wojewódzki Zespół ds. Monitorowania i Zwalczania Zakażeń Drobnoustrojami Opornymi na Antybiotyki Kluczowe dla Leczenia. Na terenie województwa podlaskiego, we wszystkich szpitalach udzielających całodobowych świadczeń zdrowotnych, funkcjonują zespoły kontroli zakażeń szpitalnych.

W 2025 roku zgłoszono 70 ognisk zakażeń szpitalnych wywołanych następującymi czynnikami biologicznymi:

- 24 ogniska - COVID-19,
- 18 ognisk – wirus grypy A i B,
- 17 ognisk – *Clostridioides difficile*,
- 4 ogniska – *Klebsiella pneumoniae* (1 -MBL, 2- OXA 48, 1 NDM),
- 4 ogniska – Norowirus,
- po 1 ognisku: *Aspergillus fumigatus*, *Enterococcus faecium* VRE, Rotawirus,

oraz 2 transmisje kolonizacji: *Klebsiella pneumoniae* MBL i *Enterococcus faecium* VRE.

W 2025 roku zakończono 4 ogniska zakażeń szpitalnych rozpoczętych w roku poprzednim.

W 2024 roku podmioty medyczne udzielające świadczeń szpitalnych, zgłosiły do Państwowej Inspekcji Sanitarnej 56 ognisk epidemicznych oraz 4 transmisje kolonizacji bakterii *Klebsiella pneumoniae*.

Wzrost zgłaszalności ognisk szpitalnych w 2025 roku spowodowany jest wzmożonym nadzorem pracowników Państwowej Inspekcji Sanitarnej nad zakażeniami szpitalnymi oraz spotkaniami i rozmowami z Zespołami Kontroli Zakażeń Szpitalnych województwa podlaskiego.

Tabela 7. Liczba ognisk szpitalnych w latach 2021-2025 w województwie podlaskim w podziale na czynniki biologiczne na podstawie opracowań własnych z danych uzyskanych z PSSE oraz placówek medycznych.

Rok	Liczba ognisk szpitalnych	Liczba pacjentów zakażonych	Liczba personelu zakażonego	Liczba zgonów
2021	114	1 856	711	84
2022	142	1 446	224	39
2023	84	641	19	1
2024	56	308	15	6
2025	70	341	10	11

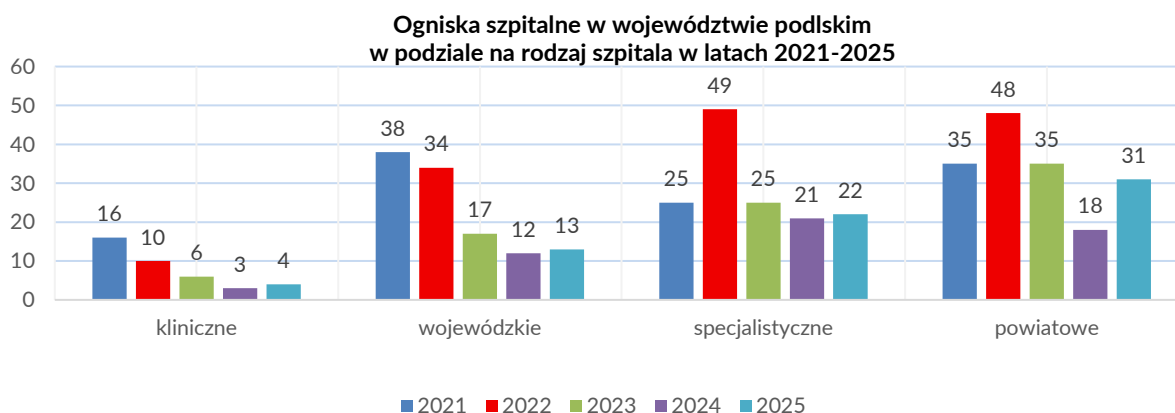
W 2025 roku, w porównaniu do lat ubiegłych, nastąpił wzrost zgłaszalności ognisk szpitalnych beztlenową bakterią *Clostridioides difficile*. W bieżącym roku sprawozdawczym zgłoszono 17 ognisk, w których zakażonych było 66 pacjentów. Analogicznie w 2024 roku: 8 ognisk i 38 osób, w 2023 roku – 7 ognisk i 26 pacjentów, w roku 2022 wykazano 9 ognisk szpitalnych, w których zakażonych było 69 pacjentów, natomiast w 2021 roku – 6 ognisk, 24 osoby zakażone.

Na porównywalnym poziomie, w odniesieniu do lat poprzednich utrzymuje się zgłaszalność ognisk szpitalnych wywołanych przez bakterie rzędu *Enterobacterales* odporne na karbapenemazy, w tym *Klebsiella pneumoniae*.

W bieżącym roku sprawozdawczym zgłoszono 4 ogniska oraz 1 kolonizację *Klebsiella pneumoniae* o mechanizmach oporności MBL, NDM i OXA-48. W 2024 roku zgłoszono 6 ognisk i 4 transmisje kolonizacji, w 2023 roku – 4 ogniska oraz 5 transmisji kolonizacji, w 2022 roku zgłoszono 3 ogniska i 2 transmisje kolonizacji, natomiast w roku 2021 – 5 ognisk, brak transmisji kolonizacji.

We wszystkich przypadkach po wystąpieniu ogniska epidemicznego, zostały podjęte działania mające na celu szybkie wygaszenie ogniska i zapobieganie szerzeniu się czynników etiologicznych na innych hospitalizowanych pacjentów.

Liczbę ognisk zakażeń szpitalnych w województwie podlaskim w podziale na rodzaje szpitala przedstawia poniższy wykres.

Wykres 7. Liczba ognisk szpitalnych w podziale na rodzaj szpitala w latach 2021-2025 w województwie podlaskim.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z PSSE oraz placówek medycznych.

Szczepienia ochronne

Najskuteczniejszą formą profilaktyki chorób zakaźnych są szczepienia ochronne. W województwie podlaskim, wg sprawozdania MZ-54 za 2025 rok szczepieniom obowiązkowym podlegało 215 835 dzieci i młodzieży do lat 19. Szczepienia prowadziło 263 świadczeniodawców w 369 punktach szczepień.

W roku 2025 w województwie podlaskim zauważalny jest spadek wyszczepialności we wszystkich rocznikach oraz w przypadku niemal wszystkich preparatów szczepionkowych (z wyjątkiem szczepień p/rotawirusom). Stan zaszczepienia dzieci w 3. roku życia, w odniesieniu do wymogów Programu Szczepień Ochronnych, utrzymuje się w ostatnich latach w regionie na zbliżonym poziomie, tj. poniżej średniej krajowej. Analizując grupę 3-latków, tj. dzieci, które powinny mieć zakończone cykle szczepień podstawowych, zauważalny jest znaczny spadek odsetka dzieci w pełni zaszczepionych – o 3,2 p.p. w porównaniu do roku poprzedniego, przy jednoczesnym wzroście dzieci w ogóle niezaszczepionych – o 1,5 p.p. Stan zaszczepienia trzylatków w województwie podlaskim na przestrzeni ostatnich lat obrazuje poniższa tabela.

Tabela 8. Odsetek dzieci w 3. roku życia w pełni oraz w ogóle niezaszczepionych w województwie podlaskim w latach 2019-2025.

Stan zaszczepienia:	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Odsetek dzieci w 3. r.ż. w pełni zaszczepionych	78,2	78,2	73,9	73,6	78,5	80,2	77,0
Odsetek dzieci w 3 r.ż. w ogóle niezaszczepionych	2,4	3,7	3,1	3,0	2,9	2,5	4,0

Podobnie jak w latach ubiegłych, odnotowano wzrost zareportowanej liczby dzieci, u których nie zrealizowano obowiązku szczepień. W I połowie 2025 roku w województwie podlaskim przeprowadzono 300 pozaplanowych kontroli tematycznych, podczas których przeanalizowano 212 594 karty uodpornienia. Pracownicy PSSE z terenu województwa podlaskiego udokumentowali rozbieżności pomiędzy liczbą dzieci sprawozdawaną przez świadczeniodawców w raportach o przypadkach niewykonania obowiązkowych szczepień ochronnych a faktyczną liczbą dzieci niezaszczepionych z powodów pozamedycznych. W IV kwartale 2025 roku, tj. po skontrolowaniu wszystkich kart uodpornienia, zarejestrowano 12 654 niezaszczepionych dzieci (w 2022 roku – 3 595, w 2023 roku – 4 364, w 2024 roku – 6 431), co stanowi prawie dwukrotny wzrost w porównaniu do IV kwartału 2024 roku. Państwowi Powiatowi Inspektorzy Sanitarni wystąpili z 121 wnioskami o wszczęcie administracyjnej egzekucji obowiązku szczepień (osobno dla każdego rodzica/opiekuna prawnego dziecka). Podlaski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny

w Białymstoku, działając na mocy porozumienia z Wojewodą Podlaskim, w omawianym okresie wydał 125 postanowień o nałożeniu grzywny w celu przymuszenia do wykonania obowiązku.

Do zadań PIS w zakresie nadzoru nad szczepieniami należy także m.in. dystrybucja preparatów szczepionkowych do realizacji szczepień obowiązkowych (szczepienia dzieci i młodzieży, szczepienia osób narażonych w sposób szczególny na zakażenie w związku z przestankami klinicznymi lub epidemiologicznymi oraz szczepienia poekspozycyjne). Od 2023 roku dystrybucja preparatów poszerzana jest także o bezpłatne dla świadczeniobiorcy szczepionki do realizacji szczepień zalecanych.

Od 2024 roku u lekarza POZ z bezpłatnych szczepień przeciwko błonicy, tężcowi, krztuścowi (Tdap) mogą skorzystać kobiety w ciąży. Szczepienie jest zalecane kobietom po ukończeniu 27. do 36. tygodnia ciąży, a w przypadku zagrożenia przedwczesnym porodem – po ukończeniu 20. tygodnia ciąży.

W województwie podlaskim, na potrzeby szczepień kobiet ciężarnych, wydano 1 501 dawek preparatu Boostrix.

Wywiązując się z założeń Narodowej Strategii Onkologicznej na lata 2020-2030, od czerwca 2023 roku finansowaniem zostały objęte zalecane szczepienia przeciwko wirusowi brodawczaka ludzkiego (dot. zarówno dziewcząt, jak i chłopców po ukończeniu 9. r.ż., do ukończenia 14. r.ż.). Na potrzeby programu wydano 9 080 dawek 9-walentnej szczepionki Gardasil-9 oraz 43 dawki 2-walentnego preparatu Cervarix.

Od 2025 roku organy PIS uczestniczą także w dystrybucji zalecanej szczepionki przeciw COVID-19.

Od września do grudnia 2025 roku wydano łącznie 14 380 dawek preparatu Spikewax (w tym 180 dawek pediatrycznych).

W 2025 roku do Podlaskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Białymstoku wpłynęły łącznie 93 zgłoszenia niepożądanych odczynów poszczepiennych. W jednym przypadku zmieniono kwalifikację na nie NOP. Spośród wszystkich zgłoszeń, 52 dotyczyły mężczyzn, 41 – kobiet. Blisko 80% zgłoszeń dotyczyło dzieci. Większość zgłoszeń stanowiły odczyny łagodne – 88,2%. Zarejestrowano 3 ciężkie i 7 poważnych odczynów poszczepiennych.

Podsumowanie

- W 2025 roku grypa zdominowała katalog chorób układu oddechowego, zarówno w regionie, jak i w całym kraju. Liczba przypadków grypy potwierdzonej wynikiem szybkiego testu antygenowego w 2025 roku na terenie województwa podlaskiego wyniosła 22 106 (współczynnik zapadalności: 749,7) i wzrosła w stosunku do roku poprzedniego ponad 2,5-krotnie. Niezbędne jest dalsze propagowanie szczepień ochronnych jako najlepszej metody zapobiegania zachorowaniom, a w szczególności ciężkim przebiegom i zgonom. Podobny trend zaobserwowano w zakresie zakażeń RSV – nastąpił 2,5-krotny wzrost liczby zachorowań w porównaniu do roku poprzedniego. SARS-CoV-2 utrzymuje dalszy trend spadkowy. Przyczyną takiej sytuacji może być wystąpienie tzw. epidemii wyrównawczej po pandemii Covid-19.
- Nadal obserwujemy trend wzrostowy w zakresie liczby biegunek i zapaleń żołądkowo jelitowych o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu. Stanowi to również przyczynę zwiększenia ogólnej liczby ognisk pokarmowych, w których jako czynnik etiologiczny lekarze zgłaszali powyższą jednostkę chorobową. Zwiększenie liczby zgłaszanych ognisk pokarmowych może wynikać z wprowadzenia coraz bardziej nowoczesnych i dokładnych metod diagnostycznych zakażeń jelitowych. Znaczna większość ognisk stanowią małe ogniska domowe, rejestrowane wśród członków rodziny.
- W 2025 roku pogorszeniu uległa sytuacja epidemiologiczna w zakresie zakażeń HAV. Liczby przypadków: z 6 zarejestrowanych w roku 2024 wzrosła do 12 w roku następnym. Powyższa sytuacja była związana z wystąpieniem ogniska zakażeń. W kraju również zanotowano trend wzrostowy. Jest to związane z kilkoma czynnikami, m.in. wyjazdami zagranicznymi do krajów endemicznych, słabym poziomem zaszczepienia, zaniedbaniami w sferze higieny rąk oraz zasad higieny podczas przygotowywania posiłków.
- Analiza danych epidemiologicznych za rok 2025 wskazuje na ogólnie stabilną sytuację w zakresie chorób zakaźnych. W analizowanym okresie nie zaobserwowano istotnych trendów wzrostowych poza zwiększoną liczbą zachorowań na grypę oraz RSV. Jednocześnie odnotowano znaczące

zmniejszenie liczby przypadków krztuśca. Nie zarejestrowano chorób szczególnie niebezpiecznych ani żadnych zachorowań o charakterze międzynarodowym takich, jak: mpox, czy grypa ptaków A(H5N1).

- Dane wskazują na trend wzrostowy zachorowań na gruźlicę po pandemii COVID-19. Najwięcej zachorowań obserwowano w latach 2016-2017 i choć współczynnik zapadalności systematycznie wzrasta, nie osiągnięto jeszcze wartości szczytowych. Jedną z przyczyn wzrostu zachorowań może być skąpoobjawowy przebieg lub bagatelizowanie objawów przez chorego, co skutkuje wydłużonym czasem prątkowania i narażaniem osób z otoczenia na zakażenie. Ponadto kolejnymi możliwymi przyczynami mogą być migracje ludności, wiek, osłabienie układu odpornościowego (wywołanego przez np. cukrzycę, HIV/AIDS, nowotwory) oraz czynniki społeczne (ubóstwo, choroba alkoholowa, uzależnienie od nikotyny/narkotyków, bezdomność, niedożywienie). Kluczowym wyzwaniem pozostaje ochrona osób w wieku średnim i seniorów, którzy stanowią większość pacjentów oraz wczesne wykrywanie choroby dzięki poprawie dostępności do nowoczesnych metod diagnostyki.
- Na podstawie danych zebranych przez Wojewódzką Stację Sanitarno- Epidemiologiczną w Białymstoku można zauważyć wyraźny trend wzrostowy liczby osób kwalifikowanych do szczepień poekspozycyjnych przeciwko wściekliznie w latach 2022-2025. Liczba osób wymagających szczepienia wzrosła z 311 w 2022 r. do 486 w 2025 r. Analiza dostępnych danych może wskazywać na poprawę świadomości społecznej dotyczącej ryzyka zakażenia, co przekłada się bezpośrednio na zwiększoną zgłaszalność do lekarza w celu ustalenia potrzeby podjęcia profilaktyki poekspozycyjnej. Dodatkowo pracownicy Oddziałów Epidemiologii dokładają wszelkich starań, aby każda narażona osoba została objęta opieką medyczną zgodnie z obowiązującymi procedurami.
- Nadal niepokojąca sytuacja dotyczy zachorowań na choroby odkleszczowe. W latach 2021-2025 obserwuje się trend wzrostowy w zakresie liczby zanotowanych przypadków. Szczególnie narażone na zachorowanie są osoby zawodowo związane z przebywaniem w lesie (leśnicy, drwale), osoby zbierające grzyby oraz runo leśne i mieszkańcy terenów zalesionych. Do ekspozycji na kleszcze dochodzi głównie w okresie letnim i jesiennym, co jest związane z większą aktywnością ludności na obszarach leśnych. Wobec braku dostępnej szczepionki przeciwko boreliozie, podstawą jej profilaktyki jest stałe upowszechnianie wiedzy na temat tej choroby oraz edukacja społeczeństwa w zakresie stosowania środków ochronnych (noszenie właściwej odzieży i obuwia, stosowanie repelentów) oraz właściwego postępowania w przypadku ukłucia przez kleszcza. Dostępne są natomiast szczepienia zapobiegające zachorowaniom na kleszczowe zapalenie mózgu i jego następstwom.
- Zakażenia związane z opieką zdrowotną są ważną przyczyną zachorowalności i umieralności hospitalizowanych pacjentów. Wzrost lekooporności patogenów stał się ogromnym problemem, który narasta w szybkim tempie i stanowi duże wyzwanie dla służby zdrowia. Konieczne są wzmożone wysiłki w celu kontrolowania i ograniczania szkód związanych z rozprzestrzenianiem się drobnoustrojów wielolekoopornych. Pacjenci są głównym źródłem mikroorganizmów w środowisku szpitalnym, które mogą w nim przetrwać przez dłuższy czas i można je wykryć w powietrzu, wodzie oraz na powierzchniach. Ważna jest dekontaminacja środowiska szpitalnego, racjonalna polityka antybiotykowa, a także edukacja pacjentów i personelu w celu ograniczenia rozprzestrzeniania się drobnoustrojów. Ogromne wyzwanie w zakresie walki z zakażeniami szpitalnymi, obok zakażeń *Klebsiella pneumoniae* stanowią zakażenia szpitalne wywołane beztlenową bakterią Gram dodatnią *Clostridioides difficile*. W roku 2025 nastąpił znaczny wzrost zakażeń pod tym względem w stosunku do roku poprzedniego.
- Spośród skontrolowanych (632) podmiotów leczniczych w 2025 roku, w 32 przypadkach stwierdzono nieodpowiedni ich stan sanitarny, co stanowi 5,06%. Porównywalnie do roku 2024 – spośród skontrolowanych (628) podmiotów leczniczych, w 23 przypadkach ogółem stwierdzono nieodpowiedni stan sanitarny, co stanowi 3,66%.
- W 2025 roku stan sanitarny skontrolowanych praktyk zawodowych (288) budził zastrzeżenia ogółem w 5 przypadkach, co stanowi 1,73%. W 2024 roku odnotowano 2 przypadki naruszenia zasad sanitarnych spośród skontrolowanych (373), co stanowi 0,54%.

- W 2025 roku, ponownie odnotowano spadek wyszczepialności we wszystkich rocznikach oraz w przypadku niemal wszystkich preparatów szczepionkowych. Dalsze obniżanie się odsetka populacji zaszczepionej skutkować może utraceniem odporności zbiorowiskowej szczególnie w przypadku takich chorób, jak odra, świnka i różyczka. Prowadzenie szeroko zakrojonych działań edukacyjnych w różnych grupach wiekowych stanowi podstawowy element poprawy świadomości i wiedzy wśród społeczeństwa. Promowanie szczepień ochronnych wśród rodziców pozwoli ograniczyć powszechną dezinformację. Istotna jest też współpraca z lekarzami podstawowej opieki zdrowotnej będącymi pierwszym wiarygodnym źródłem informacji.

HIGIENA PRACY, NADZÓR NAD CHEMIKALIAMI

Opracował Kierownik Oddziału Higieny Pracy i Nadzoru nad Chemikaliami
WSSE w Białymstoku:
Małgorzata Kruszewska

**CHRONIMY ZDROWIE
Z MYŚLĄ O PRZYSZŁOŚCI**

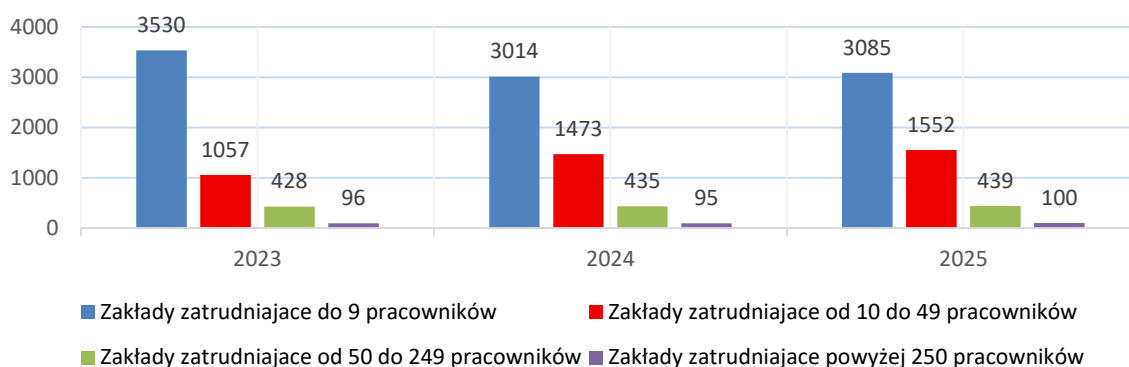
ODDZIAŁ HIGIENY PRACY I NADZORU NAD CHEMIKALIAMAMI

Działalność kontrolna w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego w zakładach pracy

Kluczowym celem działania pionu higieny pracy i nadzoru nad chemikaliami Państwowej Inspekcji Sanitarnej jest nadzór nad warunkami zdrowotnymi środowiska pracy, polegający między innymi na identyfikacji zagrożeń występujących na stanowiskach pracy, egzekwowaniu wykonywania badań i pomiarów czynników szkodliwych i uciążliwych oraz podejmowaniu działań profilaktycznych w zakresie zdrowia pracowników.

Działania w zakresie nadzoru nad warunkami zdrowotnymi środowiska pracy w 2025 roku realizowano zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa krajowego i unijnego. Obejmowały one analizę narażenia zawodowego pracowników w zakładach pracy na terenie województwa podlaskiego. Sprawdzano stan techniczny pomieszczeń pracy oraz zaplecze higieniczno-sanitarne. Weryfikowano wyposażenie pracowników w odzież i obuwie robocze oraz środki ochrony indywidualnej, odpowiednie do rodzaju wykonywanej pracy. Analiza osób pracujących w kontekście liczby zatrudnionych w narażeniu na czynniki szkodliwe, wyznacza kluczowe kierunki wyzwań dla zdrowia publicznego.

Pod nadzorem pionu higieny pracy i nadzoru nad chemikaliami województwa podlaskiego w 2025 roku było 5 176 zakładów pracy (w 2024 roku – 5 017), które łącznie zatrudniały 145 200 pracowników. Struktura zatrudnienia pozostaje na porównywalnym poziomie do lat ubiegłych: przeważają zakłady zatrudniające do 9 pracowników. Strukturę zakładów pracy w województwie podlaskim pod względem zatrudnienia na przestrzeni trzech ostatnich lat zaprezentowano na wykresie poniżej.

Wykres 8. Struktura zakładów pracy na terenie województwa podlaskiego pod względem liczby osób zatrudnionych w latach 2023-2025.

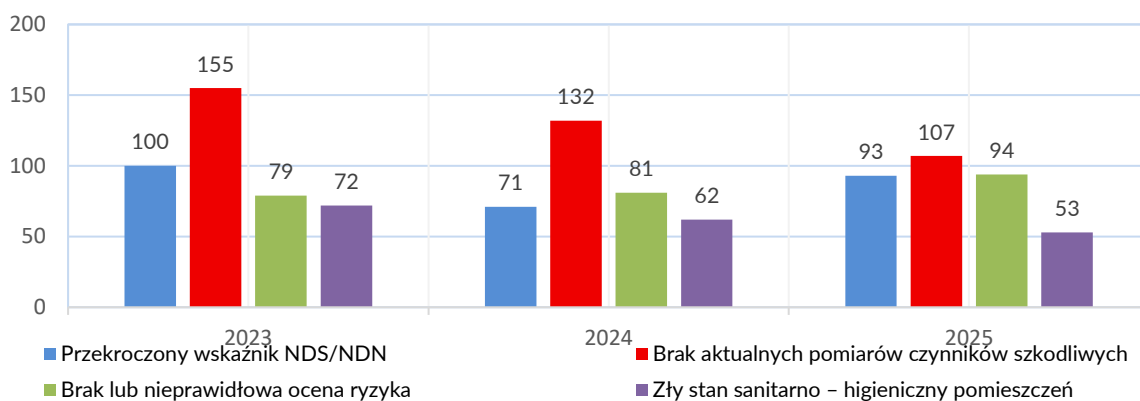
Pracownicy pionu higieny pracy i nadzoru nad chemikaliami województwa podlaskiego przeprowadzili ogółem 1 505 kontroli (w 2024 roku – 1 655) w 1 423 zakładach zatrudniających łącznie 71 673 osoby. Nadzorem objęto 27% podmiotów zarejestrowanych w ewidencji inspekcji sanitarnej województwa podlaskiego.

Na stwierdzone nieprawidłowości w bieżącym roku sprawozdawczym wydano 402 decyzje administracyjne (w 2024 roku – 448) oraz 340 decyzji płaćniczych (w 2024 roku – 336). Ponadto nałożono 2 mandaty karne, których liczba w stosunku do 2024 roku zmalała czterokrotnie.

Nadzór nad warunkami zdrowotnymi środowiska pracy

Na terenie województwa podlaskiego w 2025 roku skontrolowano 989 zakładów pracy, w których przeprowadzono 1 019 kontroli w zakresie przestrzegania przepisów dotyczących warunków zdrowotnych środowiska pracy. W obszarze nadzoru, liczba przeprowadzonych kontroli w 2025 roku zmalała o 12% w porównaniu do roku ubiegłego, przy jednoczesnym wzroście liczby wydanych decyzji o 1,5%. Przemawia to za zwiększeniem efektywności przeprowadzonych kontroli.

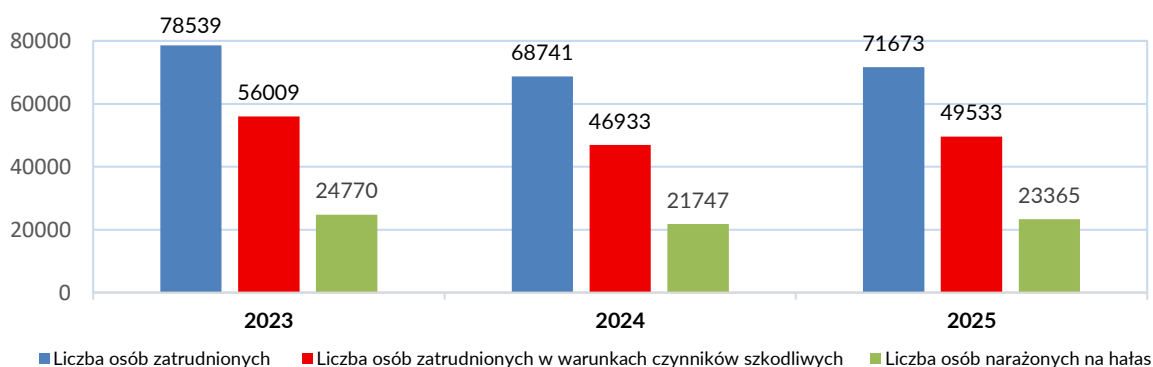
W obiektach objętych nadzorem, nadal stwierdza się liczne uchybienia w zakresie realizacji podstawowych obowiązków przez pracodawców, wynikających z przepisów Kodeksu pracy oraz aktów wykonawczych. Na wykresie nr 9 przedstawiono najczęściej stwierdzane uchybienia w zakładach pracy w województwie podlaskim na przestrzeni lat 2023-2025.

Wykres 9. Liczba zakładów z terenu województwa podlaskiego, w których stwierdzono uchybienia w latach 2023-2025.

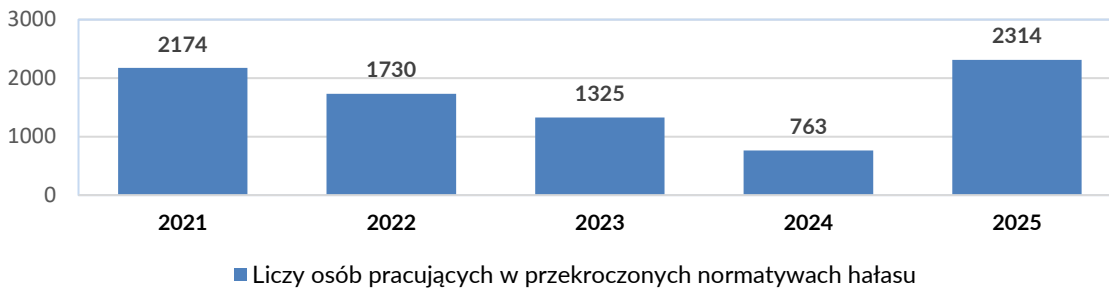
Widoczna jest systematyczna poprawa w aspekcie wykonywania badań i pomiarów na stanowiskach pracy. W 2025 roku liczba takich przypadków była najniższa w analizowanym okresie. To pozytywny sygnał dla zdrowia publicznego. W 2025 roku nastąpił wyraźny wzrost nieprawidłowości w zakresie oceny ryzyka zawodowego. To niepokojące zjawisko, ponieważ ocena ryzyka jest podstawą profilaktyki zdrowotnej w miejscu pracy. Z punktu widzenia zdrowia publicznego, konieczna jest poprawa jakości zarządzania ryzykiem w zakładach pracy. W obszarze stanu sanitarno-technicznego pomieszczeń, obserwuje się stałą poprawę: w 2025 roku liczba uchybień była najniższa od trzech lat.

Narażenie pracowników na czynniki szkodliwe pozostaje jednym z kluczowych problemów higieny pracy, gdyż około 70% zatrudnionych pracuje w warunkach czynników szkodliwych. Najczęściej występującym zagrożeniem jest hałas. Strukturę osób pracujących w warunkach szkodliwych przedstawiono na wykresie 10.

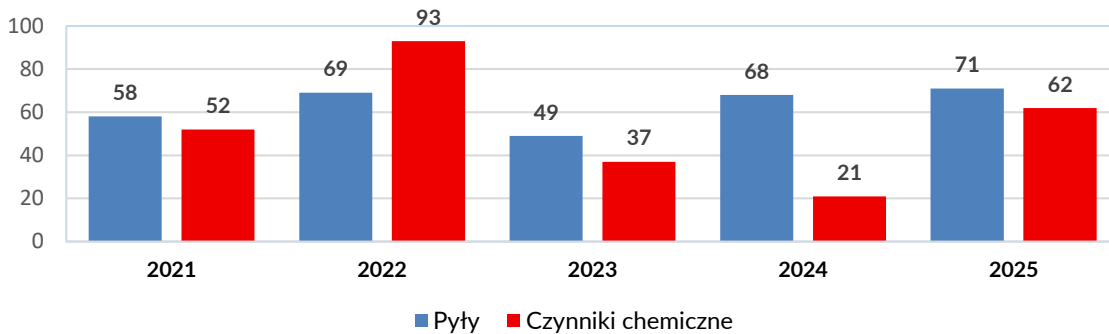

Wykres 10. Struktura osób pracujących w zakładach skontrolowanych w latach 2023-2025 na terenie województwa podlaskiego.

Z punktu widzenia zapobiegania powstawaniu chorób, a zwłaszcza chorób zawodowych, bardzo istotnym zagadnieniem jest monitorowanie trendów odsetka osób zatrudnionych w warunkach przekroczonych wartości norm higienicznych. W 2025 roku odnotowano wzrost liczby osób pracujących w warunkach przekroczonych stężeń i natężeń czynników szkodliwych środowiska pracy w okresie ostatnich pięciu lat. Niezmiennie największa liczba osób pracuje w przekroczonych normach hałasu. Drugim czynnikiem w odniesieniu do liczby osób pracujących, jest promieniowanie optyczne. W ponadnormatywnych wartościach drgań mechanicznych, liczba osób pracujących pozostaje na najniższym poziomie w porównaniu do innych czynników. Strukturę zmian osób pracujących w przekroczonych NDN/NDS w zakresie hałasu, pyłów i czynników chemicznych przedstawiono na poniższych wykresach.

Wykres 11. Struktura osób pracujących w przekroczonych wartościach normatywnych natężeń hałasu w skontrolowanych zakładach w latach 2021-2025 w województwie podlaskim.

Wykres 12. Struktura osób pracujących w przekroczonych wartościach normatywnych stężeń pyłów i czynników chemicznych w zakładach skontrolowanych w latach 2021-2025 w województwie podlaskim.

Państwowi Powiatowi Inspektorzy Sanitarni województwa podlaskiego w 2025 roku, w celu poprawy warunków pracy i zapobiegania powstawaniu chorób zawodowych, wydali 28 decyzji dotyczących obniżenia stężeń i natężeń czynników szkodliwych.

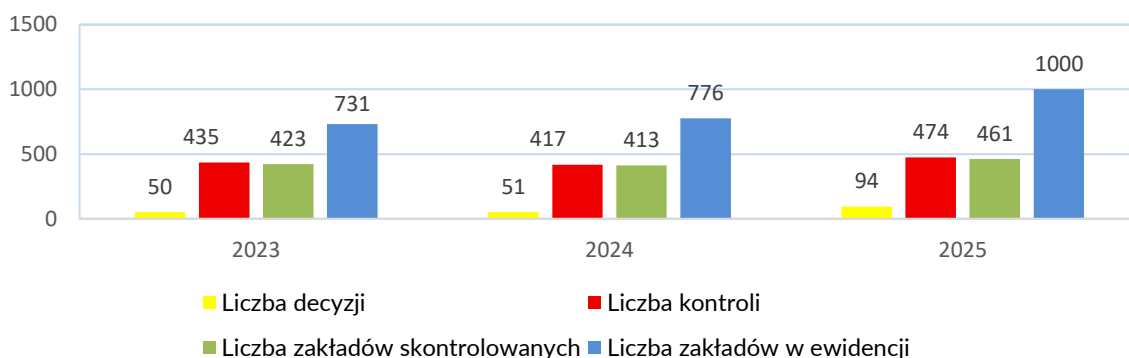
Ponadto w ramach kontroli zakładów pracy w zakresie warunków zdrowotnych środowiska pracy, kontynuowano działania informacyjno-edukacyjne w ramach kampanii „Bezpieczeństwo pracy w świecie cyfrowym”, realizowanej w latach 2023–2025. Wspierano pracodawców w bezpiecznej i produktywniej transformacji cyfrowej w pracy. Oceniono wpływ nowych technologii, ze szczególnym uwzględnieniem wykorzystania algorytmów i sztucznej inteligencji w zarządzaniu pracownikami. Zdefiniowane zagrożenia to: zwiększone ryzyko psychospołeczne, ochrona danych osobowych, ryzyko nadmiernego monitorowania, zawodność systemów oraz nadmierne poleganie na technologii.

Nadzór w zakresie czynników i procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym, mutagennym lub reprotoksycznym

Nadzór nad substancjami chemicznymi, ich mieszaninami, czynnikami lub procesami technologicznymi o działaniu rakotwórczym, mutagennym lub reprotoksycznym w środowisku pracy sprawowano zgodnie z rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 26 lipca 2024 roku w sprawie substancji chemicznych, ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym, mutagennym lub reprotoksycznym w środowisku pracy (Dz. U. z 2024 r., poz. 1126). W 2025 r. 10 732 pracowników województwa podlaskiego pracowało z czynnikami lub procesami technologicznymi o działaniu rakotwórczym, mutagennym lub reprotoksycznym w 1000 zakładach znajdujących się w ewidencji organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej. Następuje coroczny wzrost liczby zakładów, wynikający ze zaklasyfikowania coraz większej liczby substancji jako CMR (*carcinogenic, mutagenic, reprotoxic*): 776 zakładów w 2024 roku. W roku sprawozdawczym, na terenie województwa podlaskiego skontrolowano 461 zakładów pracy, w których występowały czynniki rakotwórcze, mutagenne i reprotoksyczne. W omawianej grupie zakładów przeprowadzono 474 kontrole i wydano 94 decyzji dotyczących poprawy warunków pracy. Najczęściej stwierdzane uchybienia dotyczyły m.in:

- braku rejestru prac – stwierdzono w 66 zakładach,

- braku rejestru pracowników – stwierdzono w 68 zakładach,
- brak przekazania corocznej informacji do PWIS – stwierdzono w 62 zakładach.

Wykres 13. Działania kontrolno-represyjne w zakresie nadzoru nad czynnikami rakotwórczymi i mutagennymi lub reprotoksycznymi w skontrolowanych zakładach pracy na terenie województwa podlaskiego w latach 2023-2025.

W roku 2025, zgodnie z wytycznymi Głównego Inspektora Sanitarnego, realizowane były „Działania kontrolne oraz edukacyjne w zakresie warunków pracy i oceny narażenia zawodowego pracowników narażonych na substancje reprotoksyczne w środowisku pracy”.

Tabela 9. Wyniki działań kontrolnych w nadzorowanych zakładach pracy pracowników narażonych na substancje reprotoksyczne w środowisku pracy w województwie podlaskim.

Liczba zakładów pracy, w ewidencji w których występują substancje o działaniu reprotoksycznym:	331
Liczba skontrolowanych zakładów pracy, w których występują substancje o działaniu reprotoksycznym	219
Liczba zakładów, w których stwierdzono uchybienia – ogółem	74
Brak rejestru prac narażających na substancje reprotoksyczne	57
Brak rejestru pracowników narażonych na substancje reprotoksyczne	57
Brak informacji do PWIS w zakresie substancji reprotoksycznych	56
Brak lub nieaktualne badania i pomiary substancji reprotoksycznych w środowisku pracy	8
Przekroczenie wartości NDS substancji reprotoksycznej	4
Brak szkoleń z zakresu bhp uwzględniających zagadnienie dot. substancji reprotoksycznych	45
Brak instrukcji stanowiskowych	3
Niewłaściwy stan higienicznosanitarny (w tym porządkowy i techniczny) pomieszczeń pracy	6
Niewłaściwy stan higienicznosanitarny (w tym porządkowy i techniczny) urządzeń i pomieszczeń higienicznosanitarnych	13
Liczba decyzji nakazowych	61

Na stwierdzone w wyniku kontroli nieprawidłowości, wydano 61 decyzji skierowanych do pracodawców, które nakładały obowiązek ich usunięcia (np. przeprowadzenia oceny ryzyka zawodowego w zakresie czynników reprotoksycznych w środowisku pracy zatrudnionych pracowników, poinformowaniu o takim zagrożeniu oraz przeszkoleniu z tego zakresu pracowników). Przyczyniło się to niewątpliwie do poprawy warunków pracy, a tym samym bezpieczeństwa pracowników. Ponadto w celu zwiększenia świadomości i wiedzy na temat zagrożeń zawodowych, w ramach prowadzonych kontroli, kontrolujący udzielali informacji oraz edukowali przedsiębiorców w zakresie zagrożeń stwarzanych dla pracowników przez stosowane i wydzielające się w procesach pracy substancje reprotoksyczne.

Czynności kontrolne w zakładach pracy, w zakresie wywiązywania się pracodawców z obowiązków wynikających z art. 23c ustawy z dnia 29 listopada 2000 r. – Prawo atomowe

Pracownicy pionu higieny pracy i nadzoru nad chemikaliami prowadzili identyfikację miejsc pracy, w których wystąpiły przekroczenia poziomu radonu (300 Bq/m^3) na nadzorowanym obszarze. Podczas kontroli, których przeprowadzono w przedmiotowym zakresie 39, sprawdzano jakie działania podjął kierownik jednostki organizacyjnej w celu minimalizacji narażenia na radon w miejscu pracy.

Liczba jednostek organizacyjnych (zakładów pracy), niewymienionych w art. 23c, w których zidentyfikowano możliwość wystąpienia narażenia na radon przekraczającego poziom odniesienia – na terenach powiatów innych niż „tereny radonowe” – to 69 jednostek. W 6 podmiotach wykonano ponowny pomiar po działaniach optymalizacyjnych. Podczas kontroli zakładów pracy, prowadzono działania informacyjno-edukacyjne, poruszając zagadnienia dotyczące skutków zdrowotnych długotrwałej ekspozycji na radon, identyfikację źródeł radonu, zagrożenia dla zdrowia związane z narażeniem na radon. Pracodawcom przekazano informacje na temat znaczenia przeprowadzania pomiarów radonu w miejscach pracy wewnątrz pomieszczeń na poziomie parteru i piwnicy oraz o dostępnych środkach technicznych służących ograniczeniu występujących stężeń radonu.

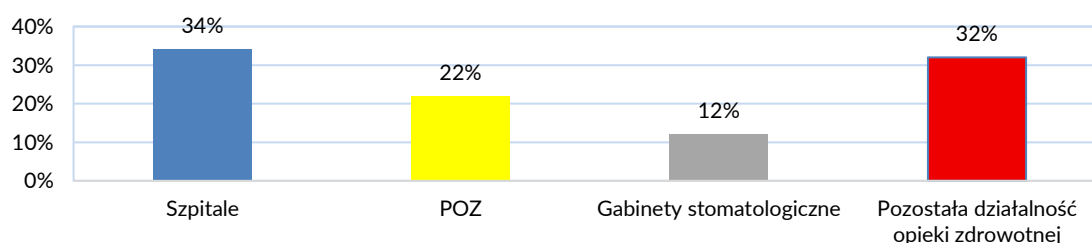
Nadzór nad kontrolą przygotowania pracodawców pod kątem przestrzegania przepisów i zasad bhp podczas usuwania bądź zabezpieczania wyrobów zawierających azbest

Na terenie województwa podlaskiego w 2025 roku działało 28 firm zajmujących się usuwaniem, zabezpieczaniem i transportem wyrobów zawierających azbest, posiadających siedzibę na terenie działania właściwego Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego. Do Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego w 2025 roku wpłynęło 133 zgłoszeń dotyczących prac polegających na zabezpieczaniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest.

W 2025 roku, pracownicy powiatowych stacji sanitarno-epidemiologicznych województwa podlaskiego przeprowadzili 39 kontroli w trakcie prac powodujących kontakt z azbestem oraz 10 kontroli w siedzibach tych firm. Przy zabezpieczaniu, usuwaniu i transporcie wyrobów zawierających azbest zatrudnionych było 101 pracowników. W wyniku przeprowadzonych czynności kontrolnych, nie stwierdzono uchybień.

Nadzór w zakresie warunków pracy i oceny narażenia zawodowego na czynniki biologiczne w placówkach ochrony zdrowia

Państwowa Inspekcja Sanitarna województwa podlaskiego, w celu podniesienia świadomości pracodawców w zakresie zagrożeń stwarzanych przez czynnik biologiczny w środowisku pracy, przeprowadziła czynności edukacyjno-kontrolne w 91 placówkach ochrony zdrowia w województwie podlaskim. Zamierzone użycie czynnika biologicznego stwierdzono w 13 placówkach, co stanowiło 14% obiektów skontrolowanych. W latach 2023-2025 dominującym zagrożeniem w placówkach ochrony zdrowia pozostają czynniki biologiczne, co ma szczególne znaczenie w kontekście zagrożeń chorobami zawodowymi, w tym zakaźnymi.

Wykres 14. Struktura skontrolowanych placówek ochrony zdrowia województwa podlaskiego ze względu na rodzaj świadczonych usług w zakresie opieki zdrowotnej.

W 12 placówkach świadczących usługi w zakresie opieki zdrowotnej, stwierdzono nieprawidłowości. W toku prowadzonych postępowań, wydano 10 decyzji, w tym 2 umarzające oraz 6 decyzji płaćniczych. Najbardziej znaczącymi uchybieniami, z punktu widzenia nadzorowanego zagadnienia, były: brak rejestru prac i pracowników narażonych na działanie szkodliwych czynników biologicznych zaklasyfikowanych do 3 lub 4 grupy zagrożenia (3 zakłady); brak oceny ryzyka (6 zakładów); brak procedury bezpiecznego postępowania

z czynnikiem biologicznym (1 zakład), brak zapewnienia warunków do spożycia posiłków (1 zakład); niewłaściwy stan sanitarno-higieniczny pomieszczeń (5 zakładów) oraz w jednym zakładzie nie przekazano informacji dotyczącej zamierzonego użycia szkodliwego czynnika biologicznego.

Wybrany zakres tematyczny kontroli potwierdził potrzebę zwrócenia uwagi zarządzających placówkami służby zdrowia na właściwą ochronę pracowników narażonych na czynniki biologiczne w miejscu pracy. W narażeniu na czynnik biologiczny pracowało 92% (13 369 zatrudnionych) osób, w tym na 3 grupę zagrożenia 85% (12 419 osób zatrudnionych, z czego 9 896 to kobiety). Ogółem zatrudnionych było 14 564 pracowników, z czego 20% na innej podstawie niż umowa o pracę. Liczba pracowników pracujących z zamierzonym użyciem czynnika biologicznego to 73 osoby, w tym 67 kobiet. Podczas kontroli prowadzono działania edukacyjne oraz weryfikowano wdrożoną profilaktykę szczepień, zwracano uwagę na potrzebę aktualizacji informacji w zakresie zamierzonego użycia szkodliwego czynnika biologicznego.

Postępowanie administracyjne w sprawie chorób zawodowych

Jednym z ważniejszych elementów w działalności pionu higieny pracy i nadzoru nad chemikaliami jest kontrola warunków zdrowotnych środowiska pracy, a zwłaszcza zapobieganie powstawaniu chorób zawodowych i innych chorób związanych z warunkami pracy. Praca w warunkach szkodliwych lub niewłaściwy sposób wykonywania pracy mogą być przyczyną chorób zawodowych.

W 2025 roku, w wyniku przeprowadzonych 122 postępowań administracyjnych oraz na podstawie danych zawartych w orzeczeniach lekarskich i analizy oceny narażenia zawodowego pracowników, Państwowi Powiatowi Inspektorzy Sanitarni wydali 101 decyzji stwierdzających chorobę zawodową oraz 21 decyzji o braku podstaw do stwierdzenia choroby zawodowej.

Na terenie województwa podlaskiego w 2025 roku, po uprawomocnieniu się decyzji pozytywnych, stwierdzono 98 chorób zawodowych. W porównaniu do roku 2024 (78 chorób zawodowych), liczba stwierdzanych chorób zawodowych znacznie wzrosła. Liczba decyzji o braku stwierdzenia choroby zawodowej zmalała w 2025 roku (21 decyzji) w porównaniu do roku 2024 (31 decyzji negatywnych).

Analiza występowania chorób zawodowych, w 2025 roku przeprowadzona została na podstawie danych zawartych w 98 kartach stwierdzenia choroby zawodowej wydanych przez Państwowych Powiatowych Inspektorów Sanitarnych województwa podlaskiego. Struktura zachorowań na choroby zawodowe w województwie podlaskim w 2025 roku przedstawia poniższa tabela:

Tabela 10. Częstotliwość występowania chorób zawodowych w latach 2021-2025 na terenie województwa podlaskiego.

Poz. wykazu	Nazwa choroby zawodowej	Liczba stwierdzonych przypadków w roku				
		2021	2022	2023	2024	2025
3.	pylice płuc	0	0	0	0	1
6.	astma oskrzelowa	0	0	0	1	0
7.	zewnątrzpochodne alergiczne zapalenie pęcherzyków płucnych	1	1	2	5	6
12.	alergiczny nieżyt nosa	0	0	0	1	0
15.	przewlekłe choroby narządu głosu	3	2	1	0	0
17.	nowotwory złośliwe	0	1	0	0	0
18.	choroby skóry	1	0	0	1	0
19.	przewlekłe choroby narządu ruchu	0	0	0	2	1
20.	przewlekłe choroby obwodowego układu nerwowego	0	0	2	1	1
21.	obustronny ubytek słuchu spowodowany hałasem	0	1	0	0	0
26.	choroby zakaźne lub pasożytnicze	73	87	72	67	89
Razem		78	92	77	78	98

W 2025 roku znacznie wzrosła liczba stwierdzanych chorób zakaźnych lub pasożytniczych – 89 przypadków, wobec 2024 roku – 67. Wśród nich znaczący udział stanowiła borelioza – 74 przypadki (znaczący wzrost w porównaniu do roku 2024 – 47 przypadków). Zachorowania notowane były najczęściej wśród rolników indywidualnych (53 przypadki) i pracowników leśnictwa. Rozpoznanie kleszczowego zapalenia mózgu

stanowiły 13 przypadków, a 2 przypadki COVID-19 (liczba stwierdzanych chorób zawodowych – COVID-19 maleje z roku na rok: w roku 2023 – było 18 przypadków; w roku 2024 – 7, co jest związane ze znacznym spadkiem zachorowań wśród personelu medycznego).

Działalność kontrolna w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego w obszarze chemikaliów

Nadzór nad substancjami chemicznymi i ich mieszaninami

Nadzór nad substancjami i mieszaninami chemicznymi pracownicy pionu higieny pracy i nadzoru nad chemikaliami jednostek PIS w terenie województwa podlaskiego, realizowali poprzez kontrolę przestrzegania przepisów:

- rozporządzenia (WE) 1907/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 r. *w sprawie rejestracji, oceny, udzielania zezwoleń i stosowanych ograniczeń w zakresie chemikaliów (REACH) i utworzenia Europejskiej Agencji Chemikaliów,*
- rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1272/2008 z dnia 16 grudnia 2008 r. *w sprawie klasyfikacji, oznakowania i pakowania substancji i mieszanin (CLP),*
- ustawy z dnia 25 lutego 2011 r. *o substancjach chemicznych i ich mieszaninach.*

W 2025 roku zaewidencjonowano 2 producentów, 10 importerów, 62 dalszych użytkowników – formulatorów oraz 1 084 dystrybutorów.

W ramach nadzoru w zakresie wypełniania obowiązków wynikających z rozporządzenia REACH, przeprowadzono 295 kontroli, w tym wśród dystrybutorów – 265 oraz dalszych użytkowników – formulatorów – 30. Podczas 33 kontroli stwierdzono nieprawidłowości, w związku z którymi wydano 42 decyzje administracyjne.

Jednocześnie podczas czynności kontrolnych sprawdzano wypełnianie obowiązków wynikających z rozporządzenia CLP. W tym zakresie wykonano 301 kontroli, w tym u dystrybutorów – 274 oraz dalszych użytkowników – formulatorów – 27. Podczas 38 kontroli stwierdzono nieprawidłowości, w związku z którymi wydano 43 decyzje administracyjne. Podobnie jak w latach ubiegłych, najczęściej stwierdzano nieprawidłowe oznakowanie oraz brak lub nieprawidłowe karty charakterystyki wprowadzanych do obrotu chemikaliów. Ponadto w 2025 roku, uczestniczono w projekcie wspólnotowym REACH-EN-FORCE-13 (REF-13). Celem projektu było przeprowadzenie kontroli produktów chemicznych sprzedawanych online poprzez sprawdzenie ich zgodności z przepisami wynikającymi z rozporządzeń REACH i CLP w odniesieniu do substancji chemicznych, ich mieszanin i wyrobów. Informacje o wybranych kontrolach były przekazywane Europejskiej Agencji Chemikaliów za pośrednictwem internetowych kwestionariuszy. W ramach projektu, przeprowadzono 13 kontroli produktów chemicznych oferowanych online. Większość kontrolowanych ofert internetowych była kwestionowana, w związku z czym istnieje potrzeba kontynuacji kontroli tej drogi dystrybucji.

Nadzór nad detergentami

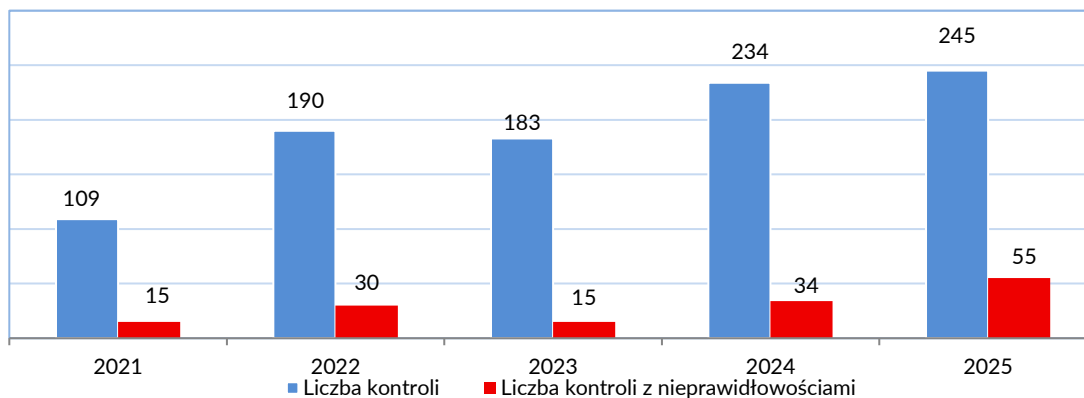
Detergenty są to substancje lub mieszaniny zawierające mydło i/lub inne substancje powierzchniowo czynne, przeznaczone do procesów prania, mycia i czyszczenia. Detergenty wprowadzane są do obrotu w celu używania ich w gospodarstwie domowym, obiektach użyteczności publicznej lub do celów przemysłowych. Na terenie województwa podlaskiego prowadzi działalność 14 podmiotów będących producentami detergentów. Przedsiębiorstwa produkują, m.in. płyny do mycia naczyń, proszki do prania, płyny do prania. W 2025 roku skontrolowano 10 producentów detergentów. Podczas 2 kontroli stwierdzono uchybienia, na które wydano decyzje administracyjne.

Nadzór nad produktami biobójczymi

Nadzór nad przestrzeganiem przepisów prawa dotyczących produktów biobójczych, realizowano poprzez kontrolę podmiotów wprowadzających do obrotu, udostępniających na rynku, jak również stosujących w działalności zawodowej.

W ramach realizacji przedmiotowego zagadnienia, przeprowadzono 9 kontroli w podmiotach wprowadzających do obrotu produkty biobójcze (pierwsze udostępnianie na rynku), 228 kontroli

w podmiotach udostępniających na rynku, 4 kontrole stosujących produkty biobójcze w działalności zawodowej oraz 8 kontroli u udostępniających wyroby poddane działaniu produktów biobójczych. Na wykresie poniżej przedstawiono liczbę przeprowadzonych kontroli i stwierdzonych nieprawidłowości w podmiotach z terenu województwa podlaskiego, wprowadzających do obrotu i udostępniających produkty biobójcze w latach 2021-2025. Zaobserwowano wzrost liczby kontroli, w trakcie których stwierdzono naruszenie przepisów prawa. W ostatnim roku tendencja ta była spowodowana kontrolami produktów biobójczych przeznaczonych dla użytkowników profesjonalnych i małą świadomością podmiotów oferujących te produkty do sprzedaży.

Wykres 15. Liczba przeprowadzonych kontroli i stwierdzonych nieprawidłowości w podmiotach województwa podlaskiego wprowadzających do obrotu i udostępniających produkty biobójcze w latach 2021-2025.

W ramach nadzoru nad produktami biobójczymi, w 2025 roku skupiono szczególną uwagę na produkty biobójcze przeznaczone do konserwacji drewna oraz materiałów budowlanych (grupy produktowe PT8 i PT 10), stosowanych w higienie weterynaryjnej (grupa produktowa PT 3), jak również w produktach biobójczych przeznaczonych wyłącznie dla użytkowników profesjonalnych. Powyższe środki zostały skontrolowane w ramach ogólnopolskich sezonowych akcji kontroli rynku, które miały na celu eliminację niezgodnych produktów ze sprzedaży.

Akcja kontroli produktów biobójczych przeznaczonych do konserwacji drewna oraz materiałów budowlanych – w jej ramach skontrolowano 89 produktów w sprzedaży stacjonarnej oraz 2 produkty oferowane na platformach e-commerce. Zakwestionowano łącznie 33 produkty, m. in. ze względu na niewłaściwe oznakowanie, przekroczony termin ważności, nieprawidłową kartę charakterystyki, niewłaściwą reklamę i prezentację produktu biobójczego na stronie internetowej. W związku z tym wydano 14 decyzji administracyjnych.

Akcja kontroli produktów biobójczych stosowanych w higienie weterynaryjnej – w jej ramach skontrolowano 32 produkty oferowane w sprzedaży stacjonarnej. Zakwestionowano 2 z nich, ze względu na niewłaściwe oznakowanie. W związku z tym wydano 2 decyzje administracyjne.

Akcja kontroli produktów biobójczych przeznaczonych wyłącznie dla użytkowników profesjonalnych – podczas niej skontrolowano 123 produkty będące w sprzedaży stacjonarnej oraz 9 produktów oferowanych w sprzedaży internetowej. Zakwestionowano łącznie 74 produkty, w tym wszystkie sprzedawane online. Najczęstszą przyczyną kwestionowania produktów było udostępnianie ich na rynku niezgodnie z warunkami pozwolenia (produkty przeznaczone dla użytkowników profesjonalnych były oferowane ogółowi społeczeństwa) oraz brak weryfikacji odbiorcy. Ponadto podczas kontroli stwierdzono niewłaściwe oznakowanie, przekroczony termin ważności, brak lub nieważne pozwolenie na obrót, brak kart charakterystyki oraz niewłaściwą reklamę i prezentację produktów biobójczych udostępnianych na platformach e-commerce. W związku ze stwierdzonymi uchybieniami, wydano 34 decyzje administracyjne.

Ponadto w 2025 roku pracownicy pionu higieny pracy jednostek PIS z terenu województwa podlaskiego, uczestniczyli we wspólnotowym projekcie BPR-EN-FORCE 3 (BEF-3) dotyczącym kontroli charakterystyki

produktu biobójczego i powiązanych informacji na etykietach oraz w kartach charakterystyki. W ramach projektu przeprowadzono kontrole, podczas których nie stwierdzono nieprawidłowości.

Nadzór nad produktami kosmetycznymi

Nadzór nad przestrzeganiem przepisów w zakresie produktów kosmetycznych sprawowany jest zgodnie z obowiązującymi aktami prawnymi, tj.: Ustawą z dnia 4 października 2018 r. o produktach kosmetycznych oraz Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) z dnia 30 listopada 2009 r. nr 1223/2009 dotyczącym produktów kosmetycznych.

W roku 2025 w ewidencji organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego znajdowało się 447 podmiotów branży kosmetycznej. Pośród nich 28 stanowiły zakłady wytwarzające produkty kosmetyczne. Największą część objętą nadzorem stanowili dystrybutorzy produktów kosmetycznych – 375, w tym 29 hurtowni i 346 sklepów.

W ramach nadzoru nad bezpieczeństwem produktów kosmetycznych, przeprowadzono łącznie 136 kontroli i rekontroli u 130 podmiotów. Większość z nich, to dystrybutorzy produktów kosmetycznych – 103 podmioty (4 hurtownie i 99 sklepów). Ponadto skontrolowano 9 zakładów wytwarzających kosmetyki. Zakłady produkcji były oceniane w zakresie warunków wytwarzania, dokumentacji, a także prawidłowości oznakowania opakowań jednostkowych.

W wyniku prowadzonych działań kontrolnych, Państwowi Powiatowi Inspektorzy Sanitarni województwa podlaskiego wydali łącznie 20 decyzji administracyjnych. Nakazy w wydanych decyzjach najczęściej dotyczyły zapewnienia właściwego oznakowania i zapewnienia zgodnej z obowiązującymi przepisami dokumentacji produktu kosmetycznego poprzez uwzględnienie warunków wytwarzania.

Ponadto pracownicy inspekcji sanitarnej nałożyli 4 kary pieniężne na łączną kwotę 6 400,00 zł.

Na podstawie opracowanego na 2025 rok planu pobierania próbek produktów kosmetycznych, łącznie pobrano 51 próbek, z czego 30 przebadano w kierunku zanieczyszczeń mikrobiologicznych. W badanych próbkach oznaczono ogólną liczbę bakterii tlenowych mezofilnych, liczbę drożdży i pleśni oraz obecność *Staphylococcus aureus*. Pozostałe 21 próbek analizowano pod kątem parametrów fizykochemicznych, tj. obecność wolnego formaldehydu, zawartość azotanów, fluoru czy nadtlenu wodoru. W myśl zapisów obowiązującego ustawodawstwa, żadna z próbek nie została zdyskwalifikowana w wyniku przeprowadzonych badań.

W porównaniu do roku 2024, w roku 2025 nastąpił wzrost obiektów będących pod nadzorem inspekcji sanitarnej województwa podlaskiego (odpowiednio: 352 i 447), przy czym w obu przypadkach nadal największą część stanowiły obiekty obrotu produktami kosmetycznymi: w roku 2024 były to 104 obiekty, a w roku 2025 – 103.

Pomimo wzrostu w roku 2025 liczby nadzorowanych obiektów, spadła liczba nałożonych kar pieniężnych, co może świadczyć o wzroście wiedzy i świadomości osób odpowiedzialnych w zakresie oznakowania opakowań jednostkowych, zapewnienia prawidłowej dokumentacji z uwzględnieniem warunków wytwarzania.

Nadzór nad prekursorami narkotyków kat. 2 i 3

Prekursory narkotyków są to substancje chemiczne, które mogą być wykorzystywane do nielegalnego wytwarzania środków odurzających i substancji psychoaktywnych.

Do prekursorów kat. 2 należą: bezwodnik octowy, czerwony fosfor, nadmanganian potasu, kwas fenylooctowy, kwas antranilowy i piperydyna. Prekursory kategorii 3 to: kwas siarkowy, kwas chlorowodorowy, aceton, toluen, eter etylu, keton metyloowo-etylowy.

Na terenie województwa podlaskiego w 2025 roku zaewidencjonowano 126 podmiotów wprowadzających do obrotu prekursorów narkotyków kat. 2 i 3. W ramach nadzoru skontrolowano 58 podmiotów wprowadzających do obrotu prekursorów narkotyków kat. 2 i 3, przeprowadzając w nich 58 kontroli. Jednocześnie w ewidencji znajduje się 201 podmiotów stosujących prekursorów narkotyków kat. 2 i 3 w działalności gospodarczej. Wykorzystywane są one głównie do analiz chemicznych, laboratoryjnych oraz w procesach przemysłowych, czyszczących, a także przy uzdatnianiu wody. Pracownicy pionu higieny pracy i nadzoru nad chemikaliami w 2025 roku przeprowadzili 83 kontrole w powyższych obiektach.

Podczas prowadzonych działań, podobnie jak w latach ubiegłych, nie stwierdzono nieprawidłowości oraz nie odnotowano przypadków zgłoszeń przez podmioty gospodarcze nietypowych transakcji, które mogłyby budzić podejrzenie nielegalnego wykorzystania tych substancji.

Nadzór nad środkami zastępczymi i nowymi substancjami psychoaktywnymi

W celu ograniczenia zagrożeń zdrowia publicznego, monitorowano przestrzeganie przepisów dotyczących zakazu wytwarzania i wprowadzania do obrotu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych.

W 2025 roku Państwowi Powiatowi Inspektorzy Sanitarni, realizując ustawowo powierzone zadania, przeprowadzili 4 kontrole. Wśród sprawdzanych obiektów znajdowały się kioski i sklepy oferujące e-papierosy i liquidy. W toku prowadzonych działań nie zidentyfikowano stacjonarnych punktów sprzedaży oferujących środki zastępcze bądź nowe substancje psychoaktywne.

W roku minionym nie nakładano kar pieniężnych, natomiast wyegzekwowano wcześniej nałożone kary w kwocie 18 756,64 zł.

Ponadto wzmocniono współpracę z podmiotami leczniczymi zobowiązanymi do zgłaszania zatruc lub podejrzeń zatruc środkami zastępczymi i nowymi substancjami psychoaktywnymi.

W związku z powyższym, łącznie odnotowano 158 przypadków zatruc substancjami oddziałyującymi na ośrodkowy układ nerwowy, w tym 19 przypadków w zakresie środków zastępczych i nowych substancji psychoaktywnych oraz 149 przypadków w grupie pozostałych substancji (środki odurzające, substancje psychotropowe, leki).

Analizując wszystkie przypadki zatruc zgłoszone za pośrednictwem podmiotów leczniczych można stwierdzić, iż ich liczba dotyczyła w większym stopniu mężczyzn niż kobiet (odpowiednio: 111 i 47). W grupie wiekowej do lat 18 zarejestrowano 24 przypadki, co stanowi 15,19% wszystkich odnotowanych zgłoszeń; w grupie osób 18 lat i powyżej, liczba zgłoszeń wyniosła 134 przypadki, co daje 84,81% wszystkich zgłoszeń zatruc.

Podsumowanie

- Z punktu widzenia zapobiegania powstawaniu chorób a zwłaszcza chorób zawodowych bardzo istotnym zagadnieniem jest monitorowanie trendów odsetka osób zatrudnionych w warunkach przekroczonych wartości norm higienicznych. W 2025 r. odnotowano wzrost liczby osób pracujących w warunkach przekroczonych stężeń i natężeń czynników szkodliwych środowiska pracy. W związku z powyższym należy podkreślić znaczenie działań profilaktycznych i edukacyjnych oraz wzmocniony nadzór nad warunkami pracy w zakładach o podwyższonym ryzyku zdrowotnym.
- W 2025 r. nastąpił wyraźny wzrost nieprawidłowości w zakresie oceny ryzyka zawodowego. To niepokojące zjawisko, ponieważ ocena ryzyka jest podstawą profilaktyki zdrowotnej w miejscu pracy. Z punktu widzenia zdrowia publicznego konieczna jest poprawa jakości zarządzania ryzykiem w zakładach pracy.
- Realizując projekt wspólnotowy REACH-EN-FORCE-13 (REF-13) przeprowadzono kontrole substancji chemicznych i ich mieszanin sprzedawanych online. Większość kontrolowanych ofert internetowych była kwestionowana, w związku z czym istnieje potrzeba kontynuacji kontroli tej drogi dystrybucji.
- W ramach ogólnopolskich sezonowych akcji kontroli rynku w zakresie produktów biobójczych objęto nadzorem produkty: przeznaczone do konserwacji drewna oraz materiałów budowlanych, stosowanych w higienie weterynaryjnej, jak również przeznaczone wyłącznie dla użytkowników profesjonalnych. Zakwestionowano łącznie 109 produktów. Co wskazuje na potrzebę kontynuacji sezonowych akcji kontrolnych konkretnych grup produktów biobójczych.
- Liczba przypadków zatruc środkami zastępczymi i nowymi substancjami psychoaktywnymi, które odnotowano w roku 2025 – w porównaniu do poprzednich lat – wykazuje tendencję wzrostową. Może to świadczyć o zwiększeniu świadomości podmiotów leczniczych zobowiązanych do zgłaszania zatruc lub podejrzeń zatruc środkami zastępczymi i nowymi substancjami psychoaktywnymi. Istnieje potrzeba wdrożenia działań edukacyjnych wśród społeczeństwa z każdej grupy wiekowej.

BEZPIECZEŃSTWO ŻYWNOŚCI I ŻYWIENIA

Opracował Kierownik Oddziału Bezpieczeństwa Żywności i Żywienia
WSSE w Białymstoku:
Ewelina Stefania Chojnowska

**CHRONIMY ZDROWIE
Z MYŚLĄ O PRZYSZŁOŚCI**

OCENA STANU SANITARNEGO W ZAKRESIE BEZPIECZEŃSTWA ŻYWNOCI I ŻYWIENIA ORAZ MATERIAŁÓW I WYROBÓW PRZEZNACZONYCH DO KONTAKTU Z ŻYWNOCIĄ

Urzędowa kontrola żywności

W 2025 roku pion bezpieczeństwa żywności i żywienia Państwowej Inspekcji Sanitarnej obejmował nadzorem łącznie 15 143 zakłady (o 132 więcej niż w poprzednim roku sprawozdawczym). W rejestrach zakładów podlegających urzędowej kontroli organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej znajdowało się odpowiednio:

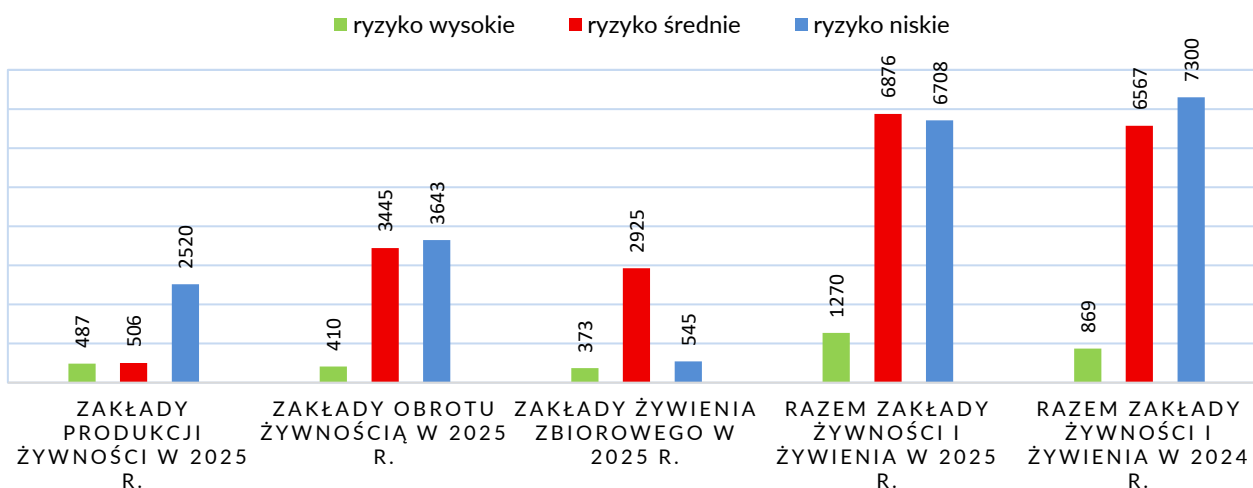
- 3 513 zakładów produkcji żywności, w tym 2 744 podmioty prowadzące produkcję pierwotną, rolniczy handel detaliczny i dostawy bezpośrednie żywności oraz 196 producentów żywności w warunkach domowych,
- 7 498 zakładów obrotu żywnością,
- 2 514 zakładów żywienia zbiorowego typu otwartego,
- 1 258 zakładów żywienia zbiorowego typu zamkniętego,
- 71 zakładów usług cateringowych,
- 289 zakładów produkcji i obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością.

Ze wszystkich ww. zakładów do kategorii:

- wysokiego ryzyka zakwalifikowano 1 270 zakładów (8,4%),
- średniego ryzyka 6 877 zakładów (45,4%),
- niskiego ryzyka 6 996 zakładów (46,2%).

Spośród nadzorowanych zakładów 15 008 wdrożyło i stosuje zasady Dobrej Praktyki Higienicznej i Dobrej Praktyki Produkcyjnej (GHP/GMP) – 99,1%, natomiast 3 027 posiadało wdrożony system HACCP – 20,0%.

Zakłady według ryzyka zagrożenia bezpieczeństwa żywności

Wykres 16. Liczba zakładów z województwa podlaskiego według oszacowanego ryzyka zagrożenia bezpieczeństwa żywności.

Powodem przypisania zakładów do wysokiej kategorii ryzyka były:

- profil działalności zakładu tj. rodzaj produkcji/ asortyment produktów wprowadzanych do obrotu/produkowane posiłki i grupa konsumentów docelowych (zgodnie z Instrukcją IK/PK/BŻ/01/02 dotyczącą kryteriów oceny zakładu),
- powiadomienia w systemie RASFF dotyczące produktu danego producenta,
- stwierdzone podczas kontroli nieprawidłowości (wysoka punktacja w arkuszu oceny zakładu, według obowiązujących kryteriów).

W 2025 r. pion bezpieczeństwa żywności i żywienia przeprowadził 6 940 kontroli i rekontroli. Skontrolowano 5 266 zakładów, co stanowi 34,8% ujętych w ewidencji. Zaplanowano wykonanie 4 823 urzędowych kontroli - zrealizowano 3 983 kontrole, co stanowi 82,6%. Pierwotnych założeń nie zrealizowano głównie z uwagi na likwidację lub zawieszenie działalności obiektów oraz wysoką liczbę kontroli nieplanowanych.

Przeprowadzono łącznie 2 940 kontroli nieplanowanych, co stanowi 42,4% wszystkich kontroli. Kontrole nieplanowane przeprowadzono najczęściej w związku ze: skargami i interwencjami konsumenckimi oraz informacjami przekazywanymi przez inne organy, powiadomieniami w systemie RASFF, pobieraniem prób do badań laboratoryjnych oraz akcjami tematycznymi i prowadzonym postępowaniem administracyjnym.

W związku ze stwierdzonymi naruszeniami wymagań przepisów żywnościowych wydano 2 438 decyzji, w tym 5 dotyczących unieruchomienia lub przerwania działalności zakładu oraz 36 zakazujących wprowadzania do obrotu żywności niespełniającej wymagań prawa. Za stwierdzone naruszenia wymagań higieniczno-sanitarnych nałożono 539 mandatów karnych na łączną kwotę 125 200 zł. Skierowano 1 zawiadomienie do prokuratury. Do najczęściej stwierdzanych nieprawidłowości należały:

- niekompletna/ nieaktualna dokumentacja GHP/ GMP i systemu HACCP,
- nieprzestrzeganie zakładowych instrukcji i procedur oraz nieprawidłowo prowadzone zapisy potwierdzające realizację przyjętych zasad,
- niewłaściwy stan techniczno-sanitarny pomieszczeń zakładu oraz wyposażenia,
- nieprawidłowe warunki przechowywania środków spożywczych, opakowań jednorazowego użytku,
- brak aktualnych orzeczeń lekarskich do celów sanitarno-epidemiologicznych zatrudnionych pracowników,
- wykorzystywanie do produkcji potraw i posiłków, żywności po upływie terminu przydatności do spożycia lub nieidentyfikowalnej.

Stwierdzone nieprawidłowości wynikały przede wszystkim z braku właściwej kontroli wewnętrznej prowadzonej przez kierownictwo zakładów, sytuacji ekonomicznej przedsiębiorstw (ograniczone środki finansowe przeznaczone na remonty i modernizację czy zakup nowego sprzętu/wyposażenia) oraz bieżących zaniedbań na poszczególnych stanowiskach pracy.

Bezpieczeństwo żywności, materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością

W ramach nadzoru nad bezpieczeństwem żywności oraz materiałów i wyrobów do kontaktu z żywnością w roku 2025 pobierano próbki:

- zgodnie z obowiązującym krajowym „Planem pobierania próbek do badania żywności w ramach urzędowej kontroli żywności i monitoringu dla Państwowej Inspekcji Sanitarnej na 2025 rok”,
- oraz dodatkowo, np. w przypadku podejrzenia niewłaściwej jakości zdrowotnej produktu, interwencji konsumentów oraz w ramach opracowywania zatruc pokarmowych.

Tabela 11. Rodzaj obiektów oraz liczby pobranych i kwestionowanych próbek ogółem oraz próbek żywności.

Rodzaj zakładu	Ogólna liczba próbek		w tym próbek żywności	
	pobranych	kwestionowanych	pobranych	kwestionowanych
Zakłady produkcji żywności	510	12	440	10
Zakłady wprowadzające żywność do obrotu	2129	44	2103	44
Zakłady żywienia zbiorowego	314	91	109	11
Zakłady produkcji i wprowadzania do obrotu materiałów i wyrobów do kontaktu z żywnością	22	0	1	0
Inne (w tym gospodarstwo domowe, zakład nadzorowany przez IW)	20	2	15	1
OGÓŁEM	2 995	149	2 668	66

Ogółem pobrano 2995 próbek, w tym: 2668 żywności, 38 materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością, 209 sanitarnych, 79 posiłków i 1 próbkę trawy. Najwięcej próbek pobrano w kierunku oznaczenia zanieczyszczeń mikrobiologicznych (1392) oraz pozostałości pestycydów (341). W związku z podejrzeniem wystąpienia zatrucia pokarmowego do badań mikrobiologicznych pobrano 12 próbek żywności oraz 34 próbki wymazów. Próbki pobierano w mieszkaniach prywatnych oraz w zakładach żywienia.

Tabela 12. Kierunki badań pobranych próbek żywności w latach 2021-2025.

Lp.	Kierunek badania	Liczba próbek				
		2021	2022	2023	2024	2025
1.	Pozostałości pestycydów	207	256	288	317	341
2.	Metale szkodliwe dla zdrowia	147	149	207	195	174
3.	Azotany	18	18	18	18	17
4.	3-MCPD i pochodne	19	10	15	12	12
5.	Zanieczyszczenia mikrobiologiczne	1 286	1 402	1 516	1 493	1 392
6.	Oporność na środki przeciwdrobnoustrojowe u bakterii zoonotycznych i komensalnych	17	18	18	18	18
7.	Mykotoksyny	67	65	88	101	104
8.	Histamina	91	91	91	91	91
9.	Metanol i cyjanowodór oraz karbaminian etylu	6	5	5	5	5
10.	Dozwolone substancje dodatkowe, barwniki z grupy Sudan	111	111	108	116	107
11.	Parametry czystości substancji dodatkowych, rozpuszczalników ekstrakcyjnych oraz wybranych składników odżywczych	5	20	15	15	13
12.	GMO	22	23	23	25	26
13.	Skażenia promieniotwórcze żywności	133	93	54	52	47
14.	Środki spożywcze poddane promieniowaniu jonizującemu	14	16	17	19	19
15.	Jod w soli kuchennej	10	8	8	8	4
16.	Zawartość m.in. witamin, składników mineralnych, białka, tłuszczu, NNKT oraz ocena znakowania suplementów diety, żywności wzbogacanej oraz żywności dla określonych grup	69	118	117	122	125
17.	WWA	47	46	33	33	33
18.	Furan	5	5	4	7	9
19.	Izomery trans kwasów tłuszczowych	2	5	4	4	6
20.	Akryloamid	15	13	17	14	18
21.	Oleje mineralne	4	4	3	0	0
22.	Parametry jełczenia i kwas erukowy oraz zawartość związków polarnych	10	14	11	11	11
23.	Alkaloidy tropanowe	5	10	5	6	6
24.	Alkaloidy pirolizydynowe i opium	0	4	7	8	15
25.	Gluten	20	25	17	17	17
26.	Nadchlorany	0	0	3	3	4
27.	Wykrywanie alergenów (orzeszków ziemnych, soi) oraz zawartość kofeiny	0	0	9	14	15
28.	Niedeklarowane aktywne farmakologicznie substancje oraz substancje zakazane	0	0	10	5	10
29.	Inne parametry (zanieczyszczenia fizyczne, biologiczne)	17	13	26	36	31
OGÓŁEM		2 347	2 542	2 737	2 765	2 668

Z ogólnej liczby pobranych próbek zakwestionowano 149 (154 w roku 2024), w tym: 66 próbek żywności (98 w roku 2024), 79 próbek posiłków (52 w roku 2024), 4 próbki sanitarne (3 w roku 2024).

Przyczyną kwestionowania próbek żywności były:

- pozostałości pestycydów – 10 próbek: ryż naturalny brązowy pełnoziarnisty, jarmuż, szpinak mrożony, siemię lniane, papryka słodka, owoce czarnej porzeczki, miód naturalny, mandarynki, fasolka szparagowa, rzodkiew biała,
- zanieczyszczenia mikrobiologiczne – 36 próbek (8 partii żywności): mięso i elementy drobiowe (filet, polędwiczki, skrzydełka), kebab drobiowy mrożony, mięso mielone wieprzowo-wołowe, lody na bazie mleka, jaja,
- nieprawidłowe znakowanie – 7 próbek: głównie suplementy diety oraz woda gazowana, posiłek dla małych dzieci,
- zanieczyszczenia biologiczne (obecność szkodników zbożowo-mącznych oraz ich pozostałości) – 8 próbek: głównie mąka oraz ostropest ziarno,
- niewłaściwe cechy organoleptyczne – 1 próbka: mąka z tapioki,
- przekroczenie najwyższego dopuszczalnego poziomu alkaloidów opium (sumy zawartości morfiny i 0,2 zawartości kodeiny) – 1 próbka: masa makowa z bakaliami,
- przekroczenie dopuszczalnej zawartości związków polarnych – 1 próbka: tłuszcz do smażenia (olej),
- wykrycie obecności alergenu (białka soi) w produkcie z podaną na etykiecie informacją „Bez soi” oraz nieprawidłowe znakowanie – 1 próbka: danie na bazie roślin strączkowych (gyros roślinny),
- przekroczony dopuszczalny poziom zawartości glutenu w żywności oznakowanej jako „produkt bezglutenowy” oraz nieprawidłowe znakowanie – 1 próbka: chrupki kukurydziane.

Próbki sanitarne (zmiotki, wymazy) kwestionowano z powodu:

- stwierdzenia w zakładzie żywienia zbiorowego zanieczyszczeń biologicznych, tj. szkodników i ich pozostałości w zmiotkach,
- obecności w wymazach w zakładzie garmazeryjnym oraz mieszkaniu prywatnym bakterii chorobotwórczych.

W zakładzie garmazeryjnym w wymazie pobranym z powierzchni obu dłoni pracownika stwierdzono gronkowce koagulazo-dodatnie (*Staphylococcus aureus*), natomiast w wymazie z powierzchni blatu kuchennego pobranym w mieszkaniu prywatnym stwierdzono obecność *Salmonella spp.*

Spośród wszystkich kwestionowanych próbek żywności 9 oceniono negatywnie w ramach rozpatrzenia interwencji konsumentów: mąka, głównie żytnia (7), ostropest w ziarnach (1) oraz mąka z tapioki (1).

Większość spośród kwestionowanych w 2025 r. próbek żywności była pobierana w zakładach obrotu, tj. sklepach spożywczych, w tym hipermarketach oraz hurtowniach. Kwestionowano przede wszystkim żywność pochodzenia krajowego. W porównaniu do roku 2024 jako niezgodną z obowiązującym prawem oceniono mniejszą liczbę partii żywności pobranych w zakładach produkcyjnych.

Zarówno w 2024 jak i 2025 roku kwestionowano próbki żywności w kierunkach takich jak: zanieczyszczenia mikrobiologiczne, pozostałości pestycydów, nieprawidłowe znakowanie, niewłaściwe cechy organoleptyczne oraz przekroczenie zawartości alkaloidów opium.

Niemniej w niektórych kierunkach odnotowano spadek kwestionowanych próbek żywności z powodu pozostałości pestycydów: rok 2025 – 10, rok 2024 – 14, zanieczyszczeń mikrobiologicznych: rok 2025 – 36 próbek 8 partii żywności, rok 2024 – 55 próbek 11 partii oraz nieprawidłowego znakowania, głównie suplementów diety: rok 2025 – 5 próbek, rok 2024 – 12 próbek suplementów.

Zmniejszona ogólna liczba próbek kwestionowanych oraz mniejszy odsetek próbek kwestionowanej żywności m.in. w kierunku oznaczania zanieczyszczeń mikrobiologicznych oraz pozostałości pestycydów może świadczyć o skuteczności działań podejmowanych zarówno ze strony Państwowej Inspekcji Sanitarnej, jak i podmiotów odpowiedzialnych za produkcję i wprowadzanie żywności do obrotu.

Biorąc pod uwagę utrzymującą się tendencję stwierdzania niedopuszczonych prawem zanieczyszczeń zasadnym jest dalsze monitorowanie jakości żywności, a także czystości środowiska produkcyjnego w celu jak największego zapewnienia ochrony zdrowia konsumentów.

Urzędowa kontrola w zakresie bezpieczeństwa żywności oraz sposobu i jakości żywienia w zakładach żywienia zbiorowego oraz usług cateringowych

Skontrolowano ogółem 678 zakładów żywienia zbiorowego typu zamkniętego (m.in. bloków żywienia w szpitalach, domach opieki, żłobkach, sanatoriach, a także w jednostkach systemu oświaty: szkołach, przedszkolach, internatach i zakładach wychowawczych) oraz 46 zakładów świadczących usługi cateringowe. W tej liczbie 104 zakłady zostały skontrolowane w sezonie letnim, w okresie wzmożonego ruchu turystycznego w ramach oceny bezpieczeństwa wypoczynku zbiorowego, w tym dzieci i młodzieży. Łącznie w zakładach żywienia zbiorowego typu zamkniętego oraz usług cateringowych przeprowadzono 897 kontroli, w tym 40 interwencyjnych. Wydano 293 decyzje administracyjne. Na osoby winne zaniedbań nałożono 35 mandatów na kwotę 8 500 zł.

Powyższe wynikało ze stwierdzenia w nadzorowanych zakładach różnego rodzaju nieprawidłowości. Dotyczyły one zarówno stanu technicznego zakładu, wyposażenia i sprzętu, porządku i czystości pomieszczeń, higieny zatrudnionego przy produkcji/wydawaniu posiłków personelu, w tym braku do wglądu orzeczeń lekarskich do celów sanitarno-epidemiologicznych, postępowania z żywnością, szczególnie jej przechowywania, sprawowania kontroli wewnętrznej w zakładzie opartej o zasady GHP/GMP i systemu HACCP oraz nieprawidłowości w udzielaniu informacji na temat składu serwowanych potraw.

Nadzorem objęto również sklepiki i automaty do sprzedaży żywności funkcjonujące w jednostkach systemu oświaty. Ogółem skontrolowano 34 zakłady wprowadzające środki spożywcze do obrotu na terenie szkół oraz 11 automatów vendingowych do żywności, przeprowadzając w nich 53 kontrole. W 10 zakładach stwierdzono nieprawidłowości zarówno dotyczące stanu higienicznego zakładu jak i wprowadzanej do obrotu żywności. Na osoby winne zaniedbań nałożono 2 mandaty na kwotę 600 zł.

Badaniami sposobu żywienia objęto 582 obiekty, w tym 567 zakładów żywienia zbiorowego zamkniętego oraz 15 usług cateringowych. Sposób żywienia oceniano zarówno w obiektach posiadających własną kuchnię jak i tych, w których żywienie odbywa się w systemie cateringowym (277 zakładów).

W ramach oceny sprawdzono prawidłowość komponowania 672 jadłospisów. Nieprawidłowości odnotowano w 69 przypadkach, głównie w przedszkolach i szkołach, w których najczęściej stwierdzano: podawanie więcej niż dwie porcje potraw smażonych od poniedziałku do piątku, brak porcji warzyw lub owoców w każdym posiłku w ciągu dnia, brak każdego dnia co najmniej dwóch porcji mleka lub produktów mlecznych, brak porcji ryby przynajmniej raz w tygodniu, brak co najmniej jednej porcji produktów zbożowych (pieczywo, płatki zbożowe, makaron, kasze, ryż) w głównym posiłku, brak dowodów umożliwiających weryfikację, czy oferowane dzieciom posiłki spełniają odpowiednie wymagania dla danej grupy wiekowej pod względem wartości energetycznej i odżywczej wynikające z aktualnych norm żywienia dla populacji polskiej.

Do oceny teoretycznej sposobu żywienia pobrano 17 zestawień dekadowych oraz 79 próbek posiłków. Najczęściej wnoszono zastrzeżenia do: wartości energetycznej, zawartości wapnia, żelaza, udziału energii z tłuszczu oraz zbyt wysokiej zawartości chlorku sodu w posiłkach.

Poza działalnością kontrolną podejmowano również szereg działań informacyjno-edukacyjnych. Zarówno podczas przeprowadzanych kontroli, jak i podczas spotkań organizowanych z uczniami i ich rodzicami, kiedy to udzielano porad i wskazówek, przypominano o wymaganiach w zakresie planowania i realizacji żywienia. Udzielano odpowiedzi na zapytania. Kierowano szereg wystąpień do osób odpowiedzialnych za żywienie. Zamieszczano także informacje z zakresu żywienia na stronach internetowych stacji.

Biorąc pod uwagę wyniki przeprowadzonych kontroli istnieje nadal potrzeba kontynuowania nadzoru nad zakładami żywienia zbiorowego zamkniętego oraz prowadzenia działań informacyjno-edukacyjnych.

Urzędowa kontrola materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością

Na przestrzeni ubiegłego roku nadzorowano 32 wytwórnie materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością oraz 253 podmioty specjalizujące się w obrocie omawianym asortymentem (49 hurtowni oraz 204 sklepy). W wytwórniach produkowane były m.in.: folie opakowaniowe i opakowania z tworzyw sztucznych, blachy i formy do pieczenia, papier falisty i tektura falista oraz opakowania z tektury i z papieru, patyczki do lizaków, łubianki z łuszczki drzewnej, wyroby z gumy i silikonu.

Skontrolowano 6 wytwórni oraz 48 miejsc obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością (7 hurtowni oraz 41 sklepów).

Do badań laboratoryjnych pobrano łącznie 38 próbek materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością: materiały opakowaniowe, wyroby z melaniny, wyroby ceramiczne i szklane, przybory kuchenne wykonane z poliamidu, puszki powlekane żywicą, pozostałe wyroby do kontaktu z żywnością. Z 38 zbadanych próbek: 19 pochodziło z importu, 6 z UE oraz 13 było pochodzenia krajowego. Żadnej z próbek nie zakwestionowano.

Dodatkowo, na polecenie Głównego Inspektora Sanitarnego, w roku 2025 przeprowadzono akcję kontrolną dotyczącą weryfikacji ofert sprzedaży (w szczególności internetowych) wyrobów wytwarzanych metodą druku 3D deklarowanych jako przeznaczone do kontaktu z żywnością, obejmujących takie artykuły gospodarstwa domowego jak np. formy do pieczenia, wykrawacze do ciastek itp. Państwowi Powiatowi Inspektorzy Sanitarni po przeprowadzeniu monitoringu stron internetowych oraz portali aukcyjnych pod kątem weryfikacji ofert ww. wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością nie stwierdzili ich sprzedaży przez podmioty znajdujące się na terenie województwa podlaskiego.

Działania w zakresie egzekwowania przestrzegania prawa żywnościowego

Pion nadzoru nad bezpieczeństwem żywności i żywienia w 2025 roku wydał łącznie 3 966 decyzji administracyjnych, w tym 2 622 decyzji administracyjnych merytorycznych oraz 1 344 decyzje obciążające opłatą za przeprowadzone kontrole bądź niespełnienie wymagań przez środki spożywcze wprowadzone do obrotu, a także 69 postanowień.

Państwowi Powiatowi Inspektorzy Sanitarni w 2025 roku skierowali do Podlaskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Białymstoku 10 wniosków o nałożenie kar pieniężnych. PPWIS w Białymstoku, działając jako organ I instancji, na mocy art. 104 ust. 1 ustawy z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia, wydał 8 decyzji wymierzających administracyjne kary pieniężne w łącznej kwocie 51 345 zł z tytułu:

- nieprzestrzegania wymagań w zakresie znakowania środków spożywczych (*art. 103 ust. 1 pkt 1 i art. 103 ust. 1 pkt 1b ww. ustawy*),
- prowadzenia działalności w zakresie produkcji lub obrotu żywnością bez złożenia wniosku o wpis do rejestru zakładów lub o zatwierdzenie zakładu i wpis do rejestru zakładów lub wbrew decyzji o odmowie zatwierdzenia zakładu (*art. 103 ust. 1 pkt 4 ww. ustawy*),
- produkcji lub wprowadzanie do obrotu żywności w zakresie niezgodnym z decyzją o zatwierdzeniu zakładu (*art. 103 ust. 1 pkt 5 ww. ustawy*),
- utrudniania lub uniemożliwiania przeprowadzenia urzędowej kontroli żywności (*art. 103 ust. 1 pkt 7 ww. ustawy*).

Nadzór nad importem i eksportem żywności oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością w ramach granicznych kontroli sanitarnych

Graniczne kontrole sanitarne w województwie podlaskim przeprowadzano:

- w punkcie granicznej kontroli (BCP) w Bobrownikach (drogowe przejście graniczne) oraz punkcie kontroli granicznej wyznaczonym wyłącznie do kontroli towarów objętych przepisami krajowymi w Kuźnicy Białostockiej (kolejowe przejście graniczne) – przez upoważnionych pracowników Granicznej Stacji Sanitarnej-Epidemiologicznej w Suwałkach (GSSE),
- w miejscach przeznaczenia towarów, siedzibie importera/eksportera albo odbiorcy towarów, składach celnych – przez upoważnionych pracowników Powiatowych Stacji Sanitarnej-Epidemiologicznych oraz pracowników Granicznej Stacji Sanitarnej-Epidemiologicznej w Suwałkach (na podstawie zawartych porozumień z Państwowymi Powiatowymi Inspektorami Sanitarnymi).

Przywóz towarów z państw trzecich przez granicę polsko-białoruską był częściowo ograniczony ze względu na czasowo zawieszony ruch graniczny na drogowych przejściach granicznych w Kuźnicy Białostockiej i Bobrownikach. W 2025 roku funkcjonowały 3 przejścia do przeprowadzania granicznej kontroli sanitarnej: 2 kolejowe (w Siemianówce i w Kuźnicy Białostockiej) oraz 1 drogowe w Bobrownikach (ponownie otwarte

dopiero w listopadzie 2025 roku). Na kolejne przejście graniczne w Siemianówce, na przestrzeni całego roku, nie wpłynął wniosek o przeprowadzenie granicznej kontroli sanitarnej.

Wzorem roku ubiegłego nadal obowiązywały porozumienia z wybranymi Państwowymi Powiatowymi Inspektorami Sanitarnymi w sprawie przeprowadzania granicznych kontroli sanitarnych oraz podejmowania wszelkich czynności związanych z odprawą importowanych lub eksportowanych towarów. Pracownicy GSSE w Suwałkach w 2025 r. przeprowadzali graniczne kontrole sanitarne towarów w miejscach docelowego przeznaczenia, w siedzibie importera lub odbiorcy, składach celnych oraz w Urzędach Celnych na terenie powiatu suwalskiego i białostockiego. Oceniono łącznie 865 partii produktów, w tym 788 partii żywności oraz 77 partii materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością. Na przejścia graniczne przypadało 29 partii z importu (11 żywności i 18 materiałów i wyrobów do kontaktu z żywnością). Natomiast na obszarze powiatów (białostockiego i suwalskiego) oceniono 836 partii towarów, w tym 777 dotyczyło żywności (z czego 11 partii na eksport) oraz 59 materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością z importu.

Państwowy Graniczny Inspektor Sanitarny w Suwałkach wystawił łącznie 302 świadectwa/ CHED-D (12 wydano na granicy, 290 w obszarze powiatów), w tym:

- 1 CHED-D dla żywności przeznaczonej do innego kraju UE (tranzyt) na przejściu granicznym;
- 271 świadectw spełnienia wymagań zdrowotnych dla żywności:
 - 257 dla żywności dopuszczonej do obrotu w kraju: 9 na granicy i 248 w obszarze powiatów,
 - 2 z przeznaczeniem do innych krajów UE (tranzyt): w obszarze powiatów (skład celny),
 - 12 w ramach eksportu (9 świadectw i 3 Certyfikaty Wolnej Sprzedaży);
- 1 świadectwo niespełnienia wymagań zdrowotnych dla żywności (morele suszone z Uzbekistanu) na przejściu granicznym;
- 29 świadectw spełnienia wymagań zdrowotnych dla materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością: 1 na granicy i 28 w obszarze powiatów (skład celny).

Nie pobierano próbek do badań laboratoryjnych.

Państwowy Graniczny Inspektor Sanitarny w Suwałkach wydał 1 decyzję zakazującą wprowadzenia do obrotu środka spożywczego (moreli suszonych pochodzących z Uzbekistanu) nakazując wywóz całej przesyłki za granicę kraju do odbiorcy wskazanego w piśmie importera. Zgłoszono do systemu iRASFF powiadomienie o odrzuceniu towaru na granicy państwa.

W 2025 roku Państwowy Graniczny Inspektor Sanitarny w Suwałkach nie wydawał zawiadomień o wyrażeniu zgody na przeprowadzenie granicznej kontroli sanitarnej partii towarów przez państwowych powiatowych inspektorów sanitarnych, właściwych ze względu na miejsce złożenia towaru.

Graniczne kontrole sanitarne prowadzone były również przez pracowników Powiatowych Stacji Sanitarно-Epidemiologicznych województwa podlaskiego, którzy dokonywali oceny importowanych oraz eksportowanych partii towarów w wyniku otrzymanych wniosków o dokonanie granicznej kontroli sanitarnej. Nie odnotowano zgłoszeń poprzez system TRACES-NT. Łącznie Powiatowe Stacje Sanitarно-Epidemiologiczne oceniły 84 partie żywności, w tym 17 partii z importu oraz 67 partii żywności w ramach eksportu do państw trzecich. W wyniku granicznych kontroli sanitarnych, Państwowi Powiatowi Inspektorzy Sanitarni wystawili łącznie 62 świadectwa ocenionym środkom spożywczym, w tym 1 wspólny zdrowotny dokument wejścia CHED-D (kontrola w systemie TRACES-NT w 2024 r.). Nie pobierano próbek do badań laboratoryjnych. Nie wydawano decyzji zakazujących wprowadzania do obrotu.

Nadzór nad żywnością prozdrowotną

W 2025 r. w rejestrach zakładów podlegających urzędowej kontroli żywności, prowadzonych przez Państwowych Powiatowych Inspektorów Sanitarnych znajdowało się 17 wytwórni oraz 31 hurtowni suplementów diety. Ponadto suplementy diety produkowały także: 4 inne wytwórnie żywności, 1 wytwórnia tłuszczów roślinnych i mieszanin tłuszczów zwierzęcych, 1 wytwórnia napojów bezalkoholowych i 1 wytwórnia koncentratów spożywczych. Zakłady produkcji i konfekcjonowania suplementów diety wytwarzają asortyment obejmujący m.in. preparaty witaminowo-mineralne i roślinne, mieszanki ziołowe,

oleje, soki i syropy. W 2025 roku 31 podmiotów z woj. podlaskiego dokonało zgłoszeń do Rejestru produktów objętych powiadomieniem o pierwszym wprowadzeniu do obrotu.

Realizując nadzór nad omawianym zagadnieniem skontrolowano 17 podmiotów prowadzących produkcję i/lub konfekcjonowanie suplementów diety oraz 271 zakładów wprowadzających do obrotu m.in. żywność prozdrowotną. Nadzór nad zagadnieniem prowadzony był także w aptekach. Pod nadzorem Państwowych Powiatowych Inspektorów Sanitarnych w roku 2025 znajdowało się 469 aptek, z których skontrolowano 91. Na polecenie Głównego Inspektora Sanitarnego, w ciągu roku monitorowano strony internetowe i portale sprzedażowe pod kątem wprowadzania do obrotu żywności prozdrowotnej, w szczególności suplementów diety. W okresie 15.09–31.12.2025 r. prowadzono tematyczną akcję monitoringową sprzedaży internetowej mającą na celu przeciwdziałanie wprowadzaniu do obrotu produktów zawierających substancje niedozwolone w rozumieniu rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 13.03.2024 r. w sprawie substancji wzbogacających dodawanych do żywności. Przeprowadzone działania nie wykazały znaczących nieprawidłowości. W jednym przypadku stwierdzono nielegalną sprzedaż suplementów diety przez osoby prywatne na portalach aukcyjnych, w związku z czym sprawę przekazano do prowadzenia organom Policji.

W toku czynności kontrolnych oceniano prawidłowość znakowania żywności prozdrowotnej. Oceniono 754 partie suplementów diety, w tym 54 w zakładach produkcji, 126 partii żywności dla określonych grup oraz 115 partii żywności wzbogacanej. Zakwestionowano 188 partii, co stanowi 18,9% wszystkich ocenionych. Najwięcej partii zakwestionowano podczas kontroli stron i portali internetowych (124).

W następstwie stwierdzenia naruszeń prawa żywnościowego wydano 19 decyzji nakazowych, w większości dotyczących wyeliminowania nieprawidłowości w znakowaniu oraz reklamie i prezentacji suplementów diety. Podlaski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Białymstoku w roku 2025 zorganizował 2 spotkania poświęcone problematyce reklamy i sprzedaży internetowej, promocji w mediach społecznościowych suplementów diety (tzw. influencer marketing) oraz produktów z pogranicza, jak też oferowania do sprzedaży produktów potencjalnie zafałszowanych lub wprowadzanych do obrotu bez wymaganych zezwoleń.

W spotkaniach wzięli udział przedstawiciele Oddziału Higieny Pracy i Nadzoru nad Chemikaliami WSSE w/m, Powiatowych Stacji Sanitarno-Epidemiologicznych, Wojewódzkiego Inspektoratu Farmaceutycznego w Białymstoku, Wojewódzkiego Inspektoratu Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych w Białymstoku, Izby Administracji Skarbowej w Białymstoku i Komendy Wojewódzkiej Policji w Białymstoku. Celem spotkań było zacieśnienie współpracy dla jak najlepszej ochrony zdrowia publicznego.

Działania w ramach europejskiej sieci powiadamiania i współpracy (ACN), w tym w systemie wczesnego ostrzeżenia o niebezpiecznej żywności i paszach (RASFF) oraz w systemie współpracy i pomocy administracyjnej (AAC)

Punkt Kontaktowy w Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Białymstoku w roku 2025 otrzymał w systemie iRASFF łącznie 123 powiadomienia, w tym: 27 alarmowych, 66 informacyjnych w celu podjęcia działań oraz 30 informacyjnych w celu zwrócenia uwagi. Z powyższych powiadomień: 43 przekazano z Punktów Kontaktowych innych krajów członkowskich UE, zaś 80 pochodziło z sieci krajowej (72 zgłoszenia przesłały organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej, 7 organy Inspekcji Weterynaryjnej i 1 organ Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa).

Z ogólnej liczby 123 otrzymanych powiadomień: 114 dotyczyło żywności (w tym 17 suplementów diety), 8 materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością oraz 1 dodatków do żywności. W 10 przypadkach przedmiotem zgłoszeń były produkty podlaskich operatorów żywności. Powodem umieszczenia ww. produktów w systemie iRASFF były odpowiednio: wykryte zanieczyszczenia chemiczne – 59 zgłoszenia, mikrobiologiczne – 31, fizyczne – 8, obecność niezadeklarowanego składnika alergennego – 5, obecność składnika lub substancji nieautoryzowanej i/lub niedozwolonej do stosowania w żywności – 16, niewłaściwe znakowanie – 3, zawyżona dawka witaminy D₃ – 1.

Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Białymstoku otrzymała również 7 powiadomień w systemie AAC dotyczących środków spożywczych, w tym 3 suplementów diety. Wszystkie zostały zamieszczone w systemie przez inne kraje Unii Europejskiej w ramach współpracy i wymiany informacji, w związku ze stwierdzonymi niegodnościami dotyczącymi produktów podlaskich producentów i

dystrybutorów. Zgłoszone niezgodności dotyczyły odpowiednio: nieprawidłowości w znakowaniu – 3, zanieczyszczeń biologicznych – 1, zanieczyszczeń chemicznych - 1, nieuprawnionego napromieniowania – 1, zmian organoleptycznych – 1. Ponadto z UE otrzymano 1 powiadomienie o zafałszowaniu, które odnosiło się do kwestii substancji niedozwolonej w suplemencie diety.

W roku 2025 Wojewódzki Punkt Kontaktowy otrzymał z terenowej sieci powiadamiania (Powiatowe Stacje Sanitarно-Epidemiologiczne woj. podlaskiego) 20 zgłoszeń o niebezpiecznej żywności – wszystkie zatwierdzono i zgłoszono do Pojedynczego Punktu Kontaktowego w Głównym Inspektoracie Sanitarnym tj.: 6 powiadomień informacyjnych w celu podjęcia działań, 13 powiadomień informacyjnych w celu zwrócenia uwagi oraz 1 powiadomienie uzupełniające. We wszystkich 20 przypadkach zgłoszenia odnosiły się do środków spożywczych i dotyczyły odpowiednio: 11 –zagrożeń chemicznych, 6 – zagrożeń mikrobiologicznych, 2 – niewłaściwego oznakowania oraz 1 – obecności niezadeklarowanych alergenów. Jeden ze zgłoszonych środków spożywczych (chrupki kukurydziane) był przedmiotem ostrzeżenia publicznego opublikowanego przez Głównego Inspektora Sanitarnego.

W następstwie ww. powiadomień przeprowadzono 285 kontroli interwencyjnych. W części przypadków (głównie dotyczących wycofania produktu przez sieci dystrybucyjne) postępowanie wyjaśniające prowadzone było zdalnie, z użyciem szybkich środków komunikacji (telefon, mail) bez kontroli na miejscu. Organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej monitorowały dobrowolne wycofania z obrotu handlowego partii produktów niebezpiecznych i/lub niezgodnych, prowadzone przez podlaskich przedsiębiorców. W jednej sprawie organ Państwowej Inspekcji Sanitarnej wydał decyzję administracyjną nakazującą wycofanie żywności z obrotu handlowego.

Wyniki działań kontrolnych przekazywano zwrotnie w systemie iRASFF - zgłoszono 21 powiadomień uzupełniających dot. podlaskich przedsiębiorców, w tym listy dystrybucji zagranicznej. Łącznie w iRASFF przekazano 131 informacji zwrotnych.

Bezpieczeństwo grzybów i przetworów grzybowych

Nadzór nad warunkami skupu, przetwórstwa oraz wprowadzania do obrotu grzybów i przetworów grzybowych jest istotnym elementem zapewnienia bezpieczeństwa zdrowotnego społeczeństwa w ujęciu regionalnym. Obfitość grzybów z uwagi na duże kompleksy leśne czyni z Podlasia jeden z najbardziej "grzybowych" regionów w Polsce. Jednocześnie region graniczny powoduje zwiększone ryzyko napływu grzybów i ich przetworów ze wschodu (m.in. Ukraina, Białoruś, Rosja). Brak właściwego nadzoru może prowadzić do wprowadzania do obrotu grzybów niewiadomego pochodzenia oraz niebezpiecznych pod względem toksykologicznym i radiologicznym. Dlatego też zagadnienie to było jednym z priorytetowych kierunków działań Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. podlaskiego w roku 2025.

Pod nadzorem Państwowych Powiatowych Inspektorów Sanitarnych znajduje się 15 wytwórni zajmujących się przetwórstwem grzybów. Skontrolowano 8 wytwórni, z czego w 2 stwierdzono naruszenia obowiązującego prawa i wszczęto odpowiednie postępowanie administracyjne. Ponadto skontrolowano 9 punktów skupu grzybów i runa leśnego.

Na terenie woj. podlaskiego nie odnotowano zgłoszeń zatruc pokarmowych spowodowanych spożyciem grzybów bądź przetworów grzybowych.

W roku 2025 wystąpiło jedno zdarzenie związane ze zbadaniem na zlecenie osoby prywatnej przez Dział Laboratoryjny Wojewódzkiej Stacji Sanitarно-Epidemiologicznej w Białymstoku próbki grzybów suszonych w kierunku skażeń promieniotwórczych. Badanie laboratoryjne wykazało przekroczenie maksymalnego poziomu radioaktywności spowodowanej aktywnością Cezu (Cs-137). W związku z powyższym, Podlaski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Białymstoku wdrożył postępowanie wyjaśniające oraz podjął działania administracyjne i kontrolne m.in. wydał decyzję administracyjną zakazującą dopuszczenia do obrotu w całości i spożywania skażonego środka spożywczego z rygiorem natychmiastowej wykonalności. Ponadto celem uniemożliwienia potencjalnego wprowadzenia na rynek grzybów niespełniających wymagań prawa polecono pilne podjęcie działań kontrolnych na targowiskach działających w województwie podlaskim i innych miejscach, gdzie mogą być sprzedawane grzyby (giełdy, rynki, jarmarki oraz inne miejsca lokalnej sprzedaży) oraz w zakładach, gdzie grzyby suszone są wykorzystywane do produkcji środków spożywczych

(np. pierogi, bigos, krokiety itp.) – w oparciu o ocenę ryzyka. Kontrole obejmowały przede wszystkim ocenę identyfikowalności wprowadzanych do obrotu i wykorzystywanych w produkcji grzybów suszonych. W okresie od 13.12.2025 r. do 14.01.2026 r. pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej przeprowadzili 103 kontrole, w tym 8 z Policją (targowiska) i 4 ze Strażą Miejską. W skontrolowanych zakładach nie stwierdzono naruszeń prawa w zakresie identyfikowalności grzybów wprowadzanych do obrotu i wykorzystywanych w produkcji. W zakładach produkcyjnych pobrano do badań laboratoryjnych 2 próbki grzybów suszonych w kierunku skażeń promieniotwórczych. Badania laboratoryjne przeprowadzone w Laboratorium WSSE w Białymstoku nie wykazały przekroczeń skażeń promieniotwórczych. Poza działaniami nadzorowymi organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej podejmowały szereg działań edukacyjnych mających na celu zwiększenie wiedzy i świadomości społeczeństwa w zakresie wymagań dotyczących zasad wprowadzania do obrotu grzybów i przetworów grzybowych.

Działalność edukacyjno-informacyjna pionu nadzoru nad bezpieczeństwem żywności i żywienia

W 2025 roku na terenie województwa podlaskiego kontynuowano działania promocyjno-edukacyjne z zakresu bezpieczeństwa żywności oraz prawidłowego stylu życia kierowane do różnego rodzaju grup społecznych. W ramach działalności promocyjnej prowadzono następujące działania:

1. Prowadzono pogadanki i prelekcje skierowane do różnych grup docelowych: uczniów szkół podstawowych, osób odpowiedzialnych za żywienie w stołówkach szkolnych i przedszkolnych oraz właścicieli sklepików szkolnych.
2. Kierowano wystąpienia m.in. do: urzędów, placówek oświatowych oraz podmiotów gospodarczych i lokalnych służb dot. m.in. przepisów prawnych dotyczących obrotu grzybami, serwowania ryby maślanej w zakładach żywienia zbiorowego, wymagań w żywieniu dzieci i młodzieży, sprzedaży napojów energetycznych w jednostkach systemu oświaty.
3. Uczestniczono w Dniach Otwartych organizowanych w siedzibach stacji, w ramach których udzielano informacji w zakresie bezpieczeństwa żywności i żywienia.
4. Organizowano w sezonie zbioru grzybów dyżury/ konsultacje dla społeczeństwa.
5. Współuczestniczono w działaniach promujących zdrowe odżywianie np. w trakcie trwania wypoczynku zimowego oraz letniego dzieci i młodzieży, spotkaniach edukacyjno-warsztatowych w ramach realizacji programów profilaktycznych np. „Trzymaj Formę!”, Zimowa oraz Letnia Szkoła Bezpieczeństwa, kampania EFSA „Wybieraj bezpieczną żywność”. Ponadto prowadzono pogadanki dla uczniów, organizowano stoiska informacyjno-edukacyjne na festynach dla dzieci i ich rodzin, prowadzono dystrybucję ulotek.
6. Prowadzono spotkania informacyjne we współpracy z pracownikami Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Krajowej Administracji Skarbowej, Starostwa Powiatowego w zakresie produkcji i sprzedaży żywności przez Koła Gospodyń Wiejskich oraz spotkania skierowane do rolników w zakresie bezpieczeństwa produkcji żywności we współpracy z pracownikami Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.
7. Współuczestniczono z Oddziałem Rejonowym Polskiego Czerwonego Krzyża w charakterze członka komisji przy organizacji Olimpiady Promocji Zdrowego Stylu Życia PCK.
8. Przygotowywano informacje z zakresu bezpieczeństwa żywności i żywienia umieszczane na stronach internetowych stacji oraz w serwisach społecznościowych (np. Facebook).
9. W ramach współpracy z radiem JARD udzielono wywiadów w audycji „Zdrowie na fali” na temat żywienia dzieci i młodzieży w wieku szkolnym oraz suplementów diety.

Podsumowanie

- Stan sanitarny zakładów żywności i żywienia na terenie województwa podlaskiego należy uznać za dobry. Większość zakładów zakwalifikowano do kategorii niskiego lub średniego ryzyka. Wzrost liczby zakładów z grupy wysokiego ryzyka w stosunku do roku ubiegłego wynika głównie z profilu działalności zakładów nowozatwierdzonych oraz dokonywanych rozszerzeń działalności zakładów już funkcjonujących tj. zmian w rodzaju produkcji, asortymencie wprowadzanym do obrotu oraz grupach konsumentów docelowych.
- W roku 2025 spadła ogólna liczba próbek kwestionowanych oraz zmniejszył się odsetek próbek kwestionowanej żywności pobranej do urzędowych badań laboratoryjnych w nadzorowanych zakładach. Uwzględniając, iż niektóre zanieczyszczenia powtarzają się w ogólnej puli stwierdzanych zanieczyszczeń na przestrzeni kilku ostatnich lat (głównie: pozostałości pestycydów oraz zanieczyszczenia mikrobiologiczne) zasadnym jest kontynuowanie oceny jakości w tych kierunkach celem jak najlepszego zapewnienia ochrony zdrowia konsumentów.
- Rok do roku wzrasta liczba kontroli nieplanowych, które stanowią znaczący procent liczby przeprowadzonych kontroli ogółem (w roku 2025 - 42,4%). Są one istotną częścią kontroli urzędowych i w dużej mierze wynikają z reakcji organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej na sygnały i interwencje konsumentów, stanowiąc wyraz odpowiedzialności za zdrowie publiczne obywateli.
- Ocena bezpieczeństwa żywienia zbiorowego była w roku 2025 jednym z ważniejszych zadań do realizacji. Kontrole były zintensyfikowane zwłaszcza w okresie wzmożonego ruchu turystycznego w sezonie letnim. Priorytetem była też ocena sposobu i jakości żywienia w jednostkach systemu oświaty (bloki żywienia w szkołach, przedszkolach, internatach, zakładach wychowawczych) oraz sprzedaż środków spożywczych w sklepikach szkolnych. Dążąc do poprawy bezpieczeństwa żywienia zbiorowego wybranych grup konsumentów prowadzono działalność edukacyjną m.in. poprzez pogadanki, prelekcje i wystąpienia kierowane do osób odpowiedzialnych za żywienie.
- Skuteczna i efektywna urzędowa kontrola materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością jest niezbędna dla zapewnienia bezpieczeństwa zdrowotnego w całym łańcuchu żywnościowym. Złożoność rynku, nowatorskie materiały oraz zmiany ustawodawstwa powodują, iż nadzór nad zagadnieniem stanowi wyzwanie dla organów urzędowej kontroli. Istnieje potrzeba dalszego wzmacniania działań kontrolnych, jak również zapewnienie szkoleń pracowników kontrolujących branżę FCM.
- Ciągły rozwój branży „e-commerce”, w szczególności w zakresie reklamy i sprzedaży suplementów diety i produktów z pogranicza, wymaga zaangażowania organów kontroli oraz efektywnej współpracy z innymi służbami, którą z powodzeniem prowadzono w roku 2025.
- Wzmocniony nadzór nad warunkami skupu, przetwórstwem i obrotem grzybami prowadzony w roku 2025 był zasadny i skuteczny. W konsekwencji, uniemożliwiono wprowadzenie do obrotu niebezpiecznego środka spożywczego – grzybów suszonych skażonych promieniotwórczo Cezem – 137. Nadzór urzędowy, zintensyfikowany w okresach grzybobrania oraz zwiększonego zapotrzebowania na grzyby (w tym suszone), zagwarantował konsumentom bezpieczeństwo zdrowotne nabywanych grzybów i ich przetworów.

HIGIENA KOMUNALNA

Opracował Kierownik Oddziału Higieny Komunalnej
WSSE w Białymstoku:
Urszula Czyżewska

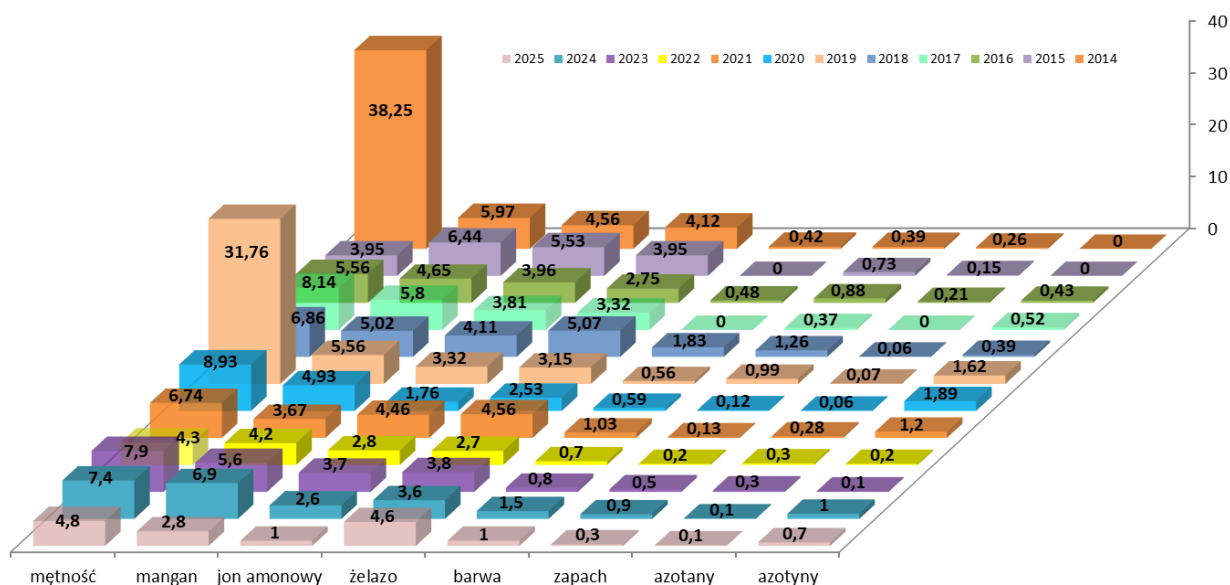
**CHRONIMY ZDROWIE
Z MYŚLĄ O PRZYSZŁOŚCI**

OCENA STANU SANITARNEGO W ZAKRESIE HIGIENY KOMUNALNEJ

Woda przeznaczona do spożycia przez ludzi

- Podstawowym źródłem zaopatrzenia w wodę ludności województwa podlaskiego są wody podziemne. Na terenie województwa istnieje jedno ujęcie powierzchniowych wód płynących, zlokalizowane na rzece Supraśl (prawy dopływ Narwi) w Wasilkowie. Stanowi ono jedno ze źródeł zaopatrzenia w wodę do spożycia mieszkańców Białegostoku oraz miejscowości okolicznych gmin.
- W 2025 roku objęto nadzorem jakość wody w 294 wodociągach zbiorowego zaopatrzenia oraz 137 indywidualnych urządzeniach wodociągowych zaopatrujących ludność zamieszkałą oraz tymczasowo przebywającą w obiektach hotelarskich, domach pomocy społecznej, szkołach, szpitalach oraz innych obiektach użyteczności publicznej.
- Częstotliwość pobierania próbek wody do badań zależy od objętości dostarczanej lub produkowanej wody przez dany wodociąg w strefie zaopatrzenia. W związku z tym wodociągi zbiorowego zaopatrzenia na terenie województwa podzielono na 4 grupy. Najliczniejszą grupę, tj. 224 (ok. 76,2%) stanowiły wodociągi produkujące wodę w przedziale 101-1000 m³/dobę; 17,7% - wodociągi o produkcji ≤ 100 m³/dobę. Tylko 5,8% z nich znajdowało się w grupie produkującej wodę w przedziale 1001-10000 m³/dobę. Najmniejszy procent wodociągów – 0,3 stanowił Wodociąg Białystok o produkcji 38 702,89 m³/dobę zaliczany jako jedyny do grupy 10001-100000 m³/dobę.
- Wodę o kontrolowanej jakości w województwie podlaskim spożywało ok. 1 089 467 osób, tj. 96,2% (1 086 515 z wodociągów zbiorowego zaopatrzenia i 2 952 z indywidualnych urządzeń wodociągowych) z czego ok. 582 635 osób, tj. 54% o niekwestionowanej jej jakości.
- Spośród ludności spożywającej wodę o kontrolowanej jakości (ok. 1 089 467 osób) 506 832 osób, tj. około 47% spożywało wodę, której jakość w ciągu roku, w różnych okresach, w zakresie różnych parametrów była kwestionowana, a więc nie spełniała wymogów określonych w obowiązującym akcie prawnym.

Wykres 17. Odsetek ludności województwa podlaskiego zaopatrywanej przez wodociągi zbiorowego zaopatrzenia spożywającej okresowo w ciągu roku wodę z ponadnormatywną zawartością poszczególnych parametrów fizykochemicznych i organoleptycznych w latach 2014-2025

- Pod względem parametrów mikrobiologicznych oznaczano w wodzie pięć parametrów: bakterie grupy coli, ogólną liczbę mikroorganizmów w 22°C, *Escherichia coli*, enterokoki, *Clostridium perfringens*. Przekroczenie: ogólnej liczby mikroorganizmów w 22°C stwierdzono w 16 wodociągach zbiorowego zaopatrzenia; bakterii grupy coli w 19 wodociągach; enterokoków w 4 wodociągach.
- W 9 wodociągach zbiorowego zaopatrzenia (1 z powiatu augustowskiego: Skieblewo; 3 z powiatu łomżyńskiego: Łomża, Bacze Suche, Łuby Kiertany; 1 z powiatu monieckiego: Mońki; 1 z powiatu

suwalskiego: Jeleniewo; 1 z powiatu białostockiego: Fadom Bud; 2 z powiatu wysokomazowieckiego: Pszczółczyn, Kulesze Kościelne) wydano decyzje o braku przydatności wody do spożycia przez ludzi. Administratorzy wodociągów zobowiązani byli dostarczyć mieszkańcom wodę z zastępczych źródeł. Po zakończeniu podjętych działań naprawczych, zarówno administratorzy wodociągów w ramach kontroli wewnętrznej, jak i organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej w ramach kontroli urzędowej dokonywali badań laboratoryjnych wody w celu potwierdzenia ich skuteczności oraz dokonania oceny wody pod kątem przydatności do spożycia przez ludzi.

- Analiza jakości wody w innych urządzeniach wodociągowych dostarczających wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi (m. in. zaopatrujących ludność zamieszkałą oraz tymczasowo przebywającą w obiektach: hotelarskich, domach pomocy społecznej, szkołach, szpitalach oraz innych obiektach użyteczności publicznej) wykazała, że najczęstszymi przyczynami kwestionowania jakości wody były:
 - pod względem fizykochemicznym: mętność – w 18 indywidualnych urządzeniach wodociągowych; mangan – w 11 indywidualnych urządzeniach wodociągowych; żelazo – w 8 indywidualnych urządzeniach wodociągowych; zapach – w 7 indywidualnych urządzeniach wodociągowych; jon amonowy – w 5 indywidualnych urządzeniach wodociągowych; barwa – w 3 indywidualnych urządzeniach wodociągowych; azotany – w 2 indywidualnych urządzeniach wodociągowych; azotyny – w 3 indywidualnych urządzeniach wodociągowych; - pod względem mikrobiologicznym: ogólna liczba mikroorganizmów w 22°C po 72h – w 24 indywidualnych urządzeniach wodociągowych; bakterie grupy coli – w 8 indywidualnych urządzeniach wodociągowych; *E. coli* – w 1 indywidualnym urządzeniu wodociągowym.
- Zgodnie z art. 12 ust. 4 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków badanie pobranych próbek wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi mogą wykonywać laboratoria Państwowej Inspekcji Sanitarnej lub inne laboratoria o udokumentowanym systemie jakości prowadzonych badań wody, zatwierdzonym przez Państwową Inspekcję Sanitarną. Na terenie miasta Białystok funkcjonują dwa laboratoria zewnętrzne badające wodę do spożycia mające zatwierdzony system jakości badań wody – Laboratorium Badania Wody Wodociągów Białostockich Sp. z o. o. przy ul. Wł. Wysockiego 160 w Białymstoku oraz Podlaskie Laboratorium Oceny Mleka Sp. z o.o. przy ul. J. H. Dąbrowskiego 28 w Białymstoku.
- Dokonano oceny realizacji kontroli wewnętrznej jakości wody do spożycia prowadzonej przez przedsiębiorstwa wodociągowo – kanalizacyjne – zgodnie z art. 5 ust. 1a ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (Dz.U. z 2024 r. poz. 757). W szczególności oceniono realizację obowiązków zawartych w § 5 rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi. Wszystkie wodociągi zbiorowego zaopatrzenia w wodę wywiązywały się z obowiązków wynikających z nadzoru nad jakością wody. W indywidualnych urządzeniach wodociągowych nadzorowanych przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej nieprawidłowości podczas realizacji kontroli wewnętrznej stwierdzono w czterech z nich: w trzech nie wykonano w ramach kontroli wewnętrznej badań wody parametrów grupy B; jeden z zarządców nie przekazał organom inspekcji sanitarnej w terminie sprawozdania z badań wody. We wszystkich wodociągach i indywidualnych urządzeniach wodociągowych punkty poboru próbek wody wraz z terminami badań były wcześniej uzgodnione z inspektorami sanitarnymi, którzy zatwierdzali harmonogramy poboru prób wody na dany rok.
- Organy Inspekcji Sanitarnej wydały ogółem 230 komunikatów skierowanych do ludności, informujących o jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (18 – o braku przydatności wody do spożycia, 104 – o warunkowej przydatności; 73 – o przydatności wody do spożycia po podjętych działaniach naprawczych oraz 35 – informujących o jakości wody).
- W wyniku nadzoru nad wodociągami zbiorowego zaopatrzenia w wodę wydano ogółem 462 decyzje, w tym: 16 stwierdzających warunkową przydatność wody do spożycia w związku z przekroczeniami mikrobiologicznymi, 16 stwierdzających brak przydatności wody do spożycia w związku z przekroczeniami mikrobiologicznymi, 46 stwierdzających warunkową przydatność wody do spożycia w związku z przekroczeniami fizykochemicznymi, 3 stwierdzające brak przydatności wody do spożycia w związku z przekroczeniami fizykochemicznymi; 6 stwierdzających warunkową przydatność wody do spożycia w związku z przekroczeniami mikrobiologicznymi i fizykochemicznymi oraz 1 na brak

przydatności, 2 wydane na stan techniczny wodociągów, 61 prolongujących termin wcześniej wydanych decyzji m. in. na jakość wody, stan techniczny, 67 umarzających postępowanie administracyjne, 178 płatniczych, 31 dot. wydanych ocen higienicznych, 35 innych decyzji (decyzje płatnicze dot. ocen i weryfikacji materiałów). W ramach współpracy przekazano do właścicieli i zarządców wodociągów 471 wystąpień/pism: 117 w zakresie jakości wody, 6 dot. stanu technicznego urządzeń wodociągowych oraz 348 innych dot. harmonogramów pobierania próbek wody, aktualizacji danych technicznych wodociągów, aktualizacji wykazu zaopatrywanych miejscowości, pozyskiwania środków na modernizację urządzeń wodociągowych, ocen higienicznych. Wydano 2 882 oceny jakości wody (2 282 „bieżących”, 388 okresowych, 212 obszarowych) oraz 45 ocen higienicznych na zastosowanie materiałów lub wyrobów do uzdatniania wody i 60 dokonanych weryfikacji, czy materiał lub wyrób stosowany do dystrybucji wody nie uwalnia do wody niebezpiecznych substancji.

- Podejmowano działania, w tym edukacyjne mające na celu podniesienie świadomości zarządzających rezerwowymi źródłami wody w szpitalach.
- Podejmowano działania w zakresie współpracy z zarządcami wodociągów dot. nadzoru sanitarno-higienicznego wody nad cysternami/zbiornikami służącymi do awaryjnego zaopatrzenia w wodę.

Nadzór nad jakością wody ciepłej pochodzącej z instalacji wewnętrznej budynków użyteczności publicznej

- Duże zagrożenie w instalacjach wewnętrznych wody budynków użyteczności publicznej stanowi obecność bakterii *Legionella*. Jest to szczególnie niebezpieczne dla osób o obniżonej odporności ze względu na ryzyko zakażeń poprzez wdychanie aerozolu wodno-powietrznego wytwarzanego przez urządzenia aeroszujące (słuchawki natryskowe czy perlatory). Niewłaściwa eksploatacja wewnętrznej sieci wodociągowej oraz niedostosowanie jej do potrzeb i wymagań, czy niewłaściwe nadzorowanie urządzeń (np. gromadzenie się w instalacjach osadów, kamienia, rdzy i in.) przyczyniają się do powstania warunków sprzyjających ich namnażaniu.
- Przeprowadzono badania laboratoryjne wody ciepłej w obiektach użyteczności publicznej, zarówno w ramach kontroli urzędowej organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej, jak i w ramach kontroli wewnętrznej prowadzonej przez zarządców obiektów.

Tabela 13. Liczba obiektów, w których stwierdzono przekroczenia bakterii *Legionella* oraz poziom skażenia.

Przekroczenia <i>Legionella sp.</i> w instalacji wody ciepłej obiektów użyteczności publicznej	Skażenie średnie (≥100/100ml)	Skażenie wysokie (≥ 1000/100 ml)	Skażenie bardzo wysokie (≥ 10000/100 ml)
W 36 obiektach użyteczności publicznej: 9 szpitalach, 3 domach pomocy społecznej, 3 zakładach pielęgnacyjno-opiekuńczych, 1 zakładzie opiekuńczo-leczniczym, 7 żłobkach, 1 szkole, 1 internacie, 2 hotelach, 2 pensjonatach oraz 7 pływalniach	16	20	0

- W powyższych przypadkach państwowi powiatowi inspektorzy sanitarni prowadzili postępowanie administracyjne. W celu wyeliminowania ponadnormatywnej liczby bakterii *Legionella sp.* z wewnętrznej sieci wodociągowej, zarządcy obiektów podejmowali działania naprawcze, polegające głównie na termicznej dezynfekcji systemu instalacji. Po zakończeniu działań zarządcy zobowiązani byli do przedstawienia wyników badań potwierdzających poprawę jakości wody ciepłej. Efektem działań zmierzających do redukcji liczby bakterii było uzyskanie poprawy jakości wody ciepłej.
- Na koniec roku 2025, w większości obiektów, w których prowadzone było postępowanie administracyjne w związku z przekroczeniami *Legionella sp.*, uzyskano poprawę jakości wody ciepłej w sieciach wewnętrznych - jakość wody była zgodna z obowiązującymi wymaganiami.
- Mając na względzie dobre praktyki i przeciwdziałanie potencjalnym zagrożeniom w ciągu roku organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej przeprowadziły działania edukacyjno-informacyjne w ramach zadania pn.: „Działania kontrolne w zakresie profilaktyki *Legionelli* w obiektach wysokiego ryzyka, obiektach wytwarzających aerozol wodno-powietrzny oraz instalacjach wentylacyjno-klimatyzacyjnych wraz ze sprawozdawczością w tym zakresie”. Działania o charakterze

profilaktycznym w zakresie bakterii *Legionella* dotyczące właściwej eksploatacji i utrzymania instalacji, urządzeń, elementów wewnętrznego systemu wodociągowego podjęto w 105 obiektach spośród 149 placówek wysokiego ryzyka będących w ewidencji (m.in. szpitale, zakłady opiekuńczo-lecznicze i pielęgnacyjno-opiekuńcze, hospicja, domy pomocy społecznej, pływalnie), w których zrealizowano 156 działań - głównie pogadanek. Przedmiotowe działania w coraz większym stopniu przyczyniają się do zwiększenia świadomości zarządców obiektów w zakresie właściwej eksploatacji i utrzymania instalacji, urządzeń, elementów wewnętrznego systemu wodociągowego.

Pływalnie kryte i odkryte

- Organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego ujęty w ewidencji ogółem 38 pływalni, tj.: 36 krytych (w tym 5 parków wodnych), 1 pływalnię odkrytą (w powiecie białostockim) oraz 1 pływalnię mieszaną kryto-odkrytą (w powiecie zambrowskim). Stan liczbowy pływalni, w porównaniu do roku ubiegłego, nieznacznie się zmniejszył. Związane to było ze zmianą klasyfikacji 3 basenów kąpielowych (odkrytych) – w powiecie siemiatyckim - na obiekty inne, niespełniające definicji pływalni sformułowanej w ustawie z dnia 18 sierpnia 2011 r. o bezpieczeństwie osób przebywających na obszarach wodnych.
- W latach ubiegłych kilka pływalni w województwie nie działało cały rok, natomiast w 2025 roku czynne były wszystkie pływalnie – zdarzały się jedynie przerwy w działalności (m.in. przerwy technologiczne, konserwacyjne). W związku z powyższym więcej osób mogło skorzystać z tej formy rekreacji.
- Realizując obowiązki zawarte w obowiązujących przepisach, organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej sprawowały nadzór nad jakością wody, a także warunkami sanitarno-higienicznymi. Szczególnie ważnym elementem nadzoru sanitarnego na pływalniach była kontrola jakości wody. Pływalnie podlegają zarówno wewnętrznej kontroli jakości wody, prowadzonej przez zarządców obiektów, jak i kontroli urzędowej, prowadzonej przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej.
- Pod względem parametrów fizykochemicznych w ramach kontroli wewnętrznej najczęściej w wodzie basenowej pływalni stwierdzano przekroczenie wartości chloru wolnego i trichlorometanu (w 31,58% pływalni – dotyczy obu parametrów), potencjału redox (23,68%) oraz chloru związanego (21,05%) natomiast w ramach kontroli organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej chloru związanego (w 55,26% obiektów), potencjału redox (36,84%), chloru wolnego (34,21%) oraz trichlorometanu (18,42%).
- Spośród parametrów mikrobiologicznych najczęściej stwierdzanym przekroczeniem w wodzie niecek basenowych była ogólna liczba mikroorganizmów w $36 \pm 2^\circ\text{C}$ po 48h (w 31,58% pływalni województwa na podstawie badań laboratoryjnych wykonanych w ramach kontroli wewnętrznej – realizowanej przez zarządców pływalni). Poza tym incydentalnie, również w ramach kontroli wewnętrznej, występowały przekroczenia następujących parametrów mikrobiologicznych: bakterii *Pseudomonas aeruginosa*, bakterii *Legionella sp.* oraz *Escherichia coli*. Wyniki badań wody na pływalniach, wykonane w ramach kontroli organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej, potwierdzają powyższą tendencję.
- W bieżącym okresie sprawozdawczym w ramach sprawowanego nadzoru sanitarnego skontrolowano wszystkie pływalnie. Ogółem przeprowadzono 47 kontroli. Do badań laboratoryjnych, w ramach kontroli urzędowej, pobrano ogółem 235 prób wody w kierunku oznaczeń mikrobiologicznych i fizykochemicznych, natomiast w ramach kontroli wewnętrznej, do której zobligowani są zarządcy obiektów, pobrano ogółem 3 754 próby wody basenowej. Państwowi powiatowi inspektorzy sanitarni nadzorowali realizację harmonogramów badań wody wszystkich pływalni funkcjonujących na obszarze województwa, weryfikując stopień realizacji zaplanowanych badań jakości wody na pływalniach, a tym samym wywiązywanie się zarządców pływalni z zadań ustawowych.
- Wydano ogółem 27 decyzji, w większości – w związku z przekroczeniem wymaganych parametrów w wodzie na pływalniach. Prowadzone postępowanie administracyjne zobowiązywało zarządców głównie do wdrożenia natychmiastowych działań naprawczych i wprowadzenia ograniczeń w korzystaniu z pływalni lub czasowego jej wyłączenia z użytku. Skuteczność podejmowanych przez zarządzających działań oceniana była przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej poprzez analizę przedstawionych przez podmioty wyników kontrolnych badań wody. Podobnie jak w latach ubiegłych, prowadzone postępowanie administracyjne dotyczyło w kilku przypadkach nieprawidłowości z zakresu stanu sanitarno-technicznego obiektów.
- Istotnym obowiązkiem właściwych terenowo państwowych powiatowych inspektorów sanitarnych, zgodnie z przepisami krajowymi, jest dokonanie zbiorczej rocznej oceny jakości wody w terminie do 31

marca kolejnego roku - za poprzedni rok kalendarzowy. Taka ocena opracowywana jest na podstawie całorocznego nadzoru sanitarnego nad jakością wody na danym obiekcie. Za 2025 rok wydano 38 zbiorczych rocznych ocen jakości wody na pływalni – odpowiadających wymaganiom lub odpowiadających wymaganiom z nieprawidłowościami. Przypadki wydania ocen rocznych „odpowiadających wymaganiom z nieprawidłowościami” dotyczyły głównie incydentalnych przekroczeń parametrów mikrobiologicznych i/lub fizykochemicznych.

- Podczas kontroli prowadzono działania informacyjno-edukacyjne w celu podniesienia świadomości zarządców obiektów w zakresie zapewnienia jak największego bezpieczeństwa osób korzystających z pływalni. Poruszane tematy dotyczyły ogólnie zagadnień związanych z zapobieganiem zagrożeniom zdrowotnym, obowiązków zarządzającego pływalnią, działań zarządzającego w zakresie dobrych praktyk w stosunku do kąpiących się, wymagań dotyczących warunków sanitarno-higienicznych na pływalniach.
- Prowadzony nadzór i działania, realizowane przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej pozwoliły w dużej mierze na ograniczenie ryzyka zdrowotnego osób korzystających z pływalni.
- Poza pływalniami, nadzorem sanitarnym objęto 12 obiektów niespełniających ustawowej definicji pływalni. Liczba ta zwiększyła się o 5 obiektów, tj. o 2 obiekty w powiecie augustowskim oraz 3 w powiecie siemiatyckim, dla których zmieniono klasyfikację obiektu. Ponadto do grupy tej należą: 2 obiekty w powiecie białostockim oraz po jednym obiekcie w powiatach: grajewskim, hajnowskim, sokólskim, suwalskim i wysokomazowieckim. W ramach bieżącego nadzoru sanitarnego skontrolowano 9 obiektów, jedynie w przypadku jednego z nich prowadzono postępowanie administracyjne dot. przekroczonych parametrów fizykochemicznych.

Kąpieliska i miejsca okazjonalnie wykorzystywane do kąpeli

- Organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej realizują zadania w ramach nadzoru nad kąpieliskami i miejscami okazjonalnie wykorzystywanymi do kąpeli przez cały sezon kąpielowy, który w 2025 roku, w województwie podlaskim, trwał od dnia 01.06.2025 r., do dnia 01.09.2025 r.
- Do najistotniejszych elementów nadzoru sanitarnego w przedmiotowym zakresie należy ocena jakości wody, prowadzona, zgodnie z obowiązującymi przepisami, poprzez analizę laboratoryjną występowania parametrów mikrobiologicznych: *Escherichia coli* i enterokoków oraz systematyczny nadzór wizualny wody w zakresie zakwitów sinic i obecności w wodzie zanieczyszczeń, takich jak: materiały smoliste, szkło, tworzywa sztuczne, guma lub inne odpady (w ilości niedającej się natychmiast usunąć).
- Nadzorem sanitarnym objęto 18 kąpielisk – o 3 więcej niż w roku poprzednim. Należy zaznaczyć, że w ciągu ostatnich lat w województwie, co prawda nieznacznie, ale utrzymuje się tendencja wzrostowa w zakresie tworzenia kąpielisk.
- Dbając o bezpieczeństwo osób korzystających z rekreacji wodnej w zorganizowanych kąpieliskach przeprowadzono badania jakości wody, zgodnie z wymogami zawartymi w obowiązujących przepisach.
- Każdorazowo po otrzymaniu wyników badań wody z kąpielisk oraz na podstawie wizualnych ocen wody, właściwi terenowo państwowi powiatowi inspektorzy sanitarni dokonywali ocen jej jakości. Wydano ogółem 75 ocen o przydatności wody do kąpeli i 2 decyzje administracyjne o braku spełnienia wymagań jakości wody do kąpeli. W przypadku braku przydatności - wprowadzone zostały czasowe zakazy kąpeli.

Woda nie spełniała wymogów obowiązujących aktów prawnych - z uwagi na ponadnormatywną liczbę enterokoków - w dwóch kąpieliskach:

- Kąpielisku na plaży miejskiej w Supraślu (powiat białostocki) w okresie od 05.08.2025 r. do 08.08.2025 r.;
 - Kąpielisku w Karpowiczach (powiat sokólski) w dniach od 19.08.2025 r. do 25.08.2025 r.
- Na podstawie sprawozdań z badań wody organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej przeprowadziły klasyfikację jakości wody w 10 kąpieliskach.
 - Po sezonie kąpielowym wydano 18 ocen sezonowych – wszystkie oceny zostały przekazane do Prezesa Wód Polskich.
 - W celu zapobieżenia negatywnym skutkom zdrowotnym, dla bezpieczeństwa osób korzystających z kąpeli przeprowadzono ogółem 33 kontrole kąpielisk, w tym 18 związanych z poborem prób wody

- i 15 dotyczących sprawdzenia stanu higieniczno-sanitarnego. Nieprawidłowości w powyższym zakresie nie stwierdzono. Grzywnien w drodze mandatów karnych nie nałożono.
- Podczas kontroli pracownicy pionu higieny komunalnej przeprowadzali działania edukacyjno-informacyjne. Zakres działań dotyczył m.in. obowiązków wprowadzania danych przez organizatorów kąpielisk w internetowym serwisie kąpieliskowym, zakazu palenia tytoniu i wyrobów tytoniowych, informowania organizatorów o ocenach jakości wody oraz właściwego stanu sanitarno-higienicznego infrastruktury znajdującej się przy kąpieliskach.
 - W analizowanym roku sprawozdawczym nie stwierdzono krótkotrwałych zanieczyszczeń, sytuacji wyjątkowych oraz zawiesznień harmonogramów.
 - Narzędziem do szybkiego i rzetelnego przekazywania informacji dla ludności był Serwis kąpieliskowy: <http://sk.gis.gov.pl>, w którym umieszczano bieżące oceny jakości wody, decyzje o zakazie kąpeli, klasyfikacje jakości wody, a także informacje o warunkach panujących na kąpieliskach, krótkotrwałych zanieczyszczeniach i sytuacjach wyjątkowych.
 - Poza kąpieliskami funkcjonowało 8 miejsc okazjonalnie wykorzystywanych do kąpeli. Ta liczba na przestrzeni lat zmniejsza się na korzyść kąpielisk, co jest zjawiskiem pozytywnym.
 - Na podstawie przedstawionych przez organizatorów sprawozdań z badań wody i wizualnego nadzoru, właściwi terenowo państwowi powiatowi inspektorzy sanitarni wydali 17 ocen bieżących dotyczących przydatności wody do kąpeli. Woda była kwestionowana w miejscu okazjonalnie wykorzystywanym do kąpeli Repczyce w powiecie hajnowskim, ze względu na obecność zanieczyszczeń o nieokreślonym pochodzeniu (w dniach od 24.07.2025 r. do 28.07.2025 r.). W związku z tym wydano decyzję administracyjną o braku spełnienia wymagań jakości wody, wprowadzając jednocześnie czasowy zakaz kąpeli.
 - Przeprowadzono ogółem 5 kontroli miejsc okazjonalnie wykorzystywanych do kąpeli, dotyczących głównie oceny stanu sanitarno-higienicznego. Podczas czynności kontrolnych nie stwierdzono uchybień. Mandatów karnych nie nakładano.
 - Dla podniesienia świadomości organizatorów miejsc okazjonalnie wykorzystywanych do kąpeli, podczas kontroli pracownicy pionu higieny komunalnej przeprowadzali działania edukacyjno-informacyjne. Zakres działań obejmował m. in. zasady wyznaczania miejsc do kąpeli, zagrożeń wynikających z zakwitów sinic, utrzymania właściwego stanu sanitarno-techniczno-higienicznego pomieszczeń znajdujących się przy tych miejscach, zakazu palenia tytoniu i wyrobów tytoniowych oraz informowania organizatorów o ocenach jakości wody.
 - Informacje na temat jakości wody w miejscach okazjonalnie wykorzystywanych do kąpeli na bieżąco publikowane były na stronie internetowej Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Białymstoku: www.gov.pl/web/wsse-bialystok.pl oraz w Biuletynie Informacji Publicznej.

Stan sanitarny obiektów użyteczności publicznej oraz środków zbiorowego transportu publicznego

- Pod nadzorem pionu Higieny Komunalnej znajduje się znaczna liczba obiektów, wykazujących wysoki stopień zróżnicowania pod względem charakteru, przeznaczenia oraz zakresu działalności. Obiekty te różnią się również potencjalnym poziomem oddziaływania na bezpieczeństwo zdrowotne ludności, co wymagało prowadzenia systematycznego nadzoru oraz dostosowania działań kontrolnych do specyfiki poszczególnych kategorii obiektów.
- W ewidencji pionu higieny komunalnej znajdowało się 5 211 obiektów pełniących funkcję użyteczności publicznej. W porównaniu z rokiem 2024 liczba tych obiektów zwiększyła się o 192.
- Przeprowadzono łącznie 1464 kontroli (wizytacji) mających na celu ocenę przestrzegania obowiązujących wymagań sanitarno-higienicznych.
- W wyniku realizowanych działań kontrolno-nadzorczych wydano 690 decyzji merytorycznych, 397 decyzji płatniczych, 675 postanowień. W związku ze stwierdzonymi naruszeniami przepisów dotyczących stanu sanitarno-higienicznego nałożono 24 mandaty karne (jednakże procent obiektów z nieodpowiednim stanem higieniczno-sanitarnym i technicznym jest mniejszy niż w roku 2024).

- Na przestrzeni lat, w ramach prowadzonego nadzoru sanitarnego, obserwuje się coraz większą świadomość usługodawców - zarządców podmiotów na temat potencjalnych zagrożeń dla zdrowia ludzi.
- Zakres zadań realizowanych obejmował w szczególności:
 - sprawowanie systematycznego nadzoru nad stanem higieniczno-sanitarnym obiektów użyteczności publicznej oraz środków zbiorowego transportu publicznego, ze szczególnym uwzględnieniem zgodności z obowiązującymi przepisami oraz standardami bezpieczeństwa zdrowotnego,
 - prowadzenie działań o charakterze edukacyjnym i informacyjnym, dostosowanych do specyfiki poszczególnych obiektów oraz rodzaju świadczonych usług, w celu podnoszenia świadomości w zakresie zasad higieny, profilaktyki chorób oraz właściwych praktyk sanitarnych,
 - realizacja czynności kontrolnych i nadzorczych mających na celu ocenę przestrzegania wymogów sanitarno-higienicznych, identyfikację nieprawidłowości oraz podejmowanie działań korygujących i zapobiegawczych,
 - zapewnianie stosowania odpowiednich procedur i standardów postępowania w obszarach istotnych z punktu widzenia zapobiegania i profilaktyki zakażeń, w tym szczególnie w sytuacjach mogących generować ryzyko dla zdrowia publicznego.

Nadzór nad przejściami granicznymi

- Państwowy Graniczny Inspektor Sanitarny w Suwałkach sprawował nadzór nad 6 przejściami granicznymi, w tym: 3 przejściami drogowymi, tj.: Bobrowniki–Bierestowica (w powiecie białostockim), Kuźnica Białostocka–Bruzgi (w powiecie sokólskim), Białowieża–Piererow (w powiecie hajnowskim) oraz 2 kolejowymi tj.: Kuźnica Białostocka–Grodno (w powiecie sokólskim), Siemianówka–Swisłocz (w powiecie hajnowskim) i 1 rzeczny: Rudawka–Lesnaja, zlokalizowanym w powiecie augustowskim.
- W ramach bieżącego nadzoru sanitarnego przeprowadzono łącznie 6 kontroli stanu sanitarnego przejść granicznych. Odstąpiono od przeprowadzenia kontroli przejścia granicznego w Połowcach, ze względu na utrzymujące się zawieszenie ruchu granicznego.
- Pod nadzorem Państwowego Granicznego Inspektora Sanitarnego w Suwałkach znajdowały się 4 urządzenia wodociągowe, których zakres kontroli obejmował stan techniczny i sanitarny ujęć oraz hydroforni, zabezpieczenie studni, wentylacji i strefy ochrony bezpośredniej, a także dokumentację zdrowotną obsługi wodociągów. W zakresie zbadanych parametrów, woda we wszystkich urządzeniach wodociągowych odpowiadała wymaganiom określonym w obowiązujących przepisach. Nie odnotowano zgłoszeń dotyczących reakcji niepożądanych, związanych ze spożyciem wody.

Podsumowanie

- Braki przydatności wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi w wodociągach zbiorowego zaopatrzenia województwa podlaskiego na przestrzeni lat stwierdzono na podobnym poziomie: w 2022 roku – w 10 wodociągach, w 2023 roku – w 9 wodociągach, w 2024 roku – w 5 wodociągach, w roku 2025 – w 9 wodociągach. Trwały one od kilku do kilkunastu dni. W każdym przypadku zarządcy podejmowali działania naprawcze doprowadzając wodę do wymogów obowiązującego rozrządzenia w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.
- Porównując wcześniejsze lata zaobserwowano mniejszą liczbę przypadków przekroczeń obecności pałeczek *Legionella sp.* w instalacji wewnętrznych obiektów użyteczności publicznej. W odróżnieniu od poprzedniego okresu sprawozdawczego, nie stwierdzono bardzo wysokiego skażenia wody bakteriami z rodzaju *Legionella sp.*
- Nadzór sanitarny nad jakością wody w kąpieliskach oraz miejscach okazjonalnie wykorzystywanych do kąpeli, a także kontrole stanu higieniczno-sanitarnego plaż i infrastruktury, prowadzone na obszarze województwa podlaskiego, pozwoliły na bezpieczny odpoczynek nad wodą. Przyczyniło się do tego także szybkie przekazywanie informacji o jakości wody, poprzez publikowanie ich w Serwisie kąpieliskowym oraz na stronach internetowych organów PIS i zarządców. W sytuacjach pogorszenia jakości wody, właściwi terenowo państwowi powiatowi inspektorzy sanitarni prowadzili postępowanie administracyjne. Dla bezpieczeństwa kąpiących wprowadzano czasowe zakazy kąpeli.

HIGIENA DZIECI I MŁODZIEŻY

Opracował Kierownik Oddziału Higieny Dzieci i Młodzieży
WSSE w Białymstoku:
Elżbieta Kamińska

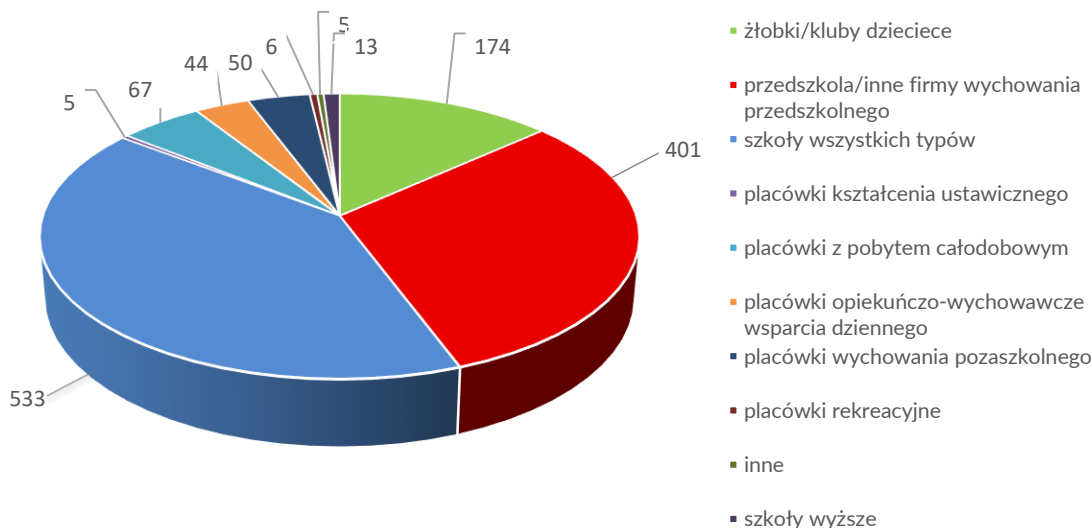
**CHRONIMY ZDROWIE
Z MYŚLĄ O PRZYSZŁOŚCI**

OCENA STANU SANITARNEGO W ZAKRESIE HIGIENY DZIECI I MŁODZIEŻY

Nadzór nad placówkami w zakresie higieny dzieci i młodzieży

W 2025 r. ogółem nadzorem objęto 2 413 placówek, w tym 1 298 placówek stałych oraz 1 115 placówek wypoczynku dzieci i młodzieży (w tym 222 wypoczynku zimowego i 893 letniego).

Wykres 18. Rodzaje nadzorowanych placówek.

Na przestrzeni 2025 nowopowstało 53 placówki edukacyjno-opiekuńcze, zlikwidowano 34 placówki. Najwięcej placówek nowopowstałych – 24 odnotowano w powiecie białostockim oraz suwalskim – 13 placówek. Ponadto w powiecie białostockim zlikwidowano największą liczbę placówek – 20.

W roku sprawozdawczym pion higieny dzieci i młodzieży wykonał:

- 35 030 oznaczeń fizycznych, w tym:
 - 4 870 oznaczeń wagi tornistrów u dzieci,
 - 27 392 oznaczeń dostosowania mebli do warunków antropometrycznych dzieci,
 - 1 870 ocen rozkładów zajęć szkolnych,
 - 730 oznaczeń natężenia oświetlenia sztucznego (badania wykonane przez Dział Laboratoryjny WSSE w Białymstoku),
 - 56 pomiarów wysokości pomieszczeń,
 - 56 pomiarów powierzchni okien,
 - 56 pomiarów powierzchni sal.

Ponadto we współpracy z Laboratorium WSSE w Białymstoku wykonano – 10 549 oznaczeń mikrobiologicznych w tym:

- 10 534 w kierunku nosicielstwa,
- 15 w kierunku obecności jaj pasożytów jelitowych *Ascaris lumbricoides* i *Trichuris trichiura*.

Pobrano 15 próbek piasku z piaskownic przy placówkach przedszkolnych w kierunku jaj pasożytów jelitowych *Ascaris lumbricoides* i *Trichuris trichiura*.

W ramach nadzoru ogółem skontrolowano 1 208 placówek, w tym: 774 stałe placówki oświatowo-wychowawcze oraz 434 placówek zimowego i letniego wypoczynku.

Przeprowadzono ogółem 1 483 kontrole, w tym:

- 1 049 kontroli placówek oświatowo-wychowawczych,
- 434 kontroli placówek wypoczynku zimowego i letniego dzieci i młodzieży.

Jak wynika z analizy sporządzonej na podstawie materiałów własnych i otrzymanych z Powiatowych Stacji Sanitarno-Epidemiologicznych stan sanitarny i techniczny placówek stałych utrzymuje się na właściwym poziomie.

Wszystkie placówki oświatowe zapewniają uczniom dostęp do ciepłej i zimnej wody, mydła w płynie, ręczników jednorazowych lub suszarek do rąk oraz papieru toaletowego.

Z powodu złego stanu higieniczno-sanitarnego oraz technicznego (dot. 2 szkół podstawowych i 1 uczelni wyższej w powiecie łomżyńskim) wydano 3 decyzje nakazujące, które dotyczyły naprawy:

- nierównych, popękanych płyt chodnikowych,
- zapadnięć chodnika,
- odpadającego tynku, zawilgoceń oraz zagrzybień,
- wentylacji w laboratorium chemicznym oraz w laboratorium mikrobiologicznym.

Organizacja procesów nauczania

Podczas prowadzonego nadzoru sanitarnego pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej sprawdzali również higienę procesów nauczania. Oceniano dostosowanie mebli do wzrostu uczniów/przedszkolaków, zwracano uwagę na prawidłowe oznakowanie mebli, odpowiednie ich zestawienie jak również stan techniczny.

Oceniano także rozkłady zajęć lekcyjnych, zwracając szczególną uwagę na równomierne rozłożenie zajęć dydaktycznych poprzez rozpoczynanie zajęć o stałej porze oraz rozplanowanie zajęć tak, aby różnica liczby godzin lekcyjnych pomiędzy poszczególnymi dniami tygodnia nie były większe niż 1 godzina. Prawidłowo skonstruowany rozkład zajęć lekcyjnych wpływa na zdrowie oraz możliwości psychofizyczne dzieci i młodzieży, a co za tym idzie na prawidłowy proces uczenia się i osiąganе wyniki w nauce. Nieprawidłowości występujące w planach lekcji dotyczą braku równomierności w obciążeniu zajęciami w poszczególnych dniach tygodnia.

Największe trudności w prawidłowym zaplanowaniu zajęć szkolnych mają te placówki, które ze względu na zbyt małą bazę lokalową (liczbę klas lekcyjnych) w stosunku do liczby uczniów i klas są zmuszone do pracy w systemie zmianowym.

Warunki higieny procesów nauczania w szkołach charakteryzują wyniki:

- oceny wyposażenia sal zabaw/lekcyjnych w meble dostosowane do wzrostu przedszkolaków/uczniów,
- oceny prawidłowości układania tygodniowych rozkładów zajęć w szkołach.

Tabela 14. Ocena warunków higieny procesów nauczania w szkołach.

Rok	Umeblowanie pomieszczeń do nauki				Tygodniowe rozkłady zajęć			
	Dostosowanie do wzrostu		Mebel niedostosowane		Skontrolowano		Niewłaściwe	
	Liczba zbadanych uczniów	Liczba szkół	Liczba uczniów	Liczba szkół	Liczba oddziałów	Liczba szkół	Liczba oddziałów (%)	Liczba szkół (%)
2024	27 575	520	9	3	2 114	307	6 (1,15%)	2 (0,38%)
2025	27 128	482	56	4	1 691	281	4 (0,24%)	4 (0,24%)

Oceny dostosowania mebli do wzrostu uczniów dokonywano w szkołach samodzielnych i wchodzących w skład zespołów szkół oraz w przedszkolach. Ogółem ocenę przeprowadzono w 482 placówkach, w tym:

- 214 przedszkolach,
- 187 samodzielnych szkołach podstawowych,
- 3 technikach,
- 13 liceach ogólnokształcących,
- 1 szkole branżowej I i II stopnia,
- 64 zespołach szkół.

Zapewnienie mebli dostosowanych do wzrostu i wieku dzieci, zgodne z zasadami ergonomii jest obowiązkiem placówki, które wyposaża w meble posiadające certyfikaty, gwarantujące ich bezpieczeństwo. Nabywanie przez szkoły i inne placówki oświatowo-wychowawcze wyposażenia posiadającego certyfikaty wynika z obowiązującego ustawodawstwa.

Tabela 15. Ocena warunków higieny procesów nauczania w przedszkolach.

Rok	Umeblowanie sal zabaw w przedszkolach			
	Dostosowanie do wzrostu		Meble niedostosowane	
	Liczba zbadanych dzieci	Liczba przedszkoli	Liczba dzieci (%)	Liczba przedszkoli (%)
2024	7 241	238	9 (0,12%)	3 (1,26%)
2025	7 514	214	0	0

Pracownicy Powiatowych Stacji Sanitarno-Epidemiologicznych woj. podlaskiego dokonali oceny dostosowania mebli do wzrostu dzieci w 214 przedszkolach/innych formach wychowania przedszkolnego. W wyniku dokonanych pomiarów niedostosowanych mebli do wzrostu dzieci nie stwierdzono.

Organy prowadzące przedszkola troszczą się o właściwe warunki do rozwoju dzieci. W obszarze nadzoru na warunkami pracy ucznia w szkole znajdują się tygodniowe rozkłady zajęć. Prawidłowo ułożony rozkład zajęć wpływa na możliwości psychofizyczne dzieci i młodzieży, a tym samym na jakość pracy ucznia na przestrzeni całego tygodnia i osiągane wyniki w nauce.

Tygodniowe rozkłady zajęć oceniono w 307 szkołach, w tym:

- 205 samodzielnych szkołach podstawowych,
- 2 technikach,
- 20 liceach ogólnokształcących,
- 3 branżowych szkołach,
- 77 zespołach szkół.

Ze względu na ograniczony czas czynnej aktywności umysłowej ucznia stosowane są przerwy międzylekcyjne, podczas których uczeń ma możliwość:

- odreagowania zmęczenia,
- przemieszczenia się z klasy do klasy,
- załatwienia potrzeb fizjologicznych,
- spożycia posiłku,
- relaksu na świeżym powietrzu.

Dlatego nie bez znaczenia jest czas trwania przerw międzylekcyjnych. Z punktu widzenia higieny procesu nauczania wskazane jest, aby przerwy nie były krótsze niż 10 minut i 1 przerwa dłuższa 15-20-minutowa.

Analiza czasu trwania przerw międzylekcyjnych w skontrolowanych placówkach edukacyjnych wykazała:

- w żadnej ze skontrolowanych szkół, przerw krótszych niż 10 minutowe nie stwierdzono,
- 83 szkoły zapewniają co najmniej jedną przerwę 15-20-minutową, co stanowi 27,30% skontrolowanych szkół,
- 221 szkół zapewnia wszystkie przerwy 10 minutowe i przynajmniej jedną przerwę dłuższą, co stanowi 72,70% skontrolowanych szkół,
- zdecydowana większość uczniów w skontrolowanych placówkach spędza czas na świeżym powietrzu.

Obciążenie uczniów ciężarem tornistrów szkolnych

Tabela 16. Obciążenie uczniów ciężarem tornistrów szkolnych.

Rodzaj placówki	Liczba szkół w ewidencji	Liczba szkół skontrolowanych	Ocena obciążenia uczniów ciężarem tornistrów szkolnych											
			Przeprowadzono ważenie tornistrów			Waga tornistra szkolnego do 10% masy ciała ucznia			Waga tornistra szkolnego w zakresie 10-15% masy ciała ucznia			Waga tornistra szkolnego >15% masy ciała ucznia		
			Liczba placówek objętych badaniem	Liczba oddziałów objętych badaniem	Liczba uczniów poddanych badaniom	Liczba placówek objętych badaniem	Liczba oddziałów objętych badaniem	Liczba uczniów poddanych badaniom	Liczba placówek objętych badaniem	Liczba oddziałów objętych badaniem	Liczba uczniów poddanych badaniom	Liczba placówek objętych badaniem	Liczba oddziałów objętych badaniem	Liczba uczniów poddanych badaniom
Szkoły podstawowe samodzielne	311	209	34	244	3 442	34	242	1 846	34	240	1 211	34	219	385
Zespoły szkół	134	77	13	99	1 423	13	99	791	13	98	467	13	83	165
Ogółem	445	286	47	343	4 865	47	341	2 637	47	338	1 678	47	302	550

W 2025 roku dokonano ważenia tornistrów uczniów klas I-V szkół podstawowych na terenie miasta i wsi. Badanie przeprowadzono w 47 placówkach, przebadano łącznie – 4 865 uczniów. Obowiązek zapewnienia uczniom miejsca na pozostawianie w szkole części podręczników i przyborów szkolnych w placówkach wynika z obowiązującego w tym zakresie ustawodawstwa. Dostosowanie do wymogów rozporządzenia przyczynia się do zmniejszenia obciążenia uczniów ciężarem plecaków szkolnych, a tym samym korzystnie wpływa na kształtowanie postawy ciała. Jak wynika z przeprowadzonych kontroli wszystkie szkoły naszego województwa zapewniają swoim uczniom możliwość pozostawienia podręczników i przyborów szkolnych. Analizując obciążenie plecaków uczniów szkół podstawowych należy stwierdzić, że u 550 uczniów przekroczono normę plecaka powyżej 15% masy ciała, co stanowi 11,31% przebadanych uczniów, u 2 637 uczniów waga tornistra mieściła się w prawidłowej normie do 10% masy ciała ucznia, co stanowi 54,20% przebadanych uczniów, natomiast u 1 678 uczniów waga tornistra mieściła się w zakresie 10-15% masy ciała ucznia, co stanowi 34,49% przebadanych uczniów.

Ocena warunków wypoczynku dzieci i młodzieży

Mówiąc o wypoczynku dzieci i młodzieży, bierzmy pod uwagę wypoczynek zimowy i letni. Do wypoczynku należą formy wyjazdowe obozy/kolonie organizowane w hotelach i obiektach używanych okazjonalnie oraz obozy pod namiotami a także w miejscu zamieszkania, czyli półkolonie.

W 2025 roku na obszarze województwa podlaskiego zarejestrowano ogółem 1 115 zgłoszeń o zamiarze organizacji wypoczynku, w tym 893 turnusów wypoczynku letniego oraz 222 turnusów wypoczynku zimowego. Łącznie ze zorganizowanego wypoczynku skorzystało 17 173 uczestników. Podczas wypoczynku letniego i zimowego przeprowadzono ogółem 708 kontroli, w tym pion higieny dzieci i młodzieży przeprowadził 434 kontrole.

Wypoczynek zimowy na terenie województwa podlaskiego zorganizowany był w okresie od 27.01-9.02.2025 r. Z zebranych danych wynika, iż podczas ferii zimowych wypoczywało 4 045 dzieci i młodzieży. Pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej ogółem przeprowadzili 202 kontrole w tym pion higieny dzieci i młodzieży przeprowadził 112 kontrole.

Podczas wypoczynku letniego wypoczywało 13128 dzieci i młodzieży. Pracownicy Inspekcji Sanitarnej przeprowadzili ogółem 506 kontroli, w tym pion higieny dzieci i młodzieży przeprowadził 322 kontrole. Działania pracowników pionu higieny dzieci i młodzieży nie ograniczyły się jedynie do kontroli sanitarnych miejsc wypoczynku. Zostały one połączone z działaniami edukacyjnymi zmierzającymi zapewnieniu bezpiecznego wypoczynku.

W placówkach wypoczynku organizowano różnorodne formy edukacji:

Pogadanki pod kątem np.: bezpiecznych wakacjach tj. bezpieczeństwo nad wodą, zatruc pokarmowych, Dystrybucję materiałów edukacyjnych np.: „Wszystko o wszawicy”, „Jak skutecznie myć ręce”, Materiały edukacyjne pracownicy pionu higieny dzieci i młodzieży dystrybuowali podczas każdej przeprowadzanej kontroli sanitarnej placówek wypoczynku.

Porady dotyczące np.: upałów, szkodliwości nadmiernej ekspozycji na promieniowanie UV.

Pracownicy pionu higieny dzieci i młodzieży promowali zdrowie na piknikach rodzinnych oraz festynach. Podczas imprez plenerowych można było przeprowadzać badanie między innymi składu masy ciała, obejrzeć kleszcze pod mikroskopem, poćwiczyć usuwanie kleszcza ze skóry za pomocą różnych narzędzi, otrzymać materiały oświatowo-zdrowotne. Uczestnikom proponowano udział w kalamburach, turniejach wiedzy, rozwiązywanie krzyżówek i rebusów. Informacje na temat podejmowanych działań umieszczone były na bieżąco na Facebooku. Ponadto w działaniach edukacyjnych Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. podlaskiego brali udział przedstawiciele Policji, Straży Pożarnej.

Podjęto także współpracę z lokalnymi mediami w celu nagłośnienia i rozpropagowania w społeczeństwie wiedzy na temat przestrzegania bezpiecznych zasad i zachowań w trakcie przebywania na wypoczynku zorganizowanym lub indywidualnym.

Wojewódzka Stacja Sanitarно-Epidemiologiczna w Białymstoku oraz wszystkie PSSE woj. podlaskiego przed rozpoczęciem wakacji letnich zamieściły na swoich stronach internetowych oraz w mediach społecznościowych informacje i wytyczne przydatne organizatorom wypoczynku oraz rodzicom.

Podczas sprawowanego nadzoru nad wypoczynkiem pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej zwracali szczególną uwagę na następujące kwestie:

- warunki zakwaterowania (w tym czystość i porządek w pokojach mieszkalnych, sanitariatach),
- warunki do utrzymania higieny osobistej, w trakcie trwania wypoczynku,
- zapewnienie opieki medycznej,
- ocenę warunków zdrowotnych (izolatka, apteczka),
- dokumentację personelu do celów sanitarno-epidemiologicznych,
- ocenę stanu bezpieczeństwa dzieci podczas wypoczynku.

Wypoczynek w 2025 r. dzieci i młodzieży w województwie podlaskim przebiegał bez zakłóceń:

- nie odnotowano zbiorowych zatruc pokarmowych,
- nie doszło do poważnych wypadków zagrażających życiu lub zdrowiu.

Akcje dodatkowe zainicjowane przez Wojewódzką Stację Sanitarно-Epidemiologiczną w Białymstoku

Badanie natężenia oświetlenia sztucznego

Mając na uwadze higieniczne warunki pracy ucznia oraz wpływ natężenia oświetlenia sztucznego pion higieny dzieci i młodzieży WSSE w Białymstoku i PSSE woj. podlaskiego w porozumieniu z dyrektorami szkół koordynowali działania związane z badaniami natężenia oświetlenia sztucznego w 13 placówkach oświatowych:

- 8 szkołach podstawowych,
- 3 zespołach szkolno-przedszkolnych,
- 1 zespole szkół,
- 1 liceum ogólnokształcącym.

W godzinach wieczornych pracownicy Sekcji Badań i Pomiarów w Środowisku Pracy WSSE w Białymstoku w wytypowanych placówkach mierzyli natężenie oświetlenia elektrycznego.

Zmierzono natężenie oświetlenia elektrycznego na stanowiskach uczniów w 671 polach zadania, na 160 z nich nie zostały spełnione minimalne wymagania w odniesieniu do normatywów zawartych w normie PN-EN 12464-1:2012 „Światło i oświetlenie. Oświetlenie miejsc pracy. Część 1: Miejsca pracy we wnętrzach”. Zmierzono natężenie oświetlenia elektrycznego na 17 tablicach w polu zadania i 16 w polu bezpośredniego otoczenia. Wymagań minimalnego natężenia oświetlenia nie spełniło 12 tablic.

Zmierzono natężenie oświetlenia elektrycznego w 26 strefach komunikacyjnych. Dwie strefy komunikacyjne nie spełniły wymagań. Wyniki badań zostały przekazane dyrektorom placówek w celu wykorzystania pomiarów do poprawy natężenia oświetlenia w miejscach, które nie były doświetlone.

Czyste i bezpieczne piaskownice

Podlaski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Białymstoku mając na uwadze poprawę bezpieczeństwa sanitarnego dzieci korzystających z piaskownic we współpracy z dyrektorami placówek oświatowo – wychowawczych wytypował piaskownice do badań piasku w kierunku jaj pasożytów jelitowych *Ascaris lumbricoides* i *Trichuris trichiura*.

Działania pracowników pionu higieny dzieci i młodzieży polegały na:

- przedstawieniu wymogów sanitarnych dotyczących bezpiecznego korzystania z piaskownic,
- kontroli stanu sanitarno-technicznego piaskownic oraz ich zabezpieczenia,
- pobraniu próbek piasku z wytypowanych piaskownic w placówkach oświatowo-wychowawczych,
- dostarczeniu do Laboratorium Diagnostycznego w Białymstoku.

Próby do badań zostały pobrane z piaskownic w przedszkolach na terenie woj. podlaskiego.

Wyniki badań wykazały, że w żadnej z pobranych próbek piasku nie stwierdzono jaj pasożytów jelitowych *Ascaris lumbricoides* i *Trichuris trichiura*. Przeprowadzone działania pilotażowe potwierdziły, że dyrektorzy placówek przykładają szczególną uwagę na systematyczną wymianę piasku w piaskownicach, przy jednoczesnym stosowaniu fizycznych barier chroniących przed dostępem zwierząt oraz innymi zagrożeniami mogącymi pogorszyć stan sanitarny piasku.

Ponadto w czasie oględzin i poboru próbek stan techniczny piaskownic oceniono jako dobry.

Organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. podlaskiego mając na uwadze zdrowie i bezpieczeństwo korzystających z piaskownic na placach zabaw zwracali szczególną uwagę dyrektorom placówek na edukację dzieci w kierunku zachowania właściwych podstaw higieny.

Podsumowanie

- Na terenie województwa podlaskiego w roku sprawozdawczym 2025 nie przeprowadzono działań zamykających/unieruchamiających/wyłączających z użytkowania obiektów w placówkach edukacyjno-opiekuńczych lub ich części.
- W kontrolowanych placówkach prowadzono działania informacyjno-edukacyjne dotyczące profilaktyki wad wzroku, profilaktyki wad postawy, profilaktyki wszawicy, higieny osobistej, dostępu do wody pitnej, bezpieczeństwa na placach zabaw, wentylacji, ochrony zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych oraz szczepień przeciwko wirusowi brodawczaka ludzkiego HPV. Dystrybuowano materiały informacyjno-edukacyjne w formie ulotek i broszur. Prowadzone działania edukacyjne w powyższym zakresie zostały pozytywnie odebrane przez dzieci i młodzież oraz ich rodziców. Wymienione działania kontrolne i edukacyjne wpłynęły na podniesienie wiedzy i świadomości dzieci i młodzieży, rodziców, nauczycieli i dyrektorów szkół.
- Organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. podlaskiego swoimi działaniami edukacyjnymi i kontrolnymi dążyły do zapewnienia bezpieczeństwa dzieci i młodzieży. Oprócz rutynowych działań nadzorczych mających na celu zapewnienie właściwych warunków higieniczno-sanitarnych, przeprowadzono szereg akcji doraźnych mających na celu eliminowanie czynników uciążliwych i szkodliwych ze środowiska najmłodszych. Do takich akcji należała m.in. kontrola warunków oświetleniowych w miejscu nauki uczniów szkół w województwie podlaskim oraz nakierowana na bezpieczeństwo najmłodszych akcja oceny piaskownic pod kątem bezpieczeństwa biologicznego i stanu technicznego tych obiektów.

ZAPOBIEGAWCZY NADZÓR SANITARNY

Opracował Kierownik Oddziału Zapobiegawczego Nadzoru Sanitarnego
WSE w Białymstoku:
Anna Sawicka

**CHRONIMY ZDROWIE
Z MYŚLĄ O PRZYSZŁOŚCI**

OCENA STANU SANITARNEGO W ZAKRESIE ZAPOBIEGAWCZEGO NADZORU SANITARNEGO

Zapobiegawczy Nadzór Sanitarny w ramach Państwowej Inspekcji Sanitarnej pełni funkcję profilaktyczną, ukierunkowaną na ochronę zdrowia publicznego na wszystkich etapach procesu inwestycyjnego. Obejmuje on w szczególności zagadnienia związane z planowaniem przestrzennym, projektowaniem, lokalizacją oraz realizacją inwestycji, a także procedurą uzyskiwania pozwolenia na użytkowanie obiektów budowlanych. Zakres kompetencji nadzoru określają przepisy ustawy o Państwowej Inspekcji Sanitarnej oraz inne obowiązujące akty prawne i wykonawcze. Należy podkreślić, że działania podejmowane w tym obszarze realizowane są wyłącznie na wniosek zainteresowanych podmiotów lub na podstawie wystąpień organów prowadzących postępowania administracyjne.

Przedmiotem działalności Zapobiegawczego Nadzoru Sanitarnego w 2025 r. było w szczególności uzgadnianie pod względem wymagań higienicznych i zdrowotnych oraz wydawanie opinii dotyczących:

- miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego,
- planów ogólnych gmin,
- warunków zabudowy i zagospodarowania terenu,
- dokumentacji projektowych dotyczących budowy oraz zmiany sposobu użytkowania obiektów budowlanych,
- odbiorów obiektów budowlanych i statków.

Uczestniczono również w postępowaniach na etapie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko i oceny oddziaływania na środowisko przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w trybie ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2024 r. poz. 1112, z późn. zm.), a także udzielano odstępstw od przepisów w zakresie warunków techniczno-budowlanych i przepisów określających wymogi w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy.

W 2025 roku w ramach Zapobiegawczego Nadzoru Sanitarnego organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego zajęły 19892 stanowiska.

Zaobserwowano wzmożone zainteresowanie jednostek samorządu terytorialnego wprowadzaniem zmian w polityce przestrzennej oraz jej dostosowaniem do obowiązujących wymogów prawnych, wynikających z reformy systemu planowania przestrzennego. Reforma ta wprowadziła nowy instrument planistyczny – plan ogólny gminy, który docelowo zastąpi dotychczasowe studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.

Należy podkreślić, że działania planistyczne sprzyjają wdrażaniu rozwiązań proekologicznych, w szczególności w obszarach gospodarki wodno-ściekowej, energetycznej oraz odpadowej. Działania te mają istotny wpływ na poprawę stanu sanitarnego miast, gmin oraz terenów wiejskich. Szczególne znaczenie mają ustalenia planistyczne dotyczące zaopatrzenia w wodę z ujęć publicznych, odprowadzania ścieków do sieci kanalizacji sanitarnej, a także stosowania ekologicznych źródeł energii i paliw, co przyczynia się do realizacji zasad zrównoważonego rozwoju oraz ochrony środowiska.

Integralnym elementem sporządzania planów ogólnych gmin oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego jest analiza prognozy oddziaływania na środowisko. Obejmuje ona ocenę skutków realizacji ustaleń planistycznych dla środowiska, w tym dla zdrowia ludzi, związanych w szczególności z emisją zanieczyszczeń do powietrza, wprowadzaniem ścieków do wód i do ziemi, wytwarzaniem odpadów oraz degradacją gleby.

W 2025 roku organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej działając na podstawie ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2026 r. poz. 538) zaopiniowały:

- 88 projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego,
- 42 projekty planów ogólnych gmin,
- 1 projekt zintegrowanego planu inwestycyjnego.

W związku z nowelizacją ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, Państwowa Inspekcja Sanitarna otrzymała dodatkowe kompetencje dotyczące uzgadniania projektów decyzji o warunkach

zabudowy i zagospodarowania terenu. W 2025 organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego wydały łącznie 15 989 uzgodnień projektów decyzji o lokalizacji inwestycji celu publicznego oraz o warunkach zabudowy.

Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2024 r. poz. 1112, z późn. zm.) wskazuje organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej jako właściwe w sprawach opiniowania i uzgadniania w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, a także w zakresie wydawania opinii na etapie oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko.

Realizacja powyższych zadań stanowi istotny element systemu prewencyjnej ochrony zdrowia publicznego, umożliwiającą identyfikację oraz ograniczanie potencjalnych zagrożeń środowiskowych jeszcze na etapie planowania i przygotowania inwestycji. Organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej, uczestnicząc w procedurach administracyjnych, wnoszą wkład w kształtowanie rozwiązań minimalizujących negatywne oddziaływanie na zdrowie ludzi.

W toku prowadzonych postępowań opiniodawczych szczególną uwagę zwracano na kluczowe czynniki środowiskowe, w tym w szczególności na jakość powietrza atmosferycznego, dostępność oraz jakość wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, a także klimat akustyczny. Czynniki te stanowią jedne z podstawowych determinantów stanu zdrowia populacji i mają bezpośredni wpływ na warunki życia mieszkańców.

Ponadto analizowano potencjalne oddziaływania planowanych przedsięwzięć związane z emisją zanieczyszczeń do powietrza, hałasem, gospodarką wodno-ściekową oraz wytwarzaniem odpadów, ze szczególnym uwzględnieniem ich skumulowanego wpływu na środowisko i zdrowie ludzi. Działania te miały na celu zapewnienie zgodności planowanych inwestycji z obowiązującymi standardami sanitarnymi oraz zasadami zrównoważonego rozwoju.

Na etapie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wydano:

- 59 uzgodnień dotyczących odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko,
- 119 uzgodnień dotyczących zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko,
- 105 opinii do projektów polityk, strategii, planów lub programów.

W większości przypadków przeważały projekty miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, plany ogólne gmin, strategie rozwoju gmin, plany gospodarki niskoemisyjnej oraz programy ochrony środowiska.

Odrębną kwestię w działaniach zmierzających do zapewnienia właściwego stanu sanitarnego województwa (następny etap w procesie inwestycyjnym) stanowi określenie przez państwowego wojewódzkiego inspektora sanitarnego i państwowego powiatowego inspektora sanitarnego warunków realizacji szczególnej grupy inwestycji – przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, których pełną listę zawiera rozporządzenie Rady Ministrów z 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. z 2019 r. poz. 1839, z późn. zm.).

W przedmiotowych opiniach określano warunki dotyczące m.in. konieczności ochrony ludzi i miejsc ich przebywania przed niekorzystnym oddziaływaniem planowanych inwestycji np. poprzez realizację urządzeń ochronnych, tj. ekranów akustycznych, pasów zieleni izolacyjnej, urządzeń ograniczających emisję zanieczyszczeń do środowiska. Podczas opiniowania zwracano szczególną uwagę na zebranie pełnej informacji o przedsięwzięciu i jego wpływie na zdrowie i życie okolicznych mieszkańców.

Najczęściej rozpatrywane przedsięwzięcia to drogi, linie średniego i wysokiego napięcia, farmy fotowoltaiczne, budynki przeznaczone do hodowli zwierząt.

W ramach postępowania dotyczącego oceny oddziaływania przedsięwzięć zakwalifikowanych do mogących znacząco oddziaływać na środowisko organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego wydały:

- 1 115 opinii co do potrzeby przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko, a w przypadku stwierdzenia takiej potrzeby – co do zakresu raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko,

- 2 opinie w sprawie zakresu raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko,
- 117 opinii przed wydaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach,
- 3 opinie na etapie ponownego przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko.

Kolejnym istotnym etapem procesu inwestycyjnego jest uzgadnianie dokumentacji projektowej pod względem spełnienia wymagań higienicznych i zdrowotnych przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej, w tym przez rzeczoznawców do spraw sanitarno-higienicznych działających na podstawie upoważnienia Głównego Inspektora Sanitarnego.

Przedmiotem oceny jest zgodność przyjętych rozwiązań projektowych z obowiązującymi przepisami prawa oraz zasadami wiedzy technicznej i sanitarnej, mającymi na celu zapewnienie właściwych warunków higieniczno-zdrowotnych użytkownikom obiektów. W szczególności analizie podlega prawidłowość zastosowanych rozwiązań funkcjonalno-przestrzennych oraz warunków techniczno-użytkowych pomieszczeń.

W toku uzgadniania dokumentacji szczególną uwagę zwracano na zapewnienie właściwej wentylacji i wymiany powietrza w pomieszczeniach, prawidłowe rozwiązania w zakresie instalacji wodociągowych i kanalizacyjnych, systemów ogrzewania, a także odpowiednie parametry oświetlenia naturalnego i sztucznego. Istotnym elementem oceny jest również zapewnienie skutecznej ochrony ludzi przed narażeniem na ponadnormatywne oddziaływanie czynników chemicznych, fizycznych oraz biologicznych w środowisku pracy i przebywania.

Ponadto uwzględnia się rozwiązania zapewniające zachowanie odpowiednich standardów higieny, w tym możliwości utrzymania czystości i porządku, właściwą gospodarkę odpadami oraz dostęp do urządzeń higieniczno-sanitarnych. Podejmowane działania mają na celu eliminowanie lub ograniczanie zagrożeń dla zdrowia ludzi już na etapie projektowania, co stanowi istotny element profilaktyki zdrowotnej i zapewnienia bezpieczeństwa sanitarnego.

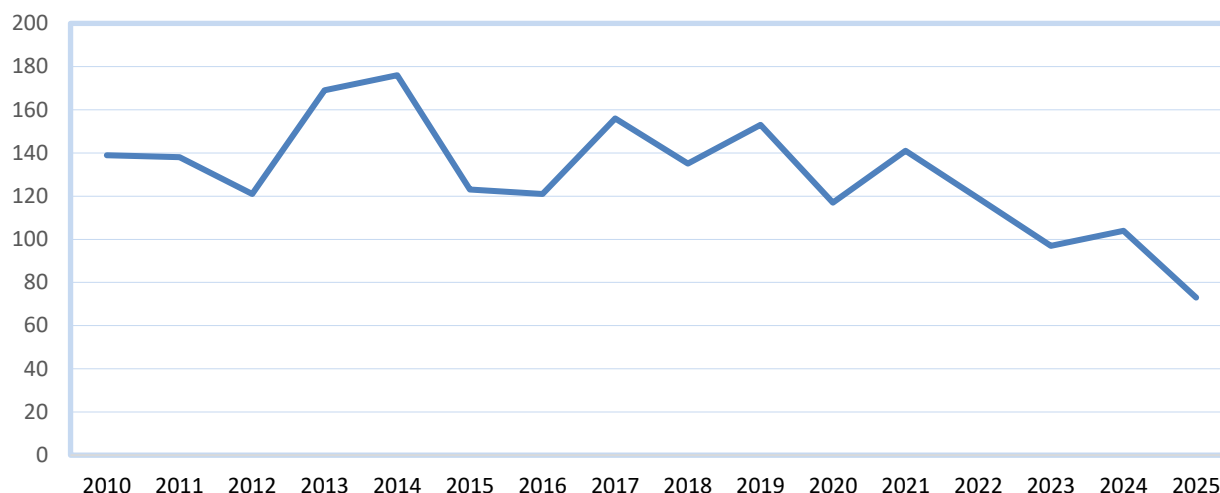
Pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej uzgodnili 50 projektów budowlanych, natomiast rzeczoznawcy ds. sanitarnohigienicznych - 381 dokumentacji projektowych

Na etapie projektowania obiektów budowlanych organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej zajmowały również stanowiska dotyczące:

- uzgadniania ekspertyz technicznych w zakresie przyjętych rozwiązań zamiennych, w związku z niespełnieniem wymagań określonych przepisami dotyczącymi warunków technicznych obiektów budowlanych,
- wydawania zgód w zakresie odstępstw od przepisów określających warunki techniczne, jakie muszą spełniać budynki i od przepisów określających wymogi bezpieczeństwa i higieny pracy.

Stanowiska w zakresie odstępstw od warunków technicznych dotyczyły między innymi obniżenia wysokości pomieszczeń, zagłębienia poniżej poziomu terenu, braku oświetlenia naturalnego, zmniejszenia odległości miejsc gromadzenia odpadów stałych od okien i drzwi budynków z pomieszczeniami przeznaczonymi na pobyt ludzi. W 2025 roku wydano 73 opinie. Przy zajmowaniu stanowisk zwracano szczególną uwagę na konieczność zaprojektowania we wnioskowanych pomieszczeniach skutecznej wentylacji zapewniającej wymianę powietrza wynikającą z potrzeb użytkowych i funkcji tych pomieszczeń, bilansu ciepła i wilgotności, oraz zanieczyszczeń stałych i gazowych, zapewnienia oświetlenia światłem sztucznym zgodnym z wymogami Polskich Norm.

Liczba odstępstw od warunków technicznych

Wykres 19. Odstępstwa od warunków technicznych w poszczególnych latach.

Pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej wydali również 1 opinię dotyczącą projektu planu remediacji oraz 12 opinii dotyczących projektów gminnych programów rewitalizacji.

Ostatni etap działania zapobiegawczego nadzoru sanitarnego stanowi uczestniczenie pracowników Państwowej Inspekcji Sanitarnej w dopuszczaniu obiektów budowlanych do użytkowania i statków żeglugi śródlądowej do eksploatacji pod względem wymagań sanitarnych. W 2025 roku zajęto 935 stanowisk w tym zakresie.

Pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej podczas prowadzonej działalności kontrolnej realizowali również działania edukacyjno-informacyjne, obejmujące w szczególności zagadnienia związane z:

- zapewnieniem właściwych wymagań w zakresie wentylacji i klimatyzacji,
- prawidłową eksploatacją oraz utrzymaniem systemów wentylacyjnych i klimatyzacyjnych,
- zapewnieniem odpowiednich warunków w pomieszczeniach higieniczno-sanitarnych,
- spełnieniem wymagań dotyczących instalacji wodociągowych,
- profilaktyką występowania bakterii z rodzaju *Legionella*.

Powyższe działania miały na celu podnoszenie świadomości właścicieli i zarządców obiektów oraz użytkowników w zakresie obowiązujących wymagań sanitarno-higienicznych, a także zapobieganie zagrożeniom zdrowotnym wynikającym z niewłaściwej eksploatacji infrastruktury technicznej. Edukacja w tym zakresie przyczynia się do ograniczania ryzyka występowania chorób zakaźnych oraz poprawy ogólnego stanu sanitarnego obiektów i środowiska bytowania ludzi.

Podsumowanie

- Działalność Zapobiegawczego Nadzoru Sanitarnego Państwowej Inspekcji Sanitarnej w województwie podlaskim w 2025 roku stanowiła istotny element systemu ochrony zdrowia publicznego, realizowany na wszystkich etapach procesu inwestycyjnego – od planowania przestrzennego, poprzez ocenę oddziaływania na środowisko i uzgadnianie dokumentacji projektowej, aż po dopuszczenie obiektów do użytkowania.
- Zakres podejmowanych działań obejmował szerokie spektrum zadań opiniodawczych i uzgadniających, realizowanych we współpracy z organami administracji publicznej oraz innymi instytucjami właściwymi w sprawach środowiskowych i techniczno-budowlanych. Szczególne znaczenie miało uczestnictwo w procedurach planistycznych oraz ocenach oddziaływania na środowisko, które umożliwiły identyfikację i ograniczanie potencjalnych zagrożeń dla zdrowia ludzi już na etapie przygotowania inwestycji.
- Na podstawie przeprowadzonych analiz i postępowań stwierdza się utrzymującą się tendencję poprawy warunków higienicznych i zdrowotnych w obiektach budowlanych oraz ich otoczeniu.

Dotyczy to w szczególności obiektów użyteczności publicznej, zakładów pracy, placówek ochrony zdrowia oraz obiektów oświatowych. Coraz częściej wdrażane są rozwiązania techniczne i organizacyjne zapewniające wysoki standard bezpieczeństwa sanitarnego oraz ograniczające negatywne oddziaływanie inwestycji na środowisko.

- Zaobserwowano również wzrost świadomości inwestorów i jednostek samorządu terytorialnego w zakresie konieczności uwzględniania wymagań sanitarno-higienicznych oraz środowiskowych w procesie inwestycyjnym. Przejawia się to m.in. rosnącym zainteresowaniem rozwiązaniami proekologicznymi, w szczególności w obszarze gospodarki wodno-ściekowej, energetycznej oraz ograniczania emisji zanieczyszczeń.
- Działania organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej przyczyniły się do zapewnienia zgodności realizowanych inwestycji z obowiązującymi przepisami oraz zasadami zrównoważonego rozwoju, a tym samym do poprawy jakości życia mieszkańców województwa. Prowadzony nadzór prewencyjny należy ocenić jako skuteczny i adekwatny do zidentyfikowanych potrzeb w zakresie ochrony zdrowia publicznego.

HIGIENA RADIACYJNA

Opracował Kierownik Oddziału Higieny Radiacyjnej
WSSE w Białymstoku:
Ewa Maliszewska

**CHRONIMY ZDROWIE
Z MYŚLĄ O PRZYSZŁOŚCI**

OCENA STANU SANITARNEGO W ZAKRESIE HIGIENY RADIACYJNEJ

Do głównych zadań Oddziału Higieny Radiacyjnej należy:

- kontrola jednostek organizacyjnych stosujących źródła promieniowania jonizującego do celów medycznych oraz jednostek organizacyjnych użytkujących źródła elektromagnetycznego promieniowania niejonizującego w ramach sprawowania pierwszoinstancyjnego nadzoru sanitarnego,
- wydawanie zezwoleń na wykonywanie działalności związanej z narażeniem polegającej na uruchamianiu lub stosowaniu aparatów rentgenowskich w medycznej pracowni rentgenowskiej i uruchamianiu takiej pracowni oraz na uruchamianiu lub stosowaniu aparatów rentgenowskich do celów rentgenodiagnostyki, radiologii zabiegowej, radioterapii powierzchniowej lub radioterapii schorzeń nienowotworowych poza medyczną pracownią rentgenowską, oraz prowadzenie postępowania administracyjnego celem wydania stosownych zezwoleń,
- wydawanie zgód na prowadzenie działalności związanej z narażeniem w celach medycznych, polegającej na udzielaniu świadczeń zdrowotnych z zakresu rentgenodiagnostyki, radiologii zabiegowej lub diagnostyki związanej z podawaniem pacjentom produktów radiofarmaceutycznych oraz prowadzenie postępowania administracyjnego celem wydania stosownych zgód,
- wydawanie opinii dotyczących zgody na prowadzenie działalności związanej z narażeniem w celach medycznych, polegającej na udzielaniu świadczeń zdrowotnych z zakresu radioterapii i leczenia za pomocą produktów radiofarmaceutycznych,
- opiniowanie i zatwierdzanie projektów pracowni wraz z projektem i opisem osłon stałych oraz wentylacji pod względem wymagań higienicznych i zdrowotnych przed uruchomieniem aparatu rentgenowskiego,
- prowadzenie działań informacyjno-edukacyjnych w zakresie narażenia na radon w pomieszczeniach oraz związanych z narażeniem na radon zagrożeń dla zdrowia, na temat znaczenia przeprowadzania pomiarów radonu oraz na temat dostępnych środków technicznych służących ograniczeniu występujących stężeń radonu,
- aktualizacja danych w Krajowej Bazie Urządzeń Radiologicznych,
- realizacja zadań z zakresu ochrony zdrowia i środowiska przed promieniowaniem elektromagnetycznym pochodzącym od urządzeń energetycznych, radiokomunikacyjnych, w tym stacji bazowych telefonii komórkowej.

W 2025 roku w województwie podlaskim sprawowano nadzór w zakresie higieny radiacyjnej nad 452 zakładami, w których użytkowano 944 medyczne aparaty rtg i 504 urządzenia wytwarzające pole elektromagnetyczne. W 395 zakładach stosowano wyłącznie aparaturę rentgenowską, zaś w 23 zakładach wyłącznie źródła pola elektromagnetycznego. Natomiast w 34 jednostkach stosowano zarówno źródła promieniowania jonizującego jak i źródła pola elektromagnetycznego, w tym w 5 zakładach w celach medycznych dodatkowo stosowane są źródła izotopowe.

Ochrona przed promieniowaniem jonizującym

W 2025 r. pod nadzorem znajdowały się następujące aparaty rtg:

- tylko do prześwietleń stosowane w radiologii zabiegowej naczyniowej – 18,
- tylko do prześwietleń stosowane w radiologii zabiegowej pozostałej – 64,
- tylko do prześwietleń stosowane w diagnostyce bez radiologii zabiegowej – 1,
- do zdjęć – 115,
- do zdjęć i prześwietleń – 15,
- mammografy – 10,
- tomografy komputerowe – 42,
- densytometry – 19,
- stomatologiczne wewnątrzustne – 516,
- stomatologiczne panoramiczne – 144.

W ramach bieżącego nadzoru sanitarnego sprawowanego w zakresie ochrony przed promieniowaniem jonizującym przeprowadzono łącznie 160 kontroli (w tym przeprowadzono 1 kontrolę sprawdzającą oraz 1 kontrolę interwencyjną w związku z pismem dotyczącym wykonywania zdjęć pantomograficznych przez osoby nieuprawnione (m. in. asystentów oraz pracowników rejestracji placówki). W związku z powyższym skontrolowano 49 pracowni rentgenowskich oraz 138 jednostek organizacyjnych stosujących aparaty rentgenowskie poza pracownią. Łącznie kontroli poddano 357 następujących aparatów rtg:

- tylko do prześwietleń stosowane w radiologii zabiegowej naczyniowej – 3,
- tylko do prześwietleń stosowane w radiologii zabiegowej pozostałej – 16,
- do zdjęć – 30,
- do zdjęć i prześwietleń – 4,
- mammografy – 6,
- tomografy komputerowe – 12,
- densytometry – 6,
- stomatologiczne wewnątrzustne – 213,
- stomatologiczne panoramiczne – 67.

W ramach realizowanych kontroli oceniano: stan urządzeń radiologicznych i urządzeń pomocniczych między innymi w oparciu o wykonane przez jednostki organizacyjne testy podstawowe i specjalistyczne, sprawdzano pomieszczenia pracowni rentgenowskich, w których użytkowane są aparaty rtg pod kątem spełnienia wymagań określonych w przepisach prawnych, kwalifikacje osób wykonujących i nadzorujących badania rtg oraz czy kierownicy jednostek ochrony zdrowia właściwie realizują swoje zadania określone w ustawie Prawo atomowe. Sprawdzano zgodność dokumentacji, która musi być w pracowni rentgenowskiej, z wymaganiami aktualnych przepisów prawnych. W przypadku 18 zakładów stwierdzono nieprawidłowości. W wyniku tych kontroli zostało wszczęte postępowanie administracyjne w sprawie naruszenia przepisów określających wymagania higieniczne i zdrowotne w zakresie nadzoru nad źródłami wytwarzającymi promieniowanie jonizujące. Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły przede wszystkim (tabela poniżej):

Tabela 17. Naruszenia stwierdzone podczas kontroli pracowni rtg w 2025 roku.

Lp.	Temat	Liczba stwierdzonych nieprawidłowości
1.	Brak testów specjalistycznych	4
2.	Brak testów podstawowych	4
3.	Brak protokołu przeglądu wentylacji	2
4.	Brak zaświadczeń lekarskich	5
5.	Brak ewidencji orzeczeń lekarskich	2
6.	Brak ewidencji dawek	6
7.	Brak protokołów pomiarów dozymetrycznych	1
8.	Brak kontroli narażenia pracowników	3
9.	Brak zgody na świadczenie usług medycznych	4
10.	Brak zezwolenia na uruchomienie i stosowanie aparatu rtg	3
11.	Brak nadzoru inspektora ochrony radiologicznej	2
12.	Brak dokumentacji technicznej aparatu rtg	1
13.	Brak programu szkoleń z zakresu ochrony radiologicznej i jego realizacji	1
14.	Brak projektu ochrony radiologicznej	3
15.	Brak szkolenia z zakresu ochrony radiologicznej pacjenta	2
16.	Brak aktualnej instrukcji ochrony radiologicznej	1
17.	Brak zgodności stanu faktycznego z projektem ochrony radiologicznej	1
18.	Brak protokołów pokontrolnych	1
19.	Brak rejestru fizycznych parametrów ekspozycji w sposób umożliwiający odtworzenie warunków badania	1
20.	Brak ewidencji osób zatrudnionych z zaliczeniem do kategorii B narażenia na promieniowanie jonizujące	1
21.	Brak oznakowania drzwi do pracowni	1

Większość podmiotów w ciągu 7 dni złożyło wyjaśnienia do protokołu kontroli i przedstawiła brakujące podczas kontroli dokumenty. W pozostałych przypadkach w związku ze stwierdzonymi naruszeniami jednostkom organizacyjnym zostały wydane decyzje nakazujące ich usunięcie. Ponadto w 2025 roku wydano 4 decyzje nakładające kary pieniężne na przedsiębiorców w związku z naruszeniem bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej na łączną kwotę 5 380,00 zł.

Zgodnie z art. 4 ust. 1 pkt 10 i pkt 11 ustawy Prawo atomowe wykonywanie działalności związanej z narażeniem polegającej na uruchamianiu lub stosowaniu urządzeń wytwarzających promieniowanie jonizujące, jak również na uruchamianiu pracowni, w których mają być stosowane źródła promieniowania jonizującego, w szczególności pracowni rentgenowskich lub medycznych pracowni rentgenowskich wymaga zezwolenia państwowego wojewódzkiego inspektora sanitarnego. Każdorazowo wydanie zezwolenia następuje po złożeniu stosownego wniosku wraz z kompletem wymaganych przepisami dokumentów oraz po stwierdzeniu, że spełnione zostały wymagane prawem warunki wykonywania działalności związanej z narażeniem wymagającej zezwolenia. W związku z powyższym wydanie zezwolenia poprzedzone było kontrolą celem stwierdzenia, czy zostały spełnione warunki bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej. Przeprowadzono łącznie 77 kontroli, które potwierdziły spełnienie powyższych warunków, co umożliwiło Podlaskiemu Państwowemu Wojewódzkiemu Inspektorowi Sanitarnemu w Białymstoku wydanie 73 decyzji zezwalających na uruchomienie pracowni rentgenowskich oraz 76 decyzji zezwalających na uruchomienie i stosowanie w celach medycznych 93 aparatów rentgenowskich. W tabeli poniżej przedstawiono liczbę aparatów, na które wydano zezwolenia w 2025 roku z podziałem na rodzaj aparatów rtg.

Tabela 18. Liczba wydanych zezwoleń i rodzaj aparatów rtg według ewidencji na koniec 2025 roku.

Rodzaj aparatu	Liczba aparatów
Aparat stomatologiczny do zdjęć wewnątrzustnych zębów	44
Aparat stomatologiczny do zdjęć pantomograficznych	23
Aparat zdjęciowy	9
Aparat mammograficzny	3
Aparat densytometryczny	1
Aparaty stosowane w radiologii zabiegowej pozostałej	8
Aparaty stosowane w radiologii zabiegowej naczyniowej	1
Tomograf komputerowy	4

Poniższy wykres przedstawia strukturę wiekową aparatury rtg będącej pod nadzorem Podlaskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Białymstoku w roku 2025.

Wykres 20. Struktura wiekowa aparatów rentgenowskich używanych na terenie województwa podlaskiego.

Rokroczna wymiana aparatury rtg związana z demontażem przestarzałej aparatury rtg i zakupem coraz nowocześniejszego sprzętu radiologicznego przyczynia się stale do podnoszenia jakości i skuteczności diagnostyki pacjentów korzystających ze świadczeń zdrowotnych na terenie województwa podlaskiego. Zgodnie z art. 33q ust. 1 ustawy Prawo atomowe prowadzenie działalności związanej z narażeniem w celach medycznych, polegającej na udzielaniu świadczeń zdrowotnych z zakresu rentgenodiagnostyki, radiologii zabiegowej lub diagnostyki związanej z podawaniem pacjentom produktów radiofarmaceutycznych, wymaga zgody państwowego wojewódzkiego inspektora sanitarnego. W 2025 roku zostały wydane 54 zgody, w tym 41 zgód na prowadzenie działalności związanej z narażeniem w celach medycznych, polegającej na udzielaniu świadczeń zdrowotnych z zakresu rentgenodiagnostyki, a 13 z zakresu radiologii zabiegowej.

Wykres 21. Liczba wydanych zgód wydanych w latach 2021-2025.

Zgodnie z § 22 ust. 1 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 21 sierpnia 2006 r. w sprawie szczegółowych warunków bezpiecznej pracy z urządzeniami radiologicznymi w pracowni rentgenowskiej muszą znajdować się w oryginale lub uwierzytelnionych odpisach określone dokumenty. Jednym z nich jest projekt pracowni lub gabinetu (rzuty pomieszczeń) wraz z projektem i opisem osłon stałych oraz wentylacji, zatwierdzonym przed uruchomieniem aparatu rentgenowskiego przez właściwego państwowego wojewódzkiego inspektora sanitarnego przy uzgadnianiu dokumentacji projektowej. Realizując powyższy przepis prawny Podlaski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Białymstoku wydał 68 decyzji zatwierdzających w/w dokumentację projektową wraz z opisem osłon stałych oraz wentylacji pod względem wymagań higienicznych i zdrowotnych.

Badanie skażeń promieniotwórczych żywności i wody pitnej

Sekcja Badań i Pomiarów w Zakresie Higieny Radiacyjnej ze stanowiskami pracy do spraw pomiarów radiacyjnych w Łomży, zgodnie z zatwierdzonymi przez Prezesa Państwowej Agencji Atomistyki harmonogramami, w roku 2025 wykonywała pomiary skażeń promieniotwórczych żywności, wody i pasz na terenie województwa podlaskiego. Wyniki oznaczeń Cs-137 z uwzględnieniem podziału na poszczególne produkty żywnościowe wykonane w ramach placówek pomiaru skażeń promieniotwórczych przedstawia tabela poniżej.

Tabela 19. Wyniki oznaczeń Cs-137 z uwzględnieniem podziału na poszczególne produkty żywnościowe wykonane w ramach placówek pomiaru skażeń promieniotwórczych.

Lp.	Rodzaj próbki (produkt)	Liczba wykonanych oznaczeń Cs-137	Liczba oznaczeń w których przekroczona była norma*	Wyniki oznaczeń [Bq/kg lub (Bq/l)]
1.	Mleko – Płynne	8	-	0,25 – 0,77
2.	Mięso – Wołowina i wieprzowina	8	-	0,46 – 1,47
3.	Ryby – Słodkowodne	4	-	0,82 – 1,44
4.	Drób – Kurczak	4	-	0,53 – 0,87
5.	Jaja	4	-	0,28 – 0,64
6.	Zboża – Pszenica i żyto	2	-	0,90 – 1,00
7.	Ziemniaki	2	-	0,91 – 1,87
8.	Warzywa – marchew, buraki	2	-	0,83 – 1,87
9.	Owoce – Jabłka	2	-	0,53 – 0,71
10.	Woda wodociągowa	8	-	0,001 – 0,041
11.	Woda powierzchniowa lub jezioro	2	-	0,001 – 0,005
12.	Środki żywienia zwierząt – Pasze zielone	2	-	1,56 – 2,65

*370 Bq/kg – dla mleka i jego przetworów; 600 Bq/kg – dla innych produktów.

Skażenia promieniotwórcze żywności od wielu lat są na bardzo niskim poziomie. Wyniki badań wskazują, że zawartość radioaktywnego cezu w próbkach jest wielokrotnie niższa od obowiązujących norm dopuszczalnych.

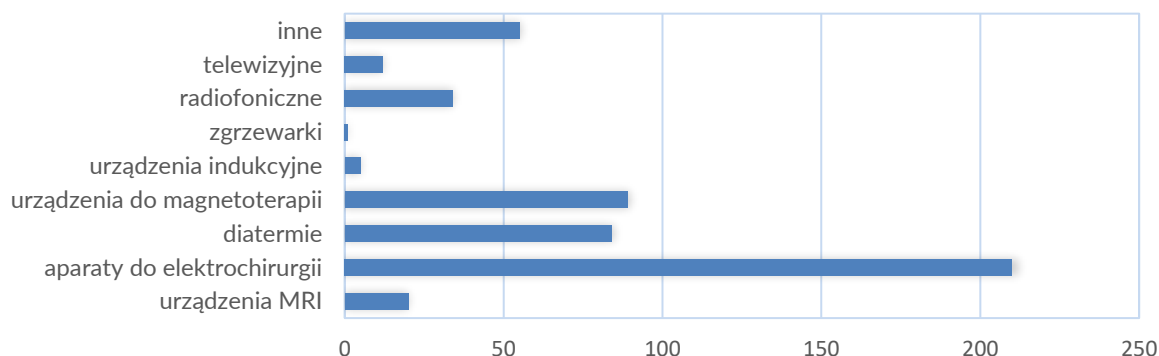
Zdarzenia radiacyjne

Dział Laboratoryjny WSSE monitoruje przestrzenną moc dawki promieniowania gamma w powietrzu (Białystok i Łomża). Pomiary w 2025 roku oscylowały na poziomie tła naturalnego tj. około 0,2 μ Sv/h. Ponadto w 2025 roku przeszkoleni pracownicy Działu Laboratoryjnego WSSE brali udział w 9 zdarzeniach radiacyjnych obejmujących teren województwa podlaskiego. Wszystkie zdarzenia dotyczyły odpadów komunalnych. Identyfikacja wykonana przy wszystkich zdarzeniach radiacyjnych wykazała obecność izotopu Jod-131 wykorzystywanego w medycynie. Podjęte działania były koordynowane przez Wojewódzkie Centrum Zarządzania Kryzysowego oraz Państwową Agencję Atomistyki.

Ochrona przed promieniowaniem niejonizującym

W roku 2025 sprawowano nadzór nad 64 zakładami stosującymi urządzenia wytwarzające pole elektromagnetyczne w tym: nad 58 zakładami z dziedziny ochrony zdrowia, 2 zakładami z dziedziny przemysłu oraz 2 zakładami z zakresu radiokomunikacji i łączności. Ogólna liczba i rodzaj urządzeń wytwarzających pole elektromagnetyczne o częstotliwości w zakresie 0 Hz-300 GHz według ewidencji na koniec 2025 r. przedstawia poniższy wykres.

Liczba i rodzaj urządzeń wytwarzających pole elektromagnetyczne o częstotliwości w zakresie 0 Hz-300 GHz

Wykres 22. Liczba i rodzaj urządzeń wytwarzających pole elektromagnetyczne o częstotliwości w zakresie 0 Hz-300 GHz.

Skontrolowano 19 zakładów wykorzystujących urządzenia wytwarzające pole elektromagnetyczne w celach medycznych. Rodzaj i liczbę urządzeń wytwarzających pole elektromagnetyczne skontrolowanych w 2025 roku przedstawia tabela poniżej.

Tabela 20. Rodzaj i liczba urządzeń wytwarzających pole elektromagnetyczne skontrolowanych w 2025 roku.

Rodzaj urządzenia	Liczba urządzeń poddanych kontroli
Urządzenia MRI	6
Aparaty do elektrochirurgii	32
Diatermie	11
Inne (terapia)	23

Sekcja Badań i Pomiarów w Zakresie Higieny Radiacyjnej ze stanowiskami pracy do spraw pomiarów radiacyjnych w Łomży wykonała pomiary rozkładu pola elektromagnetycznego w środowisku pracy w 8 zakładach. Pomiary zostały wykonane przy 42 źródłach pól elektromagnetycznych: 3 urządzeniach MRI, 14 aparatach do elektrochirurgii, 25 diatermiach. W żadnym przypadku nie otrzymano negatywnych wyników badań.

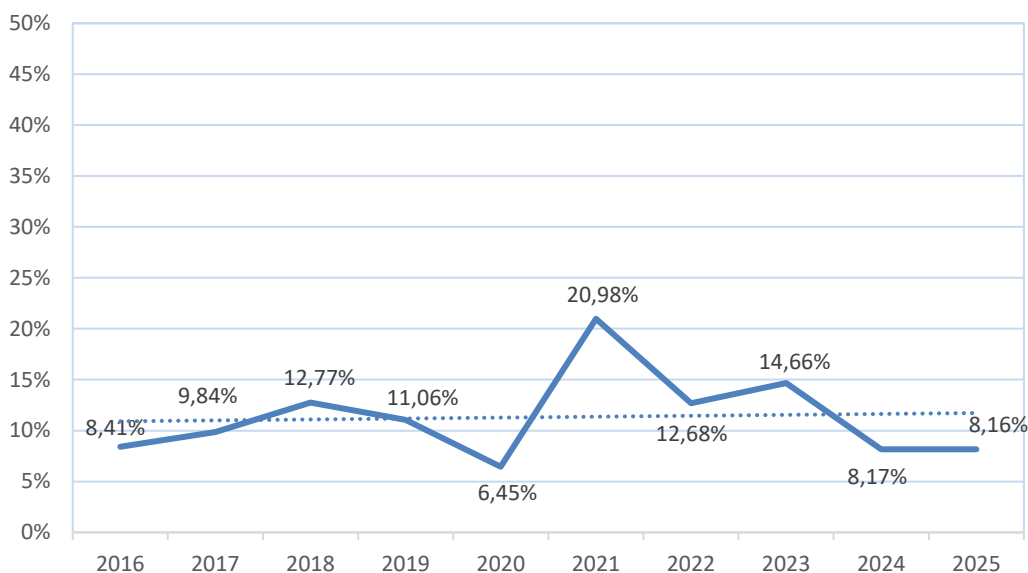
Podczas kontroli przeprowadzonych w 2025 roku w ramach sprawowania bieżącego nadzoru sanitarnego sprawdzano terminowość przeprowadzania pomiarów rozkładu pola elektromagnetycznego wokół urządzeń, ważność badań lekarskich i szkoleń bhp pracowników narażonych na pole elektromagnetyczne, prawidłowość prowadzenia „Karty badań i pomiarów czynników szkodliwych” oraz „Rejestru czynników szkodliwych”. W trzech zakładach stosujących urządzenia wytwarzające promieniowanie niejonizujące stwierdzono nieprawidłowości. Dotyczyły one braku aktualnego pomiaru rozkładu pola elektromagnetycznego przy urządzeniach oraz dodatkowo w jednym z tych zakładów nie przedstawiono rejestru czynników szkodliwych dla zdrowia występujących na stanowisku pracy oraz karty badań i pomiarów czynników szkodliwych. W związku z powyższym wszczęto postępowanie administracyjne w sprawie naruszenia przepisów określających wymagania higieniczne i zdrowotne w zakresie nadzoru nad źródłami wytwarzającymi pole elektromagnetyczne. Wydano decyzje nakazujące usunięcie w określonym terminie stwierdzonych naruszeń, w następstwie których kierownicy jednostek organizacyjnych przedstawili wszystkie brakujące podczas kontroli dokumenty przed upływem uzgodnionego terminu.

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska nakłada na Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego obowiązek weryfikacji sprawozdań z pomiarów poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz przyjmowania zgłoszeń instalacji wytwarzających pola elektromagnetyczne, składanych przez prowadzącego daną instalację. W 2025 roku prowadzono 226 spraw związanych z instalacjami emitującymi pole elektromagnetyczne do środowiska. Przyjęto 30 zgłoszeń o uruchomieniu nowych stacji bazowych

i przeanalizowano 30 sprawozdań z wykonanych pomiarów dla tych obiektów. W ramach nadzoru bieżącego przyjęto 171 ponownych zgłoszeń o zmianie danych w zakresie wielkości i rodzaju emisji pola

elektromagnetycznego przez urządzenia stacji bazowych, 306 sprawozdań pomiarowych, a także 29 zgłoszeń informujących o zakończeniu pracy instalacji. Ponadto wśród przekazanych w 2025 r. sprawozdań pomiarowych nie było takich obiektów, przy których mierzone natężenie pól elektromagnetycznych w środowisku byłyby wyższe od dopuszczalnych.

Na przestrzeni ostatnich 10 lat w województwie podlaskim nie odnotowano pogorszenia warunków ochrony radiologicznej. Wyraza to procentowy udział kontroli podczas których stwierdzono naruszenia przepisów ochrony radiologicznej w stosunku do ogólnej liczby przeprowadzonych kontroli.

Wykres 23. Odsetek kontroli podczas których stwierdzono naruszenia na przestrzeni lat 2016-2025.

Podsumowanie

- Działania realizowane przez Oddział Higieny Radiacyjnej przeprowadzane w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego miały na celu ocenę warunków pracy osób pracujących w narażeniu na promieniowanie jonizujące oraz na promieniowanie niejonizujące, jak również nadzór nad ochroną radiologiczną pacjenta.
- Przeprowadzane systematyczne kontrole wpływają na poprawę bezpieczeństwa jądowego i ochrony radiologicznej pracowników, pacjentów i osób z ogółu ludności. Oddział Higieny Radiacyjnej dokłada starań by stale podnosić świadomość użytkowników sprzętu radiologicznego oraz urządzeń wytwarzających pole elektromagnetyczne z terenu województwa podlaskiego, a także osób korzystających z tych urządzeń w zakresie bezpieczeństwa radiologicznego.

PROMOCJA ZDROWIA I KOMUNIKACJA SPOŁECZNA

Opracował Kierownik Oddziału Promocji Zdrowia i Komunikacji
Społecznej WSSE w Białymstoku:
Urszula Glińska

**CHRONIMY ZDROWIE
Z MYŚLĄ O PRZYSZŁOŚCI**

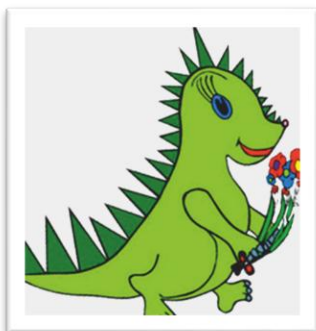

REALIZACJA INTERWENCJI W ZAKRESIE PROMOCJI ZDROWIA ORAZ KOMUNIKOWANIE SPOŁECZNE

Działania Państwowej Inspekcji Sanitarnej w zakresie promocji zdrowia polegają na inicjowaniu, organizowaniu, prowadzeniu, koordynowaniu i nadzorowaniu działalności oświatowo-zdrowotnej, w celu kształtowania pozytywnych postaw i zachowań prozdrowotnych społeczeństwa. Zadania te wynikają z ustawy o Państwowej Inspekcji Sanitarnej, założeń Narodowego Programu Zdrowia, wytycznych Światowej Organizacji Zdrowia, jak również ogólnej sytuacji epidemiologicznej oraz potrzeb zdrowotnych mieszkańców województwa podlaskiego. W 2025 roku inicjatywy realizowane przez pion promocji zdrowia PIS województwa podlaskiego, dotyczyły poniższych zakresów tematycznych.

Profilaktyka palenia tytoniu i wyrobów nikotynowych

Działania profilaktyczne popularyzujące wiedzę o szkodliwości dymu tytoniowego i wyrobów nikotynowych, jednostki Państwowej Inspekcji Sanitarnej z terenu województwa podlaskiego realizowały w ramach: „Podlaskiego programu zwalczania następstw zdrowotnych używania wyrobów tytoniowych i wyrobów powiązanych”, programu edukacyjnego „Bieg po zdrowie” oraz kampanii ogólnopolskich. Inicjatywy te trafiły do dzieci w wieku przedszkolnym i szkolnym, młodzieży, rodziców, pacjentów i ich rodzin, pracowników oraz interesantów instytucji publicznych, uczestników zorganizowanych form wypoczynku zimowego i letniego, a także osób uczestniczących w lokalnych wydarzeniach (tj. festyny, kiermasze), a także pasażerów komunikacji publicznej czy internautów.

Program przedszkolnej edukacji antytytoniowej „Czyste powietrze wokół nas” – edycja XVII

W roku szkolnym 2024/2025 dzieci w przedszkolach i oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych województwa podlaskiego poznawały skutki biernego wdychania dymu tytoniowego oraz – związane z tym zagadnieniem – właściwe postawy prozdrowotne. Przedszkolaki nie tylko poznały miejsca, w których mogą zetknąć się z dymem tytoniowym, ale nabywały też umiejętności asertywnego radzenia sobie w sytuacjach, gdy palą przy nich dorośli. Działania w ramach programu skierowane były do dzieci w wieku 3-6 lat i ich rodziców. Program swym zasięgiem objął blisko 6 000 odbiorców z 79 placówek wychowania przedszkolnego województwa podlaskiego.

Program edukacyjny „Nie pal przy mnie, proszę”

Skierowany był do uczniów klas I-III szkół podstawowych. Nie tylko zachęcał ich do niepalenia – poprzez porządkowanie i rozszerzanie wiedzy na temat zdrowia oraz zagrożeń związanych z aktywnym i biernym paleniem, ale przede wszystkim kształtował u nich postawy odpowiedzialności za własne zdrowie poprzez umiejętność asertywnego radzenia sobie w sytuacjach, gdy narażone są na biernie palenie. W roku szkolnym 2024/2025 program objął blisko 4 400 uczniów i ich rodziców z 47 placówek z województwa podlaskiego.

Interwencja programowa antytytoniowej edukacji zdrowotnej pt. „Bieg po zdrowie”

Opracowana w Głównym Inspektoracie Sanitarnym we współpracy z gronem ekspertów, w województwie podlaskim w roku szkolnym 2024/2025, interwencja realizowana była po raz 9. Wzięło w niej udział 115 szkół z regionu.

Przeprowadzana za pomocą zróżnicowanych metod dostosowanych do wieku odbiorców, stymulowała kreatywność i aktywność uczniów. Zajęcia prowadzone były w formie interaktywnych warsztatów, opartych na aktywizujących metodach nauczania, tj. gry edukacyjne, praca w grupach, projekty tematyczne, a także biegi,

gry zespołowe czy zajęcia taneczne. Uczniowie zdobywali wiedzę na temat szkodliwości palenia, a także rozwijali umiejętność asertywnego odmawiania w sytuacjach, gdy zachęceni byłiby do skorzystania z używek; uczyli się, jak wyznaczać własne granice, by chronić się przed wpływem środowisk, w których obecne są używki. W tym kontekście na uwagę zasługują inicjatywy lokalnych PSSE, które stanowiły doskonałe uzupełnienie programowych działań edukacyjnych, np. PSSE w Wysokiem Mazowieckiem zainicjowała powstanie gazetki w formie komiksu o zdrowym stylu życia, w której dzieci wyrażały swoje stanowisko wobec palenia; w powiecie sejneńskim z kolei zorganizowano powiatowy konkurs na antytytoniowe logo, które następnie znalazło się na stacyjnych gadżetach.

Program edukacyjny „Znajdź właściwe rozwiązanie”

Adresowany jest do uczniów klas V-VIII szkoły podstawowej. Celuje w ochronę przed inicjacją nikotynową i wejściem w nałóg poprzez zwiększenie świadomości zagrożeń płynących z czynnego i biernego palenia tytoniu oraz wyrobów nikotynowych, kształtowanie umiejętności dbania o zdrowie własne i swoich bliskich oraz unikania zachowań ryzykownych. W roku szkolnym 2024/2025 w programie uczestniczyło ponad 4 000 uczniów i ich rodziców z 34 szkół z województwa podlaskiego.

Światowy Dzień bez Tytoniu

To coroczne święto obchodzone 31 maja, które informuje opinię publiczną o zagrożeniach związanych z używaniem tytoniu i wyrobów nikotynowych.

W roku 2025 działaniom kampanijnym przyświecało hasło Światowej Organizacji Zdrowia brzmiące: „Zdemaskować atrakcyjność: ujawnienie taktyk przemysłu tytoniowego i nikotynowego” (ang. „*Unmasking the appeal: exposing industry tactics on tobacco and nicotine products*”). Miało ono na celu zdemaskowanie strategii marketingowych stosowanych przez przemysł tytoniowy i nikotynowy, czyniący swoje szkodliwe produkty atrakcyjnymi, szczególnie dla dzieci i młodzieży.

Wzmocnieniem działań profilaktycznych w tym zakresie była, zainicjowana przez Główny Inspektorat Sanitarny, kampania informacyjno-edukacyjna pt.: „E-papierosy to manipulacja!”, skierowana do uczniów klas VI-VIII szkół podstawowych oraz ich rodziców i nauczycieli. Na terenie województwa podlaskiego działaniami kampanijnymi objęto ponad 160 000 osób.

Światowy Dzień Rzucania Palenia

Przypadające corocznie w trzeci czwartek listopada święto jest doskonałą okazją do promowania zdrowego stylu życia oraz motywowania palaczy do zerwania z nałogiem. Prowadząc działania informacyjno-edukacyjne w tym zakresie, pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej z terenu województwa podlaskiego, zwracali szczególną uwagę na kwestię zagrożeń zdrowotnych związanych z używaniem wyrobów tytoniowych oraz nikotynowych. Wsparciem była kampania społeczna Głównego Inspektoratu Sanitarnego

pt.: „Nowe formy – stare pułapki”, skierowana do młodzieży w wieku 15-19 lat, ich rodziców i nauczycieli. Inicjatywami profilaktycznymi objęto ok. 205 000 mieszkańców województwa podlaskiego.

Nadzór nad przestrzeganiem art. 5 ustawy z dnia 9 listopada 1995 roku o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych

Tworzenie stref wolnych od dymu tytoniowego jest jednym ze sposobów ograniczania palenia tytoniu oraz ochrony ludzi przed niekorzystnym wpływem dymu tytoniowego na zdrowie. Od 15 listopada 2010 roku w Polsce zakazem palenia tytoniu objęte są pomieszczenia zakładów pracy, obiektów sportowych, jednostek oświatowych, obiektów kultury i wypoczynku, tereny podmiotów leczniczych oraz inne pomieszczenia, gdzie udziela się świadczeń zdrowotnych, lokale gastronomiczno-rozrywkowe, środki pasażerskiego transportu publicznego, obiekty służące obsłudze podróżnych, przystanki komunikacji publicznej oraz ogólnodostępne miejsca przeznaczone do zabaw dzieci. Zakaz dotyczy palenia wyrobów tytoniowych, a od 8 września 2016 roku, także innych wyrobów tytoniowych i papierosów elektronicznych. W myśl ustawy, właściciel lub zarządzający obiektem jest zobowiązany umieścić w widocznych miejscach odpowiednie oznaczenie słowne i graficzne informujące o zakazie palenia na terenie obiektu. Ocena przestrzegania zakazu palenia tytoniu i papierosów elektronicznych leży w gestii pracowników Państwowej Inspekcji Sanitarnej. W 2025 roku skontrolowali oni pod tym kątem 5 244 obiekty użyteczności publicznej na terenie województwa podlaskiego; w 1 przypadku stwierdzając nieprawidłowości.

Profilaktyka chorób zakaźnych

Choroby zakaźne to schorzenia wywoływane przez drobnoustroje, takie jak: bakterie, wirusy, grzyby czy pasożyty. Mogą przenosić się przez kontakt bezpośredni z osobą chorą lub nosicielem, drogą kropelkową (podczas kaszlu czy kichania), pokarmową, kontakt seksualny, przerwanie ciągłości skóry lub błon śluzowych, a także przez niektóre owady. Z uwagi na szybkie tempo szerzenia się chorób zakaźnych, istotnym elementem ich zwalczania jest znajomość zasad profilaktyki, której filarami są: higiena osobista (np. mycie rąk), sanitarna (np. dezynfekcja sprzętu) oraz szczepienia ochronne. Działania prowadzone przez Państwową Inspekcję Sanitarną, służące zwiększaniu wiedzy i świadomości społeczeństwa w tym zakresie, realizowane były poprzez poniższe wybrane inicjatywy.

Profilaktyka HIV/AIDS

Z uwagi na fakt, iż od wdrożenia badań w 1985 roku do 31 grudnia 2024 roku zakażenie HIV stwierdzono u 35 175 obywateli Polski oraz u osób innego obywatelstwa przebywających na terenie Polski, a także odnotowano 4 377 zachorowań na AIDS, zaś 1 518 chorych zmarło, oraz pomimo znacznego postępu w medycynie oraz dostępu do informacji, liczba nowych zakażeń HIV w Polsce wciąż wzrasta, podjęto działania zachęcające do testowania w kierunku HIV. Rozprzestrzenianie się epidemii związane jest przede wszystkim z tym, że wciąż niewiele osób odnosi ryzyko zakażenia do siebie, tymczasem wczesne jego wykrycie i w efekcie – włączenie terapii antyretrowirusowej, mogą ograniczyć liczbę nowych przypadków chorych.

W tym celu, jednostki PIS w 2025 roku realizowały zadania promujące testowanie w Punktach Konsultacyjno-Diagnostycznych, w których bezpłatnie testy w kierunku HIV, HCV i kiły wykonywane są anonimowo; dodatkowo cel ten wsparł spot edukacyjny emitowany w Telewizji Polskiej S.A Oddział w Białymstoku oraz w szynobusach POLREGIO S.A kursujących w całym województwie podlaskim. Aby dotrzeć do jak największej liczby odbiorców, plakaty promujące testowanie w Punkcie Konsultacyjno-Diagnostycznym eksponowano również na słupach ogłoszeniowych w stolicy województwa – w Białymstoku, a także w przestrzeniach Polskich Kolei Państwowych.

Mając na uwadze niepokojącą sytuację epidemiologiczną oraz wzrost nowych zakażeń HIV wśród młodych ludzi, podjęto również działania edukacyjne celowane do młodzieży.

W szkołach organizowano pogadanki, warsztaty profilaktyczne, akcje informacyjno-edukacyjne promujące bezpieczne zachowania.

W 2025 roku po raz 18. zorganizowano Wojewódzką Olimpiadę Wiedzy o HIV/AIDS, której celem było poszerzenie wiedzy młodzieży na temat zapobiegania zakażeniom HIV, chorobom przenoszonym drogą płciową oraz kształtowania pozytywnych

postaw wobec ludzi żyjących z HIV i chorych na AIDS. Konkurs, skierowany do uczniów szkół ponadpodstawowych, przebiegał etapowo (etap szkolny, powiatowy, wojewódzki). W zmaganiach wojewódzkich, które odbyły się w listopadzie 2025 roku, uczestniczyło łącznie 41 uczniów z 29 szkół średnich województwa podlaskiego.

Informacja o drogach zakażenia HIV oraz sposobach ich zapobiegania była też tematem licznych lokalnych działań prozdrowotnych (np. festynów), kiedy prowadzono poradnictwo, dystrybucję materiałów oświatowo-zdrowotnych oraz organizowano konkursy wiedzy o HIV/AIDS. Działaniami informacyjno-edukacyjnymi w tym zakresie, również z wykorzystaniem social mediów, objęto ponad 230 000 osób.

Profilaktyka wirusowego zapalenia wątroby

W 2025 roku realizowana była po raz 6. w ramach programu edukacyjnego pn.: „Podstępne WZW”, we współpracy z Fundacją „Gwiazda Nadziei” z Katowic. Program celuje w upowszechnianie wiedzy na temat wirusowego zapalenia wątroby typu A, B i C wśród młodzieży szkół podstawowych i ponadpodstawowych oraz wzmocnienie świadomości młodego pokolenia na temat zagrożeń i zasad profilaktyki

w tym zakresie. Pobudza do refleksji nad odpowiedzialnością wobec własnych zachowań zdrowotnych, kształtuje też postawy tolerancji i zrozumienia w stosunku do osób zakażonych. W roku szkolnym 2024/2025 w programie wzięło udział ponad 10 500 uczennic i uczniów ze 125 szkół podstawowych i ponadpodstawowych województwa podlaskiego. Pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej, za pomocą informacji w mediach społecznościowych oraz dzięki edukacji prowadzonej podczas akcji profilaktycznych i wydarzeń prozdrowotnych, dotarli z celami programu łącznie do ponad 7 000 mieszkańców województwa podlaskiego.

Profilaktyka chorób przenoszonych przez kleszcze

Województwo podlaskie, ze względu na duże zalesienie, a także wilgotność jest jednym z obszarów o najwyższym w Polsce zagrożeniu chorobami odkleszczowymi, w tym kleszczowym zapaleniem mózgu (KZM), boreliozą czy tularemią. Biorąc powyższe pod uwagę, Państwowa Inspekcja Sanitarna prowadzi działania informacyjno-edukacyjne dotyczące profilaktyki chorób odkleszczowych oraz związane z promocją szczepień przeciw KZM, skierowane do dzieci, młodzieży i osób dorosłych. W 2025 roku działaniami tymi objęto blisko 11 000 osób podczas spotkań bezpośrednich. Informacje dotyczące tego tematu znalazły swoje miejsce również w przestrzeni mediów cyfrowych.

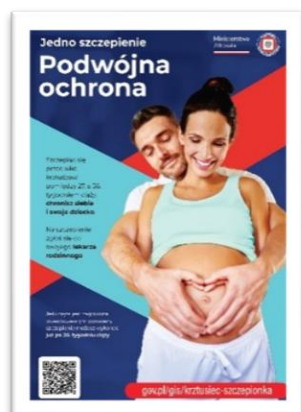
Promocja szczepień ochronnych

Dobra sytuacja epidemiologiczna jest wynikiem działań profilaktycznych. Najbezpieczniejszym i najskuteczniejszym sposobem zapobiegania szerzeniu się chorób zakaźnych są szczepienia, dzięki którym można uzyskać długotrwałą ochronę przed zakażeniem, a w przypadku szczepień masowych – doprowadzić do eliminacji zachorowań.

W 2025 roku, Państwowa Inspekcja Sanitarna jako instytucja

nadzorująca wykonawstwo szczepień, realizowała również działania informacyjno-edukacyjne w tym zakresie. W ramach kampanii „Jesień bez infekcji” promowała szczepienia przeciwko grypie, Covid-19, RSV, krztuścowi oraz zakażeniom pneumokokowym. Podejmowała także inicjatywy zachęcające kobiety w ciąży do poddania się szczepieniom ochronnych przeciwko krztuścowi, które chronią także dziecko w pierwszych miesiącach życia po narodzeniu. Działaniami promującymi szczepienia objęto ok. 160 000 osób.

Promocja szczepień przeciw zakażeniom wirusem HPV

Powszechne szczepienia przeciw zakażeniom wirusem brodawczaka ludzkiego (HPV) rozpoczęły się w Polsce 1 czerwca 2023 roku. Od 1 września 2024 roku są one przeprowadzane u dzieci po ukończeniu przez nie 9. roku życia, do ukończenia 14. roku życia. Powszechny program szczepień przeciw zakażeniom wirusem HPV realizuje założenia i cele Narodowej Strategii Onkologicznej na lata 2020-2030 w Polsce. Uzupelnia także bezpłatny Program Szczepień Ochronnych dzieci i młodzieży o nowy zakres ochrony przed chorobami wywołanymi zakażeniem wirusem HPV.

Państwowa Inspekcja Sanitarna województwa podlaskiego aktywnie włączyła się w upowszechnianie wśród

mieszkańców informacji w zakresie szczepień przeciw HPV poprzez organizację akcji profilaktycznych, punktów informacyjno-edukacyjnych, zajęć edukacyjnych z uczniami, spotkań informacyjnych z rodzicami, emisję spotów, prowadzenie poradnictwa, a także edukując odbiorców przestrzeni cyfrowej. Działaniami z tego zakresu objęta łącznie ponad 97 000 mieszkańców województwa podlaskiego.

Profilaktyka uzależnień

Przeciwdziałanie uzależnieniu od alkoholu, tytoniu oraz innych substancji psychoaktywnych jest jednym z obszarów działania Państwowej Inspekcji Sanitarnej. Jednostki PIS województwa podlaskiego, działania promujące życie wolne od uzależnień, realizowały za pomocą wdrażanych programów edukacyjnych i akcji profilaktycznych. Przy punktach informacyjno-edukacyjnych pracownicy wykonywali badania poziomu tlenu węgla w wydychanym powietrzu u osób palących papierosy, edukowali w zakresie postaw antytytoniowych, prowadzili pokazy upośledzenia zmysłów wzroku i równowagi po spożyciu alkoholu za pomocą algogogli, w ten sposób uświadamiając mieszkańcom regionu negatywny wpływ alkoholu na ich organizm. W 2025 roku działaniami w zakresie profilaktyki uzależnień objętych zostało ponad 41 000 mieszkańców województwa podlaskiego.

Program edukacyjny „ARS, czyli jak dbać o miłość?”

Podjmujący profilaktykę używania substancji psychoaktywnych (tj. alkohol, tytoń, narkotyki czy nowe narkotyki) w kontekście norm i wyznawanych przez młodzież wartości program, w roku szkolnym 2024/2025 trafił do ponad 1800 uczniów ze szkół średnich województwa podlaskiego oraz około 1800 mieszkańców województwa podlaskiego.

Konferencja „Ciało i umysł – uwięzieni w klatce”

W dniu 11 marca 2025 roku, na mocy porozumienia Podlaskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Białymstoku z Dyrektorem Centrum Edukacji Nauczycieli w Białymstoku, zorganizowano konferencję w zakresie promocji zdrowia psychofizycznego dzieci i młodzieży pt. „Ciało i umysł – uwięzieni w klatce”. Spotkanie, w którym uczestniczyło blisko 200 osób (nauczyciele, pedagodzy, psychologowie, pracownicy ośrodków

opiekuńczo-wychowawczych oraz przedstawiciele innych grup zawodowych pracujący z młodzieżą), było okazją do przedstawienia najnowszych danych dotyczących uzależnień behawioralnych wśród młodych ludzi oraz rosnącej skali zaburzeń odżywiania, takich jak anoreksja czy bulimia. Wydarzenie wyposażało uczestników w praktyczne narzędzia do wczesnego rozpoznawania objawów uzależnień oraz skutecznego reagowania na nie. Przedsięwzięcie zostało objęte honorowym patronatem Marszałka Województwa Podlaskiego, Wojewody Podlaskiego oraz Podlaskiego Kuratora Oświaty.

Profilaktyka chorób nowotworowych

Nowotwory złośliwe stanowiły drugą przyczynę zgonów w Polsce, powodując w 2022 roku 23% zgonów mężczyzn i 20% zgonów kobiet. Nie istnieje jeden sprawdzony sposób na uniknięcie zachorowania na nowotwór, jednak właściwe zachowania zdrowotne mogą zmniejszyć ryzyko wystąpienia choroby. Zaś kluczem do wykrycia zmian na bardzo wczesnym etapie, dającym możliwość wyleczenia i pełnego powrotu do zdrowia, są badania profilaktyczne.

W 2025 roku, wzorem lat ubiegłych, pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego w trakcie spotkań ze społecznością lokalną uświadamiali jak dużą rolę w zapobieganiu nowotworom odgrywają badania profilaktyczne, racjonalne odżywianie, aktywność fizyczna, prawidłowa masa ciała, styl życia wolny od używek czy unikanie bezpośredniej ekspozycji na słońce. Organizowano konkursy wiedzy o zdrowiu, prowadzono pomiary poziomu tlenu węgla w wydychanym powietrzu u osób palących czy dystrybuowano materiały promujące zerwanie z nałogiem palenia papierosów. W punktach informacyjno-edukacyjnych Państwowej Inspekcji Sanitarnej udzielano instruktażu samobadania piersi z użyciem fantomu oraz zachęcano do badania mammograficznego oraz USG, które są kluczowym narzędziem w wykrywaniu zmian nowotworowych. W ramach akcji Movember, w Radio Jard wyemitowano wywiad z przedstawicielem Wojewódzkiej Stacji Sanitarно-Epidemiologicznej w Białymstoku, który mówił o profilaktyce raka jąder. Temat nowotworów jelita grubego, prostaty czy jąder poruszany był również podczas autorskiej akcji profilaktycznej „Zdrowy Andrzej” zorganizowanej wśród studentów Uniwersytetu w Białymstoku.

W celu dotarcia do szerszego grona odbiorców, publikowano również informacje na stronach internetowych i portalach społecznościowych stacji. W 2025 roku działaniami z zakresu profilaktyki nowotworowej w województwie podlaskim objęto blisko 174 000 osób.

Program profilaktyki czerniaka „Znamie! Znam je?”

W zakresie profilaktyki czerniaka działania edukacyjne odgrywają znaczącą rolę, jako że coraz częściej notuje się przypadki zachorowań na tę chorobę u młodych ludzi. Przyczyną jest zmiana stylu życia oraz moda na opaloną skórę. Tymczasem czerniak skóry, we wczesnym

stadium, jest łatwy do wyleczenia; dlatego tak ważna jest wiedza młodzieży w tym zakresie. W ramach współpracy z Fundacją „Gwiazda Nadziei” z Katowic, Państwowa Inspekcja Sanitarna województwa podlaskiego w roku szkolnym 2024/2025 po raz 6. zrealizowała program edukacyjny „Znamie! Znam je?”, upowszechniający wśród młodzieży szkół podstawowych i ponadpodstawowych wiedzę z zakresu profilaktyki czerniaka. Interwencja w województwie podlaskim swoim zasięgiem objęła ponad 12 000 uczennic i uczniów ze 147 szkół podstawowych i ponadpodstawowych. Pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej edukację w zakresie profilaktyki czerniaka prowadzili także podczas akcji profilaktycznych, wydarzeń prozdrowotnych oraz za pomocą mediów społecznościowych. Objęto nią około 16 000 mieszkańców województwa podlaskiego.

Program profilaktyki raka szyjki macicy „Wybierz Życie – Pierwszy Krok”

To program edukacyjny, realizowany przez Państwową Inspekcję Sanitarną w partnerstwie z Fundacją „Gwiazda Nadziei” z Katowic, dotyczący profilaktyki zakażeń wirusem brodawczaka ludzkiego – *Human Papillomavirus* (HPV), odpowiedzialnego m.in. za rozwój raka szyjki macicy – jednego z najczęściej występujących rodzajów nowotworów złośliwych u kobiet, raka gardła środkowego oraz innych nowotworów i schorzeń. Adresatami interwencji są uczennice i uczniowie szkół ponadpodstawowych, ich rodzice i opiekunowie, a także kadra pedagogiczna. W roku szkolnym 2024/2025, w programie uczestniczyło ok. 6 200 uczniów i rodziców z 55 szkół ponadpodstawowych województwa podlaskiego.

Promocja zdrowego stylu życia

Współczesne tempo życia, dynamicznie zmieniające się środowisko oraz rosnące obciążenia cywilizacyjne sprawiają, że troska o zdrowie staje się jednym z najważniejszych wyzwań XXI wieku. Zdrowy styl życia, obejmujący racjonalne odżywianie oraz regularną aktywność fizyczną, stanowi fundament prawidłowego funkcjonowania organizmu i jest kluczowym elementem profilaktyki wielu chorób przewlekłych. Państwowa Inspekcja Sanitarna województwa podlaskiego, mając na celu wspieranie prawidłowego rozwoju fizycznego i psychicznego dzieci i młodzieży, realizuje programy edukacyjne i kampanie społeczne propagujące zdrowy styl życia. Poniżej przedstawiamy najważniejsze z nich.

W ZGODZIE
Z NATURĄ
KONKURS

SKĄD SIĘ BIORĄ PRODUKTY EKOLOGICZNE?

„Skąd się biorą produkty ekologiczne”

To ogólnopolski program edukacyjny, opracowany przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz Główny Inspektorat Sanitarny, skierowany do dzieci w wieku 5-6 lat. Uczy rozpoznawania żywności ekologicznej, promuje zdrowe nawyki żywieniowe oraz higienę, wykorzystując bajki, filmy oraz działania praktyczne.

W roku szkolnym 2024/2025, w województwie podlaskim interwencję tę zrealizowano w 111 przedszkolach i oddziałach przedszkolnych, docierając z wiedzą do blisko 7 700 najmłodszych mieszkańców regionu.

Wzmocnieniem programu były wojewódzki konkurs pt.: „W zgodzie z naturą”, realizowany we współpracy z Uniwersyteckim Centrum Przyrodniczym im. A. Myrchy i Uniwersytetem w Białymstoku oraz Krajowym Ośrodkiem Wsparcia Rolnictwa Oddziałem Terenowym w Białymstoku. Zadaniem konkursu dotyczyło przygotowania przez

przedszkolaków pracy plastycznej w formie lapbooka. Na konkurs wpłynęło 98 prac, wykonanych przez 1 073 dzieci. Laureaci wzięli udział w bezpłatnym oprowadzaniu po wystawach stałych i czasowych Uniwersyteckiego

Centrum Przyrodniczego im. A. Myrchy w Białymstoku, takich jak m.in.: „Przyroda północno-wschodniej Polski”, „Życie na Ziemi – zarys dziejów” czy „Potwory z głębin”.

Ogólnopolski Program Edukacyjny „Trzymaj Formę!” – edycja XVIII

Celem interwencji, realizowanej we współpracy z Polską Federacją Producentów Żywności Związku Pracodawców, jest trwałe kształtowanie prozdrowotnych nawyków wśród młodzieży szkolnej i ich rodzin, poprzez promocję zasad aktywnego stylu życia i zbilansowanej diety, w oparciu o indywidualną odpowiedzialność i wolny wybór każdego człowieka. Istotnym elementem interwencji jest wskazanie zależności pomiędzy siedzącym trybem życia a gorszym stanem zdrowia oraz zachęcenie do podejmowania regularnej aktywności fizycznej, kluczowej w utrzymaniu prawidłowej masy ciała (wg Polskiego Towarzystwa Leczenia Otyłości, w Polsce nadwaga lub otyłość występują u 18,5% chłopców i 14,3% dziewcząt w wieku szkolnym).

Program, w roku szkolnym 2024/2025 dotarł do 17 600 uczniów klas V-VIII ze 131 szkół podstawowych województwa podlaskiego.

Wzmocnieniem działań programowych był Konkurs wiedzy o zdrowym stylu życia „Trzymaj Formę!”, skierowany do uczniów klas VI, VII i VIII szkół podstawowych, zainteresowanych zdobyciem i pogłębieniem wiedzy z zakresu zdrowego stylu życia, zbilansowanej diety i aktywności fizycznej. Przebiegał on na trzech etapach: szkolnym, powiatowym i ogólnopolskim. Do etapu powiatowego zakwalifikowało się 12 uczniów z 4 szkół województwa podlaskiego, natomiast do etapu ogólnopolskiego – 2 uczennice ze Szkoły Podstawowej Nr 4 im. Adama Mickiewicza w Bielsku Podlaskim. Finał konkursu odbył się 5 czerwca 2025 roku w Warszawie.

„Konkurs Zroluj zdrowie – siła wyborów”

To ogólnopolski konkurs skierowany do uczniów klas VII-VIII szkół podstawowych, zainicjowany przez Główny Inspektorat Sanitarny. W 2025 roku został objęty honorowym patronatem Marszałka Senatu, w ramach Roku Edukacji Zdrowotnej i Profilaktyki.

Ideą konkursu była promocja zdrowego stylu życia, w tym zasad zdrowego odżywiania, aktywności fizycznej, dbania o zdrowie psychiczne, profilaktyki chorób zakaźnych oraz profilaktyki uzależnień. Zadaniem było nagranie i zmontowanie rolki na media społecznościowe, promującej efekty zdrowego stylu życia. Konkurs przebiegał w dwóch etapach: wojewódzkimi i krajowym. Do etapu wojewódzkiego wpłynęło 14 prac przygotowanych przez 63 uczennice i uczniów z regionu. Biorąc pod uwagę zgodność treści pracy

z tematyką konkursu, wartość edukacyjną filmu, pomysłowość i kreatywność oraz jakość techniczną rolki, jury wyłoniło 2 prace, które zostały przesłane do etapu krajowego konkursu.

Interwencje nieprogramowe – Zimowa i Letnia Szkoła Bezpieczeństwa

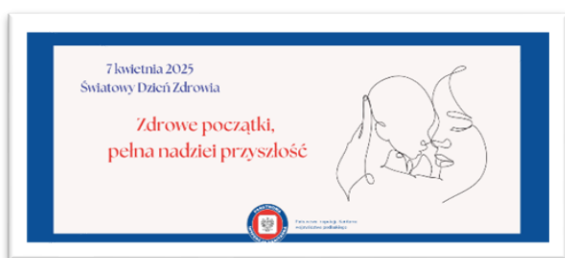
„Zimowa Szkoła Bezpieczeństwa” to cykliczna interwencja podejmowana podczas ferii zimowych przez wojewódzką i powiatowe stacje sanitarno-epidemiologiczne województwa podlaskiego. Działania edukacyjno-profilaktyczne kierowane są do dzieci i młodzieży, promując zdrowy i bezpieczny styl życia. W 2025 roku, tematyka zajęć edukacyjnych oraz pogadarek przy stoiskach profilaktycznych dotyczyła profilaktyki chorób odkleszczowych, promocji higieny osobistej i otoczenia, higieny jamy ustnej oraz bezpiecznego wypoczynku. Podnoszono również zagadnienia dotyczące bezpieczeństwa w Internecie, bezpieczeństwa żywności oraz wpływu odżywiania i aktywności fizycznej na zdrowie. Działaniami tymi objęto blisko 6 400 osób. Zasady

bezpiecznego wypoczynku zimowego promowano również poprzez strony internetowe i portale społecznościowe, docierając z informacją łącznie do 74 500 osób.

W ramach „Letniej Szkoły Bezpieczeństwa”, realizowanej podczas wakacji, działaniami informacyjno-edukacyjnymi objęto 15 300 uczennic i uczniów. Łącznie w 227 placówkach wypoczynku letniego, uczestników zachęcano do dbania o zdrowie w kontekście KZM, a także higieny osobistej oraz omawiano zagadnienia związane z szeroko rozumianym bezpieczeństwem podczas wakacji.

Światowy Dzień Zdrowia – Dzień Otwarty Państwowej Inspekcji Sanitarnej

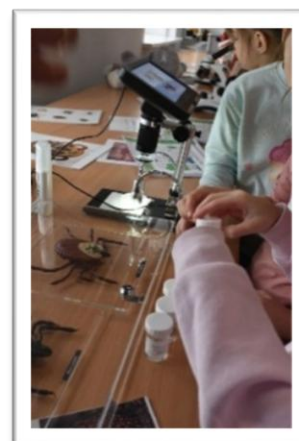

Światowy Dzień Zdrowia obchodzony jest co roku 7 kwietnia, z inicjatywy Światowej Organizacji Zdrowia (WHO). Celem jest zwrócenie uwagi na najważniejsze problemy zdrowotne na świecie. W 2025 roku, hasło przewodnie inicjatywy brzmiało: „Zdrowe początki, pełna nadziei przyszłość” i wzywało rządy oraz światową społeczność medyczną do zwiększenia wysiłków na rzecz zakończenia możliwych do uniknięcia zgonów matek

i noworodków oraz do nadania priorytetu długoterminowemu zdrowiu i dobremu samopoczuciu kobiet.

Z okazji Światowego Dnia Zdrowia 2025, pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego, własne działania informacyjno-edukacyjne skierowali do ponad 71 000 osób.

W ramach obchodów, Wojewódzka Stacja Sanitarно-Epidemiologiczna w Białymstoku, we współpracy z Powiatową Stacją Sanitarно-Epidemiologiczną w Białymstoku, zorganizowała Dzień Otwarty Państwowej Inspekcji Sanitarnej. Zaproszenie do siedziby WSSE w Białymstoku przyjęli uczniowie szkoły podstawowej, którzy poznali m.in.: biologię kleszczy (miejsca występowania, wygląd, transmisje chorób oraz sposoby zabezpieczania się przed pajęczkami), przy wykorzystaniu lampy UV – ugruntowali zasady higieny osobistej i otoczenia, poznali też pracę laboratorium – identyfikując zapachy cieczy czy badając żywność. Dowiedzieli się również jak szkodliwy dla zdrowia człowieka jest hałas i jak się go bada. Dni Otwarte Państwowej Inspekcji Sanitarnej organizowane były we wszystkich powiatowych stacjach sanitarno-epidemiologicznych województwa podlaskiego.

Promocja zdrowego stylu życia wśród podróżnych

Na mocy porozumienia między Podlaskim Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym w Białymstoku a Prezesem Zarządu Podlaskiej Komunikacji Samochodowej NOVA S.A z siedzibą w Białymstoku, uzyskano możliwość bezpłatnej promocji materiałów i informacji w zakresie profilaktyki chorób i promocji zdrowego stylu życia, poprzez ekspozycję plakatów w autobusach i emisję spotów edukacyjnych na dworcu PKS w Białymstoku. Dodatkowo, przedstawiciele WSSE w Białymstoku przeprowadzili szkolenie skierowane do pracowników PKS NOVA dotyczące zdrowego stylu życia oraz ergonomii pracy – jako podstaw zdrowego

funkcjonowania na co dzień. Podczas spotkania zaprezentowano też szczepienia zalecane dorosłym wyjeżdżającym za granicę oraz osobom starszym i kobietom w ciąży. Ciekawym i atrakcyjnym punktem była możliwość wykonania analizy składu ciała i omówienia wyników badań ze specjalistą dietetykiem.

W ramach współpracy, działania informacyjno-edukacyjne skierowano również do podróżnych korzystających z dworca PKS w Białymstoku: umożliwiono badanie ciśnienia tętniczego krwi oraz poziom tlenu węgla w wydychanym powietrzu, prowadzono naukę samobadania piersi oraz zrealizowano konkursy wiedzy o zdrowiu. Podobne inicjatywy skierowane do podróżnych, realizowane przez lokalne PSSE odbyły się w Siemiatyczach, Suwałkach oraz Łomży.

Podsumowanie

- W roku 2025 pracownicy pionu promocji zdrowia i komunikacji społecznej Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego zrealizowali łącznie 52 interwencje w zakresie profilaktyki chorób i promocji zdrowia (w tym: 16 programów oraz 36 interwencji nieprogramowych), którymi objęto 2 826 886 osób. Działania te przybierały różnorodne formy tj.: szkolenia, zajęcia edukacyjne dla dzieci, młodzieży i osób dorosłych, konkursy, punkty informacyjno-edukacyjne, dystrybuowano materiały edukacyjno-zdrowotnych do placówek nauczania i wychowania oraz podmiotów leczniczych.
- W rezultacie, w porównaniu do roku 2024 nastąpił wzrost:
 - liczby podejmowanych działań – o 30%,
 - ogólnej liczby odbiorców działań – o 38%,
 - liczby osób uczestniczących w bezpośrednich działaniach informacyjno-edukacyjnych – o 42%,
 - liczby odbiorców działań medialnych prowadzonych za pośrednictwem stron internetowych, mediów społecznościowych i mediów lokalnych – o 37,2%.
- W 2025 roku po raz pierwszy przez WSSE w Białymstoku został zainicjowany autorski cykl audycji radiowych emitowanych regularnie raz w tygodniu w białostockim Radiu Jard. W każdym odcinku z serii „Zdrowie na fali” eksperci Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego dzielą się rzetelną wiedzą i praktycznymi wskazówkami jak dbać o zdrowie własne i swoich bliskich. Wyjaśniają w jaki sposób nadzorują warunki higieniczne w szkołach, miejscach publicznych i zakładach pracy czy też kulisy działań związanych z kontrolą bezpieczeństwa żywności i wody. Dzięki tej audycji, każdorazowo średnio 17 000 słuchaczy otrzymuje wiarygodne i aktualne treści z zakresu promocji zdrowia, jak również działań Państwowej Inspekcji Sanitarnej.
- Równolegle, pracownicy wojewódzkiej i powiatowych stacji sanitarno-epidemiologicznych w 2025 roku podnosili swoje kompetencje zawodowe, uczestnicząc w szerokim wachlarzu szkoleń i webinarów organizowanych m.in. przez: Główny Inspektorat Sanitarny, UNICEF, NASK, Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego PZH – Państwowy Instytut Badawczy, Ogólnopolski Program Zwalczania Chorób Infekcyjnych Stowarzyszenie Faros, Centrum Edukacji Nauczycieli w Białymstoku, Uniwersytet Medyczny w Białymstoku czy Podlaski Oddział Wojewódzki NFZ w Białymstoku.
- Dodatkowo, współpracowano też z placówkami nauczania i wychowania, lokalnymi instytucjami działającymi w obszarze zdrowia publicznego oraz innymi podmiotami inicjującymi przedsięwzięcia prozdrowotne.
- Rekomendacją na przyszłość w analizowanym zakresie jest jeszcze szersze dotarcie z zadaniami profilaktyki i promocji zdrowia do odbiorców wywodzących się z szerokich środowisk społecznych, a także nawiązywanie partnerstw w zakresie promocji świadomych postaw prozdrowotnych (w tym promocji szczepień czy przeciwdziałania dezinformacji medycznej).

DZIAŁALNOŚĆ LABORATORYJNA oraz MEDYCZNE LABORATORIA DIAGNOSTYCZNE

Opracował Kierownik Działu Laboratoryjnego
WSSE w Białymstoku:
Agnieszka Bajguz

Opracował Kierownik Sekcji Badań Epidemiologiczno-Klinicznych
WSSE w Białymstoku:
Marta Krahel

**CHRONIMY ZDROWIE
Z MYŚLĄ O PRZYSZŁOŚCI**

DZIAŁALNOŚĆ LABORATORYJNA

W strukturach Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego, w ramach pionu laboratoryjnego wykonującego badania wody, żywności, środowiska pracy oraz z zakresu higieny radiacyjnej, znajdują się trzy laboratoria, tj.:

- Wojewódzkiej Stacji Sanitarно-Epidemiologicznej w Białymstoku,
- Powiatowej Stacji Sanitarно-Epidemiologicznej w Łomży,
- Powiatowej Stacji Sanitarно-Epidemiologicznej w Suwałkach.

Poszczególne laboratoria wspierają działania podejmowane w celu zapewnienia bezpieczeństwa sanitarno-epidemiologicznego ludności województwa podlaskiego. Wszystkie laboratoria włączone są do zintegrowanych systemów badania wody, żywności, środowiska pracy i środowiska komunalnego.

Tabela 21. Rodzaje badań laboratoryjnych wykonywanych przez laboratoria PIS województwa podlaskiego.

Lp.	Laboratorium	Rodzaje badań laboratoryjnych								
		Mikrobiologiczne żywności	Fizykochemiczne żywności	Materiały i wyroby przeznaczone do kontaktu z żywnością	Mikrobiologiczne wody	Fizykochemiczne wody	Radiacyjne	Badania powietrza i pomiaru hałasu w budynkach	Biologii molekularnej	Środowiska pracy
1.	Dział Laboratoryjny WSSE w Białymstoku	+	+	+	+	+	+	+	+	+
2.	Oddział Laboratoryjny PSSE w Łomży	+	+		+	+		+		+
3.	Oddział Laboratoryjny PSSE w Suwałkach	+	+		+	+				

Realizowane przez laboratoria zadania wynikające z Ustawy z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej, w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego oraz badania wykonywane zgodnie z potrzebami społeczeństwa, przyczyniają się do ochrony zdrowia i poprawy jakości życia ludności województwa podlaskiego.

Badania środków spożywczych, materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością, przedmiotów kosmetycznych oraz próbek sanitarnych

Laboratoria Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. podlaskiego wykonują badania w ramach ogólnokrajowego planu kontroli urzędowej i monitoringu, koordynowanego przez Główny Inspektorat Sanitarny.

Badania fizykochemiczne środków spożywczych oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością przeprowadza się z wykorzystaniem technik specjalistycznych: chromatografii gazowej, chromatografii gazowej sprzężonej ze spektrometrią mas, wysokosprawnej chromatografii cieczowej, chromatografii jonowej i absorpcyjnej spektrometrii atomowej. Badania mikrobiologiczne żywności, wymazów sanitarnych z powierzchni, kosmetyków wykonywane są z zastosowaniem technik molekularnych (*real-time PCR*), hodowlanych (z potwierdzeniem biochemicznym, serologicznym, mikroskopowym), płytkowych (posiew powierzchniowy i wgłębny), filtracji membranowej. Badania

wykonywane są metodami akredytowanymi, w tym referencyjnymi, zgodnie z wymaganiami aktualnie obowiązujących przepisów prawa.

W ramach zintegrowanego systemu badania żywności, w województwie podlaskim w 2025 roku wykonano łącznie 12 628 oznaczeń badając 3531 próbek środków spożywczych, próbek sanitarnych i próbek żywności z zatruc pokarmowych, w tym:

- 9 786 oznaczeń parametrów mikrobiologicznych w 1 549 próbkach,
- 2 842 oznaczeń parametrów fizykochemicznych w 1 982 próbkach.

Dodatkowo, wykonano 156 oznaczeń cech sensorycznych (w wyżej wymienionych próbkach środków spożywczych).

W 2025 roku zbadano również 51 próbek kosmetyków oraz 81 próbek materiałów i wyrobów do kontaktu z żywnością, wykonując 243 oznaczenia fizykochemiczne, 90 oznaczeń mikrobiologicznych oraz 5 ocen sensorycznych. Wykonano łącznie 209 badań próbek sanitarnych (tj. 22 próbki zmiotek i 187 wymazów z powierzchni).

Zbadano 79 próbek posiłków pobranych w zakładach zamkniętych żywienia zbiorowego, wykonując 441 oznaczeń fizykochemicznych. Ponadto przeprowadzono 17 ocen teoretycznych sposobu żywienia na podstawie zestawień dekadowych pobranych w zakładach zamkniętych żywienia zbiorowego.

W 2025 roku, w ramach zleceń od klientów zewnętrznych, badając w trzech laboratoriach PIS (WSSE w Białymstoku, PSSE w Łomży i PSSE w Suwałkach) próbki środków spożywczych, próbki wymazów z powierzchni, zbadano 432 próbki i wykonano 1759 oznaczeń, tj.:

- 357 próbek i 1 613 oznaczeń parametrów mikrobiologicznych,
- 75 próbek i 146 oznaczeń parametrów fizykochemicznych.

Z terenu województwa podlaskiego ogółem pobrano do badań laboratoryjnych 2 668 próbek żywności, zdyskwalifikowano 66 próbek, co stanowi 2,47% zbadanych próbek. Spośród 66 zakwestionowanych próbek, najczęstszą przyczyną były zanieczyszczenia mikrobiologiczne (36 próbek z grup: mięso, drób oraz mleko i przetwory mleczne) oraz przekroczenia najwyższych dopuszczalnych wartości pozostałości pestycydów (10 próbek, np. z grupy warzywa i owoce) i zanieczyszczenia biologiczne, tj. szkodniki i ich pozostałości (9 próbek, np. z grupy ziarna zbóż).

Wśród 38 zbadanych próbek materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością: 19 próbek pochodziło z importu, 6 próbek pochodziło z UE oraz 13 próbek było próbkami krajowymi. W 2025 roku nie zakwestionowano żadnej próbki z tej grupy produktów.

W objętych badaniami zakładach do oceny teoretycznej sposobu żywienia, pobrano 17 zestawień dekadowych. Ze wszystkich ocen 12 nie spełniało zaleceń, co stanowi 70,59% (w 2024 roku ze wszystkich pobranych ocen dekadowych 87,50% nie spełniało zaleceń). Przyczyną kwestionowania była niezgodna z zaleceniami wartość energetyczna, zawartość: wapnia, witaminy C, żelaza oraz udział energii z tłuszczu. Jako nieprawidłowe, oceniono 79 próbek posiłków, co stanowi 100%. Przyczyną kwestionowania była zbyt wysoka zawartość chlorku sodu (55 pobranych próbek zakwestionowano, co stanowi 69,62%), niewłaściwa wartość energetyczna posiłków (zakwestionowano 43 próbki, co stanowi 54,43% próbek). W 2025 roku oceniono 673 jadłospisów, zakwestionowano 66, co stanowi 9,80%.

W 2025 roku ogółem zbadano 209 próbek sanitarnych. W kierunku zawartości zanieczyszczeń mikrobiologicznych oceniono 187 próbek, a 22 – w kierunku zanieczyszczeń biologicznych (szkodniki i ich pozostałości). Zakwestionowano łącznie 4 próbki: 2 w kierunku zanieczyszczeń biologicznych i 2 w kierunku mikrobiologicznym (wymazy), co stanowi 1,91% badanych próbek.

Badania żywności genetycznie zmodyfikowanej

Dział Laboratoryjny WSSE w Białymstoku, w ramach nadzoru nad jakością żywności, wykonuje badania z zakresu wykrywania obecności oraz oznaczania ilościowego organizmów genetycznie zmodyfikowanych i produktów od nich pochodzących. Badania materiału roślinnego zawartego w próbkach żywności/pasz wykonywane są metodą molekularną czasu rzeczywistego *real time PCR*.

W 2025 roku przeprowadzono badania 127 próbek, wykonując tym samym 2 274 oznaczenia w kierunku obecności/zawartości materiału zmodyfikowanego genetycznie.

Wszystkie otrzymane wyniki w kierunku GMO były zgodne z Rozporządzeniem nr 1829/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 września 2003 r. w sprawie genetycznie zmodyfikowanej żywności i paszy, co świadczy o bezpieczeństwie produktów żywnościowych obecnych na rynku pod względem zawartości organizmów zmodyfikowanych genetycznie.

Badania wody

Laboratoria Państwowej Inspekcji sanitarnej województwa podlaskiego wykonują:

- badania fizykochemiczne wody przeznaczonej do spożycia, wody w pływalniach,
- badania mikrobiologiczne wody, wody przeznaczonej do spożycia, wody w pływalniach, kąpieliskach i miejscach wykorzystywanych do kąpieli.

W 2025 rok wykonano łącznie 38 379 oznaczeń wody w 9246 próbkach, w tym:

- oznaczeń fizykochemicznych – 23 457 (4219 próbek),
- oznaczeń mikrobiologicznych – 14 922 (5027 próbek),

z czego:

- oznaczeń fizykochemicznych – 11 671 (1899 próbek) w ramach nadzoru i 11 786 (2 320 próbek) w ramach zleceń,
- oznaczeń mikrobiologicznych – 3 750 (1 168 próbek) w ramach nadzoru i 11 172 (3 859 próbek) w ramach zleceń.

Wykonywane badania fizykochemiczne i mikrobiologiczne wody, świadczą o skuteczności sprawowanego nadzoru nad jej bezpieczeństwem. Woda niespełniająca wymagań rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, nie jest dopuszczana do spożycia przez ludzi. W zdecydowanej większości, pobrane próbki wody spełniają wymagania w zakresie parametrów chemicznych, fizycznych oraz mikrobiologicznych. W przypadku próbek mikrobiologicznych, kwestionowano 61 próbek, co stanowi 5,22% (w ramach nadzoru).

Badania powietrza i pomiary hałasu w budynkach mieszkalnych, zamieszkania zbiorowego i użyteczności publicznej

W 2025 roku przeprowadzono badania powietrza w obiektach, głównie po przeprowadzeniu prac remontowych, badając 51 próbek i wykonując 349 oznaczeń czynników chemicznych.

Zrealizowano w ramach zleceń w mieszkaniu prywatnym i budynku użyteczności publicznej pomiary hałasu od wszystkich źródeł hałasu, łącznie wykonując 7 oznaczeń ocenianych parametrów.

Badania i pomiary w środowisku pracy

Badaniami czynników szkodliwych i uciążliwych występujących w środowisku pracy zajmują się pracownicy Działu Laboratoryjnego WSSE w Białymstoku i Oddziału Laboratoryjnego PSSE w Łomży. Laboratoria te dokonują:

- poboru próbek do oceny narażenia zawodowego na czynniki chemiczne i pyły przemysłowe,
- badania chemicznych zanieczyszczeń powietrza na stanowiskach pracy,
- badania pyłowych zanieczyszczeń powietrza na stanowiskach pracy,
- badania czynników biologicznych w środowisku pracy,
- pomiarów hałasu, hałasu infradźwiękowego i hałasu ultradźwiękowego na stanowiskach pracy,
- pomiarów drgań mechanicznych o ogólnym działaniu na organizm człowieka i działających na organizm człowieka przez kończyny górne na stanowiskach pracy,
- oceny warunków termicznych oddziałujących na organizm człowieka w środowisku pracy (mikroklimat zimny, gorący, umiarkowany),
- pomiarów oświetlenia elektrycznego miejsc pracy,

- badań zawartości metanolu w chemikaliach (zimowych płynach do spryskiwaczy, koncentratów zimowych płynów do spryskiwaczy i denaturatach).

W 2025 roku zbadano łącznie 520 stanowisk pracy (328 w ramach nadzoru i 192 na zlecenie).

W ramach nadzoru sanitarnego, wykonano 1454 pomiarów czynników fizycznych (716 w ramach nadzoru i 738 w ramach zleceń). Pobrano 152 próbki powietrza do oceny narażenia na pyłowe czynniki szkodliwe (111 z nadzoru i 41 ze zleceń), przeprowadzając 94 oznaczenia w kierunku badania stężenia pyłu na stanowiskach pracy (59 w ramach nadzoru i 35 na zlecenie). W celu oceny narażenia na szkodliwe czynniki chemiczne występujące w środowisku, pobrano 648 próbek powietrza (503 z nadzoru i 145 ze zleceń), przeprowadzając 327 oznaczeń (295 z nadzoru i 32 ze zleceń).

W 2025 roku Dział Laboratoryjny WSSE w Białymstoku przeprowadził pomiary oświetlenia elektrycznego w 13 szkołach. Zmierzono natężenie oświetlenia elektrycznego na ławkach i stanowiskach komputerowych uczniów w 671 polach zadania, na 17 tablicach i 26 strefach komunikacyjnych. Łączna liczba płaszczyzn pomiarowych wyniosła 730. Dodatkowo, przeprowadzono badania zawartości metanolu w 18 zimowych płynach do spryskiwaczy wprowadzonych do obrotu do powszechnej sprzedaży. Probki pobrały Powiatowe Stacje Sanitarно-Epidemiologiczne w punktach sprzedaży zlokalizowanych w województwie podlaskim.

Badania i pomiary w zakresie higieny radiacyjnej

Pomiarami z zakresu higieny radiacyjnej, obejmując swoim działaniem obszar województwa podlaskiego, zajmuje się Dział Laboratoryjny Wojewódzkiej Stacji Sanitarно-Epidemiologicznej w Białymstoku. Wykonuje on:

- pomiary pól elektromagnetycznych w środowisku pracy,
- pomiary aktywności właściwej cezu 137 i potasu 40 metodą spektrometrii gamma,
- pomiary aktywności właściwej cezu 137 i strontu 90 metodą radiochemiczną,
- pomiary dozymetryczne promieniowania X dla celów oszacowania narażenia pracowników oraz osób z ogółu ludności przebywających w otoczeniu badanego aparatu rentgenowskiego,
- testy specjalistyczne dla celów kontroli jakości aparatów rentgenowskich w zakresie radiografii ogólnej analogowej,
- testy specjalistyczne dla celów kontroli jakości aparatów rentgenowskich w zakresie fluoroskopii i angiografii,
- testy specjalistyczne dla celów kontroli jakości stomatologicznych aparatów rentgenowskich.

W 2025 roku pracownicy wykonali łącznie 908 badań, w których wykonali 6 491 oznaczeń. W ramach nadzoru wykonano badania 72 aparatów rentgenowskich (2 500 oznaczeń) oraz 168 badania rozkładu pola elektromagnetycznego w otoczeniu 42 urządzeń (1 131 oznaczeń).

Podobnie jak w latach ubiegłych, pracownicy sekcji brali udział w zdarzeniach radiacyjnych na terenie województwa podlaskiego w koordynacji z Wydziałem Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego Podlaskiego Urzędu Wojewódzkiego w Białymstoku.

Zgodnie z zatwierdzonymi przez Prezesa PAA harmonogramami oraz zgodnie z planem monitoringu żywności na 2025 rok, Dział Laboratoryjny WSSE w Białymstoku – Sekcja Badań i Pomiarów w Zakresie Higieny Radiacyjnej ze stanowiskami pracy ds. Pomiarów Radiacyjnych w Łomży wykonywała pomiary skażeń promieniotwórczych żywności, wody i pasz na terenie województwa podlaskiego. Skażenia promieniotwórcze (Cs-137 i Sr-90) żywności, wód i pasz od kilku lat utrzymują się na bardzo niskim poziomie.

Posumowanie

- Wszystkie laboratoria PIS posiadają akredytację PCA, która jest obiektywnym dowodem posiadania kompetencji technicznych w zakresie akredytowanych metod badawczych. W 2025 roku uaktualniono zakres akredytacji poprzez przejście z zakresu stałego do zakresu elastycznego (co umożliwi samodzielne modyfikowanie zakresu usług np. oznaczeń, bez konieczności każdorazowego informowania PCA) w następujących obszarach:
 - badań fizykochemicznych żywności: w kierunku akryloamidu, mykotoksyn, WWA oraz metali i pierwiastków, substancji konserwujących, słodzących, kofeiny, barwników;
 - badań mikrobiologicznych żywności oraz wody;
 - badań w środowisku pracy: powietrza (dot. m.in. pyłów, formaldehydu, związków chromu, tlenku azotu, tlenku węgla, ksylenu, toluenu, tetrachloroetenu, styrenu, acetonu, octanu etylu, octanu propylu, octanu n-butylu, benzenu, manganu, chromu metalicznego, niklu), w tym pobieranie próbek do oceny narażenia zawodowego.
- Dział Laboratoryjny zwalidował nowe oznaczenia w próbkach wody oraz uzyskał pozytywne wyniki z badań biegłości w zakresie sumy PFAS w wodzie do spożycia, tj. nowego parametru wymienionego w art. 25 ust. 1 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/2184 z dnia 16 grudnia 2020 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia. Przygotowanie laboratoriów PIS do wdrożenia zaleceń ww. dyrektywy.
- Badania i pomiary przeprowadzane są z wykorzystaniem specjalistycznego wyposażenia pomiarowego, stosując wiarygodne i uznane metody badawcze oraz certyfikowane materiały odniesienia.
- Laboratoria realizują wewnętrzną kontrolę jakości wyników oraz uczestniczą systematycznie w badaniach biegłości oraz międzylaboratoryjnych badaniach porównawczych (krajowych i międzynarodowych).
- Utrzymują i doskonalą system zarządzania (m.in. poprzez monitorowanie rezultatów działań, systematyczne unowocześnianie laboratoriów poprzez zakupy nowoczesnego sprzętu, analizę informacji zwrotnych od klientów).
- W laboratoriach inspekcji sanitarnej województwa podlaskiego w roku 2025:
 - wykonano łącznie 65 054 oznaczenia w zakresie analiz środków spożywczych (w tym materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością, żywności genetycznie zmodyfikowanej), wody, powietrza w obiektach, czynników szkodliwych i uciążliwych w środowisku pracy oraz w zakresie higieny radiacyjnej;
 - Dział Laboratoryjny WSSE w Białymstoku wykonał łącznie 36 225 wszystkich oznaczeń wykonywanych przez poszczególne sekcje (w tym 26 884 w ramach nadzoru oraz 9 341 w ramach oznaczeń zleconych); zbadano łącznie 7 821 próbek, z czego pracownicy stacji pobrali 749 próbek (w tym 480 w ramach nadzoru oraz 269 w ramach zleceń),
 - Oddział Laboratoryjny PSSE w Łomży wykonał łącznie 18 403 wszystkich oznaczeń (w tym 5 636 w ramach nadzoru oraz 12 767 w ramach oznaczeń zleconych); zbadano łącznie 4 418 próbek (w tym 1 211 w ramach nadzoru oraz 3 207 w ramach zleceń),
 - Oddział Laboratoryjny PSSE w Suwałkach wykonał łącznie 10 426 wszystkich oznaczeń (w tym 4 220 w ramach nadzoru oraz 6 206 w ramach oznaczeń zleconych); zbadano łącznie 2 331 próbek (w tym 731 w ramach nadzoru oraz 1600 w ramach zleceń).
- WSSE w Białymstoku współpracował aktywnie z Wydziałem Koordynacji Laboratoriów GIS w zakresie organizacji webinarów on-line. Pracownik Działu Laboratoryjnego przygotował i zaprezentował prezentację w ramach przeprowadzanych przez GIS szkoleń on-line dla pracowników laboratoriów Państwowej Inspekcji Sanitarnej w zakresie: *Analiza sensoryczna wody do spożycia przez ludzi cz. I-III* oraz *Analiza sensoryczna żywności cz. I-II*.

DZIAŁALNOŚĆ MEDYCZNYCH LABORATORIÓW DIAGNOSTYCZNYCH

W strukturach Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego, w ramach pionu laboratoryjnego wykonującego badania materiału klinicznego, znajdują się trzy Medyczne Laboratoria Diagnostyczne (MLD), tj.:

- Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Białymstoku,
- Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Łomży,
- Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Suwałkach.

Poszczególne Sekcje tych laboratoriów wspierają działania podejmowane w celu zapewnienia bezpieczeństwa sanitarno-epidemiologicznego ludności województwa podlaskiego.

Sekcja Badań Epidemiologiczno-Klinicznych MLD Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Białymstoku

1. Uzyskano elastyczny zakres akredytacji na wykrywanie materiału genetycznego wirusów w materiale biologicznym metodą *real time RT-PCR* wg procedur opracowanych przez laboratorium.
2. Wprowadzono nowe badanie dotyczące wykrywania materiału genetycznego HAV i przebadano 7 osób (otrzymano jeden wynik pozytywny u osoby, która wcześniej była chora).
3. Rozpoczęto pracę nad wdrożeniem panelu Gastro – dwa zestawy molekularne:
 - multipleks *Gastrobacteria* (dot. *Salmonella* spp., *Yersinia enterocolitica*, *Campylobacter coli/jejuni*, *Campylobacter* spp., *Vibrio* spp., *Aeromonas* spp., *Clostridioides difficile* toksyna B, ETEC enterotoksykogeny szczep *Escherichia coli*, STEC wytwarzające toksynę Shiga *Escherichia coli*, EIEC enteroinwazyjny szczep *Escherichia coli/Shigella* spp.),
 - oraz zestaw diagnostyczny dot. *Listera monocytogenes*.

Medyczne Laboratorium Diagnostyczne Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Białymstoku w 2025 roku wykonywało pełen zakres badań materiału biologicznego (m.in. kału, wymazów z gardła i nosa, surowicy). Były one przeprowadzone w ramach nadzoru sanitarnego lub na zlecenie klienta zewnętrznego. Szczegółowo skalę badań w tym zakresie przedstawia tabela poniżej.

Tabela 22. Liczba badań oraz oznaczeń z uwzględnieniem liczby dodatnich próbek (w badaniach nadzorowych i zleconych) wykonana w 2025 roku przez WSSE w Białymstoku

Nazwa badania	Liczba badań	Liczba oznaczeń	Liczba próbek dodatnich
<i>Salmonella/Shigella</i> wykrywanie i identyfikacja	26 499	52 990	594
<i>Campylobacter</i> spp. wykrywanie i identyfikacja, <i>Corynebacterium diphtheriae</i> wykrywanie i wstępna identyfikacja z wymazu z gardła	12	12	0
Parazytologiczne wykrywanie jaj pasożytów jelitowych człowieka w kale, wykrywanie jaj owsika ludzkiego w wymazie okołodbytnicznym	4	13	0
Parazytologiczne gleby/piaskownic	6	9	0

wykrywanie jaj glisty ludzkiej (<i>Ascaris lumbricoides</i>), włośgłówek (<i>Trichuris trichiura</i>), <i>Toxocara</i> spp. w glebie			
Skuteczność procesu sterylizacji	72	144	0
Anty- <i>Francisella tularensis</i> IgM (metoda ELISA)	16	16	7
Anty- <i>Francisella tularensis</i> IgG (metoda ELISA)	16	16	8
RNA wirusa grypy typu A (metoda real time RT-PCR)	576	2 304	171
RNA wirusa grypy typu B (metoda real time RT-PCR)	576	2 304	36
RNA RSV (metoda real time RT-PCR)	576	2 304	28
RNA SARS-CoV-2 (metoda real time RT-PCR)	597	3 582	52
RNA HAV (metoda real time RT-PCR)	7	35	1
Suma	28 957	63 729	897

Laboratorium uczestniczy w realizacji nadzoru wirusologicznego SENTINEL, polegającego na badaniu wymazów z gardła i nosa od pacjentów ambulatoryjnych, u których wystąpiły objawy grypy. Wirusa grypy typu A oraz wirusa grypy typu B oznaczano w jednym teście razem z SARS-CoV-2 oraz RSV. Wirusa SARS-CoV-2 badano także w innym teście diagnostycznym jako pojedyncze oznaczenie. W ramach nadzoru sanitarnego, wykonano ogółem 8 552 badań i 22 955 oznaczeń. W ramach usług zleconych, wykonano 20 405 badań i 40 774 oznaczeń.

Szczegółowy wykaz akredytowanych badań opublikowano w zakresie akredytacji udostępnionym na stronie Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Białymstoku oraz na stronie Polskiego Centrum Akredytacji (AB 311).

Sekcja Diagnostyki Medycznej MLD Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Łomży

Medyczne Laboratorium Diagnostyczne Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Łomży wykonuje badania materiału biologicznego w ramach nadzoru sanitarnego oraz na zlecenie klienta zewnętrznego. Szczegółowy zakres badań w 2025 roku przedstawia tabela poniżej.

Tabela 23. Liczba badań oraz oznaczeń z uwzględnieniem liczby dodatnich próbek (w badaniach nadzorowych i zleconych) wykonana w 2025 roku przez PSSE w Łomży.

Nazwa badania	Liczba badań	Liczba oznaczeń	Liczba próbek dodatnich
<i>Salmonella/Shigella</i> wykrywanie i identyfikacja	12 567	52 268	147
<i>Yersinia</i> spp., <i>E. coli</i> O157, <i>Aeromonas</i> spp., <i>Plesiomonas shigelloides</i> wykrywanie i identyfikacja	3	3	0
Skuteczność procesu sterylizacji	234	320	0
Parazytologiczne (pasożyty przewodu pokarmowego w kale)	23	84	0
Suma	12 827	50 675	147

W ramach nadzoru sanitarnego, PSSE w Łomży zbadała 1 843 próbek i wykonała 7 372 oznaczeń mikrobiologicznych.

Szczegółowy wykaz akredytowanych badań opublikowano w zakresie akredytacji udostępnionym na stronie Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Łomży oraz na stronie Polskiego Centrum Akredytacji (AB 635).

Sekcja Badań Mikrobiologicznych MLD Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Suwałkach

Medyczne Laboratorium Diagnostyczne Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Suwałkach wykonuje badania materiału biologicznego w ramach nadzoru sanitarnego oraz na zlecenie klienta zewnętrznego. Szczegółowy zakres badań w 2025 roku przedstawia tabela poniżej.

Tabela 24. Liczba badań oraz oznaczeń z uwzględnieniem liczby dodatnich próbek (w badaniach nadzorowych i zleconych) wykonana w 2025 roku przez PSSE w Suwałkach

Nazwa badania	Liczba badań	Liczba oznaczeń	Liczba próbek dodatnich
<i>Salmonella/Shigella</i> wykrywanie i identyfikacja	8649	16887	180
<i>Yersinia</i> spp. wykrywanie i identyfikacja	13	13	0
<i>E. coli</i> O157 wykrywanie i identyfikacja	6	6	0
EPEC wykrywanie i identyfikacja	2	2	0
Skuteczność procesu sterylizacji	837	1674	0
Parazytologiczne (pasożyty przewodu pokarmowego w kale)	64	448	14
Suma	9 571	19 030	194

W ramach nadzoru sanitarnego zbadano 1 183 próbek i wykonano 2 014 oznaczeń mikrobiologicznych. Szczegółowy wykaz akredytowanych badań opublikowano w zakresie akredytacji udostępnionym na stronie Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Suwałkach oraz na stronie Polskiego Centrum Akredytacji (AB 530).

Podsumowanie

Medyczne Laboratoria Diagnostyczne Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego:

- Zatrudniają wykształcony oraz kompetentny personel, posiadający: uprawnienia diagnostów laboratoryjnych, specjalizację kierunkową z mikrobiologii medycznej lub mikrobiologii lekarskiej, wiedzę merytoryczną i doświadczenie zawodowe.
- Posiadają odpowiednie wyposażenie pomiarowe oraz certyfikowane materiały odniesienia.
- Stosują w badaniach uznane i wiarygodne metody badawcze.
- Systematycznie zwiększają liczbę badań akredytowanych.
- Prowadzą wewnętrzną kontrolę jakości wyników badań.
- Biorą udział w badaniach biegłości oraz międzylaboratoryjnych badaniach porównawczych (krajowych i międzynarodowych).
- Utrzymują i doskonalą system zarządzania (m.in. poprzez monitorowanie rezultatów działań, zakupy sprzętu, analizę informacji zwrotnych od klienta).
- Medyczne Laboratorium Diagnostyczne WSSE w Białymstoku prowadzi nadzór merytoryczny nad działalnością MLD w PSSE w Łomży i PSSE w Suwałkach.
- W Medycznych Laboratoriach Diagnostycznych województwa podlaskiego w 2025 roku wykonano łącznie 51 355 badań, 133 434 oznaczeń.